Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Questiones: de paruulis Iudeorum Baptisandis: a co[m]mumi doctorum assertione dissidentes

Zasius, Ulrich

[S.l.], 1508

urn:nbn:de:bsz:31-271665

Visual Library

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

1944

42 A 1237 RH

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Jos Stöffler

Vdalrici Zasij opera omnia sunt prohibita, donec corrigantur. Ex Ind: Libr: prohib:

Queſtiones: de paruulis Iudeorum Baptiſandis: a cōmu
ni doctorum aſſertione diſſidentes. In quibus pre
ter ſtili nitorem: rara: iucunda & grata inue
nias. Ab excellentiſſ. viro Vdalrico Za
ſio: legum doctore: earundemq;
In Gymnaſio Friburgeñ.
Ordinario:
edite.

(1508)

Hieronimi Vehi Eiuſdem Zaſij diſcipuli: In ſui preceptoris obſeruantiſs. de iudeis Librum: Decaſtichon.

Frugiferum vidue ſi vitem adiunxeris vlmo.
Arbor ſi ſterili Culta feratur agro.
Preteriens dices: Res hec perpulchra: viator.
Nanq; vlmo vitis: arbore claret ager
Pulchrius eſt lingue Ciuilia iura latine:
Preplacide Martis iungere menbra deę
Zaſius hic fecit (lingue non parua latine
Et legum parili gloria magna modo)
Orator: vates: Iuriſconſultus habebit
In libro optatas hoc ſibi delicias.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Iacobũs Vimphelingũs: ſuo Vdalrico Zaſio: Salutem dicit.

Ve (vir humaniſſime) de cecis iudeis operoſiſſi
q me congeſſiſti. non videntur mihi vllam calum
niam pati poſſe: vel reprehenſionẽ. Quippe que
tum profundiſſimis ſapientiſſimiſq; diuinarum ſcriptu-
rarum ſententijs: tum p̃cipue rationibus firmis: quas &
multas & terſiori ſtilo in mediũ adduxiſti: mirifice ſunt
roborata: quãuis eorum elegantiã: aliquantulũ deprime-
re vident̃: varie ille: q̃bus vſus es: legum allegatiões. Que
proſam alioquin ornatiſſimã: inſuauem atq; cicatrico-
ſam reddũt. Sentẽtias illas iudicatiuas doctoris Georgij
miſerã: anteq; tu p̃ſens aggredereris opus: illumĩatiſſimo
theologo Ioanni keiſerſbergio: adieciq; ſup eis: inter theo
logos & iuriſcõſultos: in noſtro gimnaſio eſſe diſſencio-
nem: q vniuerſas has ꝑpoſitiones aſtruxit: & veritati cõ
ſonas eſſe reſcripſit. Vellem ego multos eſſe doctoris Ge
orgij & tui ſimiles: qui tm̃ haberent fidei noſtre Zelum
ſperarẽ prope diem: illam amplificari: & tandem impu-
riſſimos etiã turcas: nedum iudeos: ſupreſſum iri poſſe
Sed ita ſunt tẽpora: hij diuitijs: illi honoribus conſequen
dis ſtudent: paucos amor veri iuſtiq; diſtinet: quo ma-
gis vobis conſummatiſſimi viri (ad vos em̃ iam loquor)
blandiri poteſtis: qui hoc iudei impuberis negocio: id de
vobis argumẽtum preſtitiſtis: vt ſi qua vnq; occaſio ſe
offerat: pro fide iuſticia veritateq;: nullum ſitis laborem
ſubterfugituri. Tu quoq; mi Zaſi: quia elegantiſſime:
materiam propoſitam complexus es: laudem tibi immor
talem: haud dubie peperiſti. quam vt aſſiduo vtilia ſcri
bendo amplifices: te magis atq; magis adhortor.

Vale.

De iudeis

Vdalricus Zaſius: Suo Iacobo Vim-
phelingo: viro cum Integri-
tate perſpectiſſimo.
Salutem
dicit.

Quod de meo opere adfers iudiciũ: Iacobe p̄ſpectiſſime eo accipio: ꝙ animi optimi etiã falſa laus delectat. Cauſa tis legum allegationes proſe intextas. Iuriſte fuit hec textura. tua tamen monita ſubſecutus. allegatiões intercurrentes: in ſpacia latebrasve reijeci. vt continenti orſu procedens contextus. & tibi ſatiſfaceret: & haberent ceteri p̄ ſuo quiſq; captu: ꝙ legerent. Vale.

Summa notatorũm In
hoc tractatu.

Prima queſtio. An Infidelium infantes: inuitis parentibus ſint baptiſandi.

In hac queſtione: hec
notatu digna.

Iudeos eſſe ſeruos principum chriſtianorum: de qua re latiſſime diſputatur
Filios a parentibus inuitis ſeparari poſſe
Pietatis poteſtatiſq; vis quid operetur
Confutationes diſſolutionum diui thome
Non procedere quod dicitur: paruulos non niſi ratione parentum in deum dirigi
Non poſſe repudiare patrem iudeum: hereditatẽ celeſtis patrie: paruulo ſuo oblatam

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Prima queſtio

Offerentium paruulos fides. vel fides eccleſie ſufficit: p paruulis huiuſmodi baptiſandis.
Non obſtare qđ dicitur: generatio hęc nō preteribit &c.
Fundamentorum contrarie opinionis diſſolutio.

Secunda queſtio de voluntate paruulorum huiuſmodi quando ad baptiſmum velle poſſe cenſeantur

In qua hec notantur

Proximos infantie & pubertati: aliter intelligi quā glo. & doc.
Voluntas impuberis duplex
Expedita & arguta ſolutio ad.l.pupillus.ff.de acti.aliter quā glo.& doc.
Septennes paruulos: ad baptiſma velle poſſe

Tertia queſtio: filius iudei: ob certam pecuniā pignorat⁹ An petens baptiſari: admitti debeat: pacto de reſtituēdo eo: non obſtante.

Hec notantur

Hoſtes eſſe in duplici differentia
Fidem hoſti ſeruari nō oportere. Et pulchra notacꝫ: qualiter hoc intelligatur
Pacta etiam in ſeſe licita: non ſemper eſſe ſeruanda
Et per diſcurſum tractatus
multa alia

Anteloquium

Egregio & clariſſimo viro: Henrico kolher: Iuris pontiſi-
tij doctori: Canonico eccleſię collegiatę ad ſanctum Pe-
trum iuniorē Argētine: Rectori ecclię Friburgeñ. Vdal-
ricus Zaſius: Legum doctor; earumq; ordinarius: in flo-
rentiſſima Achademia: ſtudij Friburgij. S. P. D.

Superioribus dieb⁹: Egregie ac clariſſime vir: Cum in eo
bello: quod Regia Maieſtas: contra principem Palatnūi
mouit. Iudeus quiſpiam a noſtris captus: pecuniā promi-
ſiſſet. filioq; dato pro obſide: pepigiſſet: vt is pecunia pſo-
luta reſtitueret. Filius aūt in noſtrā deductus ciuitatem
Baptiſma peteret: Et te preſtantiſſime Henrice. p ea cō-
miniſtrāda: Supplex accurreret. Ingens inter doctos orta
eſt diſceptatio: dictū ne filiū: q intra ānos pubertatis fuit
contra patris voluntatē: vł maxie obſtantib⁹ pactis: ad ba-
ptiſma pduci liceret. fuere inſignes viri. q pacta ſeruari: fili-
umq; ſoluta pecūnia: etiā negato baptiſmate: patri reſti-
tui cōtenderent: Ediuerſo & preſtātis doctrine alij. pactū
negabant ſeruari oportere: Immo filiū: vel cōtra patris vo-
luntatē baptiſandū. Cuius adſertionis princeps fuit: Ve-
nerabilis & Spectatiſſim⁹ vir: Georgius northofer: Sacre
Theologie doctor; q & in eam rem publice diſputauit.
Ego cū in tanta diuerſitate: qd ſequerer: principio fluctua-
rem: Et tñ negocio pfundius expenſo: Trutinatiſq; oib⁹
que vltro & citro moueri poſſent rōnibus: in eā ptem: q fi-
lio baptiſmū non denegat: tādem inclinarē; putabā ope-
pretium; ſi tota iſtęc diſceptatio: aliqnto accuratius exa-
minaret: Itaq; p ociū: tris ſup ea re queſtiones ſcripſi: forte
non iniucundas futuras. In qbus: cū & Theologorū: Iu-
riſq; peritorū: q pro diuerſa ſunt opinione: rōnes operoſe
collegerī. Et inſup notas nōnullas addiderī. Attamen ſe-
quentē & mitiorē opinionē ſecut⁹; iacula in diuerſuz ſtri-

cta ꝑ virib⁹ auertimus: poſterioreq; opinionē pulchre ro=
borauim⁹. Quicqd hoc vigiliarꝝ ſit: tibi Henrice pſtan=
tiſſime dedicamus: tuoq; noī nuncupam⁹. & merito illud
Tu eñ vn⁹: nec patre q pecuniā (dū filius reſtitueret) pē=
dere paratus erat. nec militarib⁹ iſtis: quorū alioqui man⁹
impia & pecunię ſitiens eſſe cōſueuit. Nec eis q in diuer=
ſum hortabant curatis: filiū iudei: in tuam tuitionē ſuſce
piſti. Et vt acerrim⁹ fidei noſtre ꝓpugnator: nullo formi=
dato piculo: eum publice in ecclia Beatiſſime virgis ma=
rie: mirifica ſolēnitate: concurſu plebis maxīo: fonte ſalutis
lauiſti. Hanc animā: velut e Cerberi faucibus ereptā: deo
noſtro ſaluatori lucrifaciendo. Nec tñ eo cōtentus: bapti=
ſatum etiā in tuam adnumeraſti familiā: quē & tuis edu
cas ſumptibus: & ludo literario: moribus & ſtudijs hone
ſtis obſeruandū tradidiſti. Memorabile hoc eſſe facinus
& predicatiōe quā maxīa dignū: qs negauerit? Plura tñ
ſunt: q̄ te maiore extollūt pconio. Paſtoral fides ſupra ex=
emplū ęgregia: ſubiectorꝝ cura vigilātiſſima: & in rebus
alijs: cū mirifica hūanitate: pſpectiſſima prudentia. Mitto
hic q̄nta tibi in verbis diuinis elucidādis ſit facūdia: qui
quoties cōtionaris: velut torrēs impell anīos. & quoquo
voles īpetu trahis. teſt; eſt abſurda quondā iſta auctionū
nundinatio: q̄ in ecclia noſtra: cōtra legē diuinā: vetuſto
ritu ꝓclamabat: te auctore abolita. Teſtes mlti abuſus: ml
ti ſiniſtri mores: quos e medio ſuſtuliſti: Et vt alia in te inſi
gnia (ne adulari videar) preteream: hoc vnū tacere neq̄o. Q,
amicos tuos ſolidiſſima fide pſeq̄ris: bñficijs adobruis li=
berrimis. Qd cū in alijs mltis: tū in me ipſo q̄ maxīe te=
ſtatū relinqt: Cuius curā iam mltos ānos. vſq; adeo fide=
liter excepiſti: vt nihil vnq̄ obmitteres. qd rebus iuris ſub
leuādis cōferret. Que cū ita ſint. labores iſtos meos q̄libȝ
exiguos. dedicare tibi ſic ex merito debui: Ita vltro volui

Quos eq̄uo excipies animo: Remq̄ ipſam (ſi quando ocium ſit) peruagari non dedigneris. Inuenies enim di=ctę diſceptationis veritatem: non ſolum mea exiguitate. Sed etiam eleganti additione Theologie: conſumatiſſi=mi doctoris Georgij predicti: in calce p̄ſentium adiecta. pulchris ni fallar rationibus: contra communia docto=rum ſenſa: excuſſam & elucidatam. que tunc fidelius de=fendes: quod plurimorum creduntur iudicium ſubitura.

Vale.

Prima queſtio. An iudei infantes: ſint inuitis parentibus: ad baptiſma auferendi.

DIſſideri inter litteratos: per quã maxime: nedum dubitari conſueuit. Infantes iudeorum: an ne inuitis ſint parentibus: ad baptiſmi lauacra auferendi. Mouet controuerſiam: q̄ hinc ſalutis ſacramentum preferri. illinc patris pietas preualere creditur. Negatiua pars (quam ſummorum ſententia virorum adſerit) iſtac nititur concluſione. Infantes iudeorum non eſſe: nec per principes: nec alios quoſcumq̄: parentum voto reclamãte. ad baptiſmũ abſtrahendos. Immo (vt non nullorum ſubſequitur opinio. que tamẽ ſub dubio remanet) ipſos ita baptiſatos (quoniã charactera nõ recipiunt) baptiſmatis (quo iniciati ſunt) perſuſionem: nullius eſſe momenti Negatiua p̄s.

MVltis hec concluſio argumentis conſulcitur. Siquidem (vt prima ratione vtar) Si dicta paruulorum abreptio liceret. id fortaſſe ſeruitutis potiſſimũ pretextu: fieri poſſe. vtpote quod iudeos (iuxta canonice legis auctoritatem) perpetuę ſeruituti propria culpa ſubmiſit. At hoc nõ eſt verum: liberi eñ ſunt iudei non ſerui. Tum q̄[a] dominia poſſeſſiones commertia bonorum ſuorum: mancipia habere: contra chriſtianos preſcribere: in iudicio ſtare poſſunt. que omnia ſi ſerui eſſent: ab eis prorſus [b]abnegarentur. Nec ad rem pertinet: quod lex[c] canonica eos ſeruos vocat. non eñ de Pria ratio p̄te negatiua in. c. et ſi de iudeo. c D. c. et ſi

ſeruitute illud ciuili: ſed ſubiectione quadam ſuppreſſionis: intelligendum venit.

a c.iudei.ij.de iude. Et no.in.c.porro.xvi.q.iiij.fa.l.nemo. C.de iude.c.multorum.e.ti.glo.in.c.iudei.de cōſe.diſt.iiij.cum ſi.
b .l.ij.ff.de his qui ſunt ſui vel al.iur. Et latius proſequitur Car. in.c.qui ſincera.xlv.diſt.

Ratio confirmatoria
d .c.fi. de conuer. infide.
e ca. gaudemus. de diuor.

i Iuuabimus p̃miſſa vl'eo maxime: quod patriam habent iudei poteſtatem. nam & idipſum pontificum [d] ſcita recipiunt: matrimonia quoq; eorum [e] iuſte ſunt nuptie: quorum neutra in ſeruis [f] tolerātur. Q: porro iudei (vt diximus) ſeruos poſſident: euidens eſt pro eorū ingenuitate argumentū. Nam (pro [g] Modeſtini ſententia) alios poſſidere non poſſent. ſi ab alijs ipſi poſſiderentur. Addimus quod bona ſua in emphiteoſim iudei [h] conferre: colonos habere: & (vt ſemel finiā) omnia ipſi: que liberis hominibus competunt. poſſe [i] videntur. Itaq; propter ſeruitutem: qua infamantur. non eſt eis vis inferenda.

f tolerantur No.glo.inſti.de nup.§.l.cū ancillis. C.de inceſt.nup.
g ſententia tex.in.l.lib.homo.§.quicqd.ff.de adquiren.re.do.in .l.ſic eueniet.ff.de adul.
h conferre Ar.d.c.multorum de iudeis.
i videntur vt patet per diſcurſum extra de iude.et C.e.ti

Scd'a rō a iure nature ſumpta

q Vod vero ſecundo loco pugnat. naturalis eſt nexus. dederimus enim per impoſſibile: eos eſſe ſeruos. quia tamen educatio [k] liberorum: naturali iure parentum eſt. domini temporales (quātūis in ciuilibus late eorum poteſtas pateat) iuris naturalis violare vincula non [l] queunt.

k liberorum Inſti.de iur.nat.gen.& ciui in prin.
l Eorum vt eſt tex.in.l.locū.§.ex eo.ff.de vſu fru. ibi pleniſſimā dominū cohertionē habere: & facit.l.qui ſeruū.ff.de ver.ob.l.quid ergo.

Prima queſtio

§.l.ff.de le.l.et pulcher tex.in.l.i.C.de emen.ſer.in prin.
l non queũt inſti.e.ti.§.ſed naturalia ⁊ in.ti.de legitt.ag.ſucceſſ.
§.ſi.l.qđ attinet in fi.ff.de reg.iur.

Ccedat: ꝙ dominorum illa in ſeruos poteſtas co-
a ercita in tantum eſt. vt nec maior quidem aſperi
tas permiſſa ſit. Id enim diuus [m] Antoninus conſti
tuit. At hęc vel maxima foret aſperitas: diripi viſcera pa-
rentum filios. Iam vero & ſeparatio filij a patre: per impe
ratorem Conſtantinũ: expreſſe prohibet. Quis em̃ ([n] inquit) Cõfir-
ferat: liberos a parentibus: a fratribus ſorores: a viris con- matio
iuges ſegregari. Et pro [o] Vlpiani teſtimonio: Si cum fun-
do: villicus legatur. vxores quoqꝫ & filios contineri. Neqꝫ
enim (vt idem ait) duram ſeparationem iniunxiſſe creden
dum eſt. Scenola quoqꝫ: ſeruos exiſtimatos: comprehen-
di legato: [p] reſpondit. non legato. Sed ad patrem natura-
lem: pietatis intuitu pertinere. Nec etiam heres: patrem ſu-
um legatum: [q] prętare cogitur. ꝙ nature vis impediat.

m Antoninus in.l.i.in fi.aut l.ſe.ff.de hijs qui ſunt ſui Inſti.e
ti.§.fi.
n inquit in.l.poſſeſſionũ.C.com.vtri.iud.
o Vlpiani in.l.queſitum.§.vxores.ff.de fun.inſtru.tex.eſt in.l.
plerumqꝫ.ff.de edil.edi.ibi ſi ſeparari non poſſunt ſine magno incõ
modo vel pietatis ratione offenſa.⁊c.
p reſpondit in.l.vxorem.§.codicillis.ff.de le.iij.
q prętare per no.in.l.ſi domus.§.qui confitet.ff.de le.i.

Ddimus ad omnia: filios ita baptiſatos: in eum
prouehi ſtatum. quo patribus indigentibus:
a ſubuenire nequeant. chriſti fidelibus em̃ iudeo- o decre
rum communione: Concilij Toletani [r] decre- to i.ca.
to interdicitur. At illud diuino precepto (quo iubemur iudi cũ
capi.ſe.
xxviij.
qſt.i.

honorare parentes (obuiare quis non videat? Que cum ita ſint: filium a patre in caſu propoſitę queſtionis: iudaica ſeruitute vł recepta: ad baptiſma diripiendum nō eſſe manifeſte conuictum putabitur.

Tertia rō opinionis negatię

a Adducunt pro tertia ratione: qui hanc partem tuentur. non eſſe maiorē poteſtatem domini temporalis in filios iudeos: quam in parentes. Cum autem principes: iudeum patrē: ad ſuſceptionē baptiſmi perurgere [s]nequeant. nec ergo filium vel cogi vel diripi

s Nequeant d.c. qui ſincera. xlv. diſt. cum ſi

Confirmatio.

p Poſſet hec ratio contueſtiri. Q₅ vnam cenſeri patris & filij perſonā: filiumqꝫ paterni corporis partem eſſe: iuris [t]conſtitutio teſtificetur. Itaqꝫ filio ablato: auferri pater exiſtimabitur. Mitto illud: quod maiores in filijs (vt [v]Paulus iuriſconſultus docet) quam in ſe ipſis patres: iniuria percelluntur. Dulcior enim eſt (teſte [a]Hieronimo) parentibus: filiorum vita: quam propria. Iure igitur: ſicut patri iudeo: non eſt ad fidem vis inferēda. Ita nec: immo longe minus: filio.

a Hieronim⁹ in li. de amore parentum.

t Cōſtitutio. tex. eſt in. l. fi. in fi. C. de impub. & alijs ſubſti. in. l. cū ſcimus. C. de agri. & cen. li. xi. Inſti. de inutil. ſtip. §. ci. ar. in. l. qui iuraſſe. ff. de iure iur.

v Paulus in. l. iſti. in fi. ff. quod m. et cau.

Quarta ratio ad negatiuā.

q Quarto: ſi paruulorum iſta direptio: iure reciperetur. ſancti illi patres: quorum ductu: priſca etate: eccleſia regebatur. id aliquando: vel ipſi ſtatuiſſent. vel principibus (quos ſauiſſores habuere) ſanciendum perſuaſiſſent: necum ſuaſiſſent.

Quis enim neſciat: quanti fuerint apud Conſtantinũm
Silueſter. Theodoſio Ambroſius. Sixtus Philippo. Iuſti
niano Ioannes. & ita de alijs. Qui viri primores, quando
ſuper eo negocio tacuerũt: liquet rem eam. tacite impro
baſſe. ex q̇bus cõſequens eſt. ꝙ cũ maximã habeat aucto
ritatẽ: eccľię cõſuetudo: vſq̧ adeo vt eius rõni magis: quã
vľ hieronymi vľ Auguſtĩ: ſtandũ veniat. Quippe quorũ
doctrina: ab eccľia. nõ vero ab ipſis: eccľia eſt approbata.
Periculoſum [b] videri hanc paruulorum direptionem: con
tra eccleſie vſum irrepere.

b Videri. Ita Thomas ſentit in ſecunda ſecunde: q. x. articulo. xij.
Super qua ratione et Petrus de palude ſeſe fundaſſe dicitur.

Onfirmari fortaſſe hęc racio poterit. quãdo [c] La-
c beonis ſententia conſtat: ea quę notabiliter fiunt:
niſi notentur: quaſi neglecta videri. Negociũ autẽ
pręſentis cõtrouerſie: ſit non ſolũ notabile: ſed & prima-
rię notę. neceſſario itaq; (ſi quidem nihil iam olim in eo
ſcitum) pro neglecto haberi. Quę neglectio: quoniã cul-
pe adſcribi non poteſt. [d] hec em̃ & dolum cõmunicaret
quo ſanctos illos viros inſimulare [e] nephas arbitramur.
Iure igitur facta relinqui: vt merito caſus noſtrę contro-
uerſię: tanto non cogitatus tempore: ex [f] Pomponi Celſi-
q; ſententia: pro omiſſo habeatur. Atq; ita etiamnum ni
hil in eo ſit nobis nouandum.

c Labeonis. l. item apud labeonẽ. §. hoc edictũ. ff. de iniur. ar. iij. l. fe.
§. publicanus. ff. de publi.
d hec enim. ar. l. impuberibus. §. ſi fraus. ff. de ſuſpect. tut. l. qui nõ
ff. de reg. iur. l. magna. ff. de v̄. ſig. l. i. circa fi. ff. ſi. mon. fa l. mo. di. xa.
cum mul. ſi ibi per glo.
e ſeniorem em̃ ne increpaueris: paul. i. ad Thimo. v. et recitatur in. c.
paulus. ij. q. vij. et qui ſemper iuſte verſatus eſt: contra eum facile nõ
preſumo: ar. l. non omnes. §. a barbaris. ff. de re mili. cum ſi.
f pōponi tex. in l. cõmodiſſime. ff. de lib. & poſt. l. quicq̇d. ff. de v̄. obl.

Quinta ratio pro negatiua

q Vinto: manifeſtum eſt ad baptiſma ſuſcipiendum: intentionem requiri ſuſcipientis: vel veram vel interpretatam: veram in adulto. interpretatam (id eſt parentum. Aut ſi illi non extent. neceſſariorum aſſenſum) in paruulo. De vera volũtate fingamus exempli cauſa: adultum quempiam: nullo operario. i. mortali peccato cõmaculatum: recte ergo ſicut ſi dormienti ei: baptiſma affundatur. nihil agitur quanquã in eo non ſit contraria intentio (quippe cum ipſe vere non conſentiat. Interpretata autem voluntas: eo caſu non ſufficiat) ſic in propoſito: baptiſma datum paruulis noſtrę queſtionis: nullius eſt momẽti. vtpote ĩ quo & vera ipſorum intentio deſit: & voluntas interpretata refragatur.

Huic ſimile eſt quod vulgo dicitur. ad deum nullo alio adminiculo: hominem ordinari: quam ratione: vnde neceſſariũ eſt paruulos (quia propria non poſſunt) vicaria certe parentum, quorum iuri naturaliter ſubijciuntur. conſanguineorum ve: aut tutorum ratione: in deum directari. Itaque quia in noſtra queſtione: paruuli propria ratione [g] carent. parentes reſiſtunt. relinquuntur baptiſmatis non capaces: tanquam a cognitione dei omnifariam alieni.

Hec fuit ratio Car. in d. c. qui ſincera: qui Auguſtinum allegat: de vera et interpretata voluntate loquentem: eadem ratione Petrus Paludius niti dicitur.

g carent l. pupillus, ff. de adquir. here. cum infinitis ſi.

Prima queſtio

p

Ro premiſſis: vrgenter facit vulgata iuris doctrina: quia paruulorum cura in primis parenti confiditur. quis enim (vt [b]verbis imperatoris noſtri loquamur) talis affectus inueniatur. vt vincat paternum. vel cui alij credendum eſt. res liberorum gubernandas: parentibus relictis. Patre autem non extante: [i]teſtamentarij: vel (ſi deſint) legittimi ſuccedunt. quibus vtriſqꝫ deficientibus. tunc primo partes pretoris ſunt: vt tutores ipſe det. Ita in propoſito: quamdiu paruulorum cure: adſunt vel parentes vel conſanguinei. nullas pretoris id eſt principis partes: eſſe liquebit.

b Verbis tex. eſt in. l. cum furioſus. C. de cura. fur. et dicit ius in. l. in ea. §. fi. ff. de adul. ꝙ pietas paterna: conſilium pro liberis capiat.

i Teſtamentarij Ita ſentit Bar. in. l. ſi quis ſub conditione. ff. de teſt. tut. fa. que no. Ang. Inſti. e. ti. Conſtat etiam hoc ex ordine Tit. ff. et. C.

Sexta negatiea ratio.

s Exto: alterum ex duobus admitti neceſſe eſt. aut enim paruuli ita baptiſati: parentibus reſtituerent aut non. Si reſtituerentur, dubitari non oportet, quin iudaica ipſi perfidia: cõtaminarentur. ſuiſq; erroribus (relicta fidei noſtre ſinceritate) obuoluerent: in grandem ſaluberrimi lauacri contemptũ. Sin vero non reſtituerentur, timeri veriſimiliter poſſit, Iudeos (pro eorum truculentia) ſuam prolem arcens natam: ne ad fontem viuum deferretur, interfecturos, cuius homicidij: nõ debet author eſſe eccleſia.

Hanc rationem Richardus ponit. in. iiij. ſen. diſt. vi. art. iij. q. iij. et multũ ponderis in eam locat. Thomas quoq; eandem loco ſupra allegato ſenſit.

Septima ratio i negatiuã

t Eptimo: nemo in diuerſum abit. quin in paruulorum vſu carentium corpora: tantum iuris pater habeat. quantum ad quodlibet ſuũ animal irrationale. vtpote bouẽ equum & cetera id genus. Nec quiſquam mirum fecerit, ſi paruuli: hoc caſu brutis[k] committantur. In ea enim etate: ipſi ab irrationabilibus nõ [l] differunt. Nam &[d] imperator noſter: etatẽ illam furioſis comparat. Sicut ergo cõtra Iuſticiam naturalem eſſet, animalia bruta iudeorum: nolentibus ipſis: diripi. Ita procul dubio: iniuriam paterentur iudei, filijs per vim ablatis.

Hec ratio diui thome fuit

k Committantur, ideſt cõparent. Eſt enim elegans locutio: cõmittere pro comparare. Iuue. Saty. vi. Committit vates & comparat inde Maronẽ. Aulus Gell. li. ij. c. xxij. iũctis & alternis lcõnib[9] cõmittas

l Differunt ſa. que no. inſti. de inutil. ſtip. §. furioſus cũ vulgatis ſi.

o Ctauo addũnt: vulgatã[m] iuris regulã: nõ eſſe diſtinguendum: vbi lex non diſtinguit. Cum ergo [n] iura, loquẽtia de iudeis non cogendis ad fidem: ſint generalia: & indiſtincte loquantur, ergo generali

tẽr de omnibus: ſine diſcrimine: paruulis etiam: nedum maioribus:[o] eſſe intelligenda

m regulã Ita no. in. l. i. ff. de ale. luſu. & alea. in. l. imperator. ff. de poſt. cum vulgatis.
n iura ſcꝫ d. c. q̃ ſincera c. de iudeis. xlv. diſt. c. ſicut extra de iude.
o conſuetus mihi modus loquendi eſt: in finitiuo quaſi ſuſpenſo: hoc ſine verbo adiecto vt. Eſt em̃ oppido q̃ꝫ elegans: & iuriſconſultis peculiare.

Cœdat pro nona ratione: q̄ in ſatis eſt. ſic q̃c q̃ꝫ a ſuperis prouiſum: vt nõ intereat ſemen iſrahel Id quod Eſaias teſtatur. & adprobat ſaluatoris noſtri vaticinium. qui (vt ex ſacroſanctis[p] euangelij verbis diſcitur)[q] deierando affirmauit: iudeos non in totum defecturos: ſic em̃ inquit: Amen dico vobis: quia non pretéribit hęc generatio donec om̃ia fiant. ſi nunc paruuli iudeorum: ita vt diuerſa opinio pretendit. parentibus inuitis ad baptiſmũ eſſent auferendi: iudeorum ſecta cito deficeret. oraculaq́ꝫ & ſaluatoris q̃cq́ꝫ: nedum prophetarum euerterentur. quod quã omnino eſſet non dico abſurdum. ſed vel nepharium: Immo ſacrilegio ſimile. nemo eſt qui non videat. Nona ad negatiuã orati

p euangelij verbis. Hoc habetur Mathei. xxiiij. Marci. xiij. & Luce. xxi.
q Deierare. i. aſſeueranter & quaſi obteſtando iurare Suetonius in vita Caligule. Nec vnq̃ꝫ poſtea quantiſcunq́ꝫ de rebus: ne pro contione quidem populi: aut apud milites: niſi per nomen Druſille deierauit. Plautus in Caſina: deierauit ꝑ om̃is deos & deas occiſuꝝ cũ hac nocte. Aulus Gellius li. primo. Nam cum amicus eum rogaret: vt ꝓ re cauſa q̃ꝫ ei falſum deieraret: Angelus policianꝰ ad Buccum: Deierem inquit nihil me illo vidiſſe amabilius. Lucius Apuleius li. decimo: deierant vtriq́ꝫ: nullam ſe prorſus fraudem factitaſſe: Maximus mehercule error fędiſſimoꝝ barbaroꝝ: qui deierare ꝓ eo accipiunt qđ eſt peierare: Nec ſe quiſpiã defendat cum textu iuris canonici in. c. in lr̃is in fi. de teſt. vbi papa loquit᷑ de teſtibꝫ. in q̃bꝰ nõ eſt veriſimile q̄ debeant deierare: Nam puritatẽ lingue latinę: in pontificij iuris textu: querere non debemus. Allego (ad ꝯfutandam dictã barbariem) ſacram ſcripturã: dicit em̃ tex: in li. regum. Et addidit Ionata ſ deierare Dauid: eo q̄ diligeret eũ: Inde deiuriũ: iuramentũ

Colligūt doctores ī ſūma q̄ hanc negatiuā tenēt

[p]Redictis rationibus:permoti ſunt.viri nō medio
cris note:Immo in albo primarię doctrinę poſiti.
vt aſſererent.nullo modo poſſe paruulos infideli
ūm (parentibus obluctantibus) ad baptiſma diripi.Ita di
uus [a] Thomas in ſecūda ſecunde [b] Richardus in ſentētijs
[c] Durandus:Petrus de palude:qui duo:quamuis ſub du-
bio. adiecerunt tn̄: hoc baptiſmate:nullum imprimi cha
ractera [d] Archiepiſcopus Floren.in ſua ſumma :[e] Ioannes
Gerſon in tractatu regularū moralium:dicens vſum ec-
cleſię id approbare [f] Gloſſator decretorū [g] Cardinal s:Pre-
terea [h] Panormitanus [i] Ioānes de anania [k] Calderinus in cō-
ſilijs [l] Prepoſitus in decretis [m] Felinus:dicens hanc eſſe opi-
nionem cōmuniorem.Quibus & noſtrę vniuerſitatis nō
nulli adſentiuntur doctores

a Thomas ſecunda ſecunde.q.x.arti.xij.
b Richardus in.iiij.ſen.diſt.vi.art.iij.q.iij.
c Durandus hos duos non vidi:ſed eos allegat Gab.in.iiij ſent
d Archiepiſcopus in.iij.parte ſuę ſummę Tit.xij.§.ix.
e Joānes Gerſon in tract.reg. Mo.in ti.de ſacramēto baptiſmi.
f Gloſſator decre.in.c.iudeorum.xxviij.q.i.
g in de.i.de iude. Attn̄ idē Car.in.c.ſicut extra de iude.q̄uis glo-
ſaz in.d.c.iudeorum verā dicat.nihilominus in fi.c.videtur inclinari ad
opinionem noſtrā:quod ſcz principes poſſint auferre paruulos etc. vide eū.
h Panormitanus in.d.c.ſicut. i Ana.eodem c.
k in conſilijs conſilio tercio in tit.de iude.
l Prepoſitus in d.c.qui ſincera.
m Felinus in d.c.ſicut extra de iud. Et dicit additio ad Car.in.e.
c.dominicū in d.c.qui ſincera:idem tenuiſſe.

Ultra rō q̄ſi appendicia

[p]Oteſt preterea predicta opinio : vltra omnia ſu-
pra allegata colorari: ſumpto maxime argumen-
to a paterna pietate. Quę vi nature radicata:potē
tiſſima eſt.Id quod [n] Imperator noſter (vt ſupra diximus)
teſtatur;Nullum inquiēs affectum inueniri extraneū;qui

paternū vincat: &[o] dicit Pōponius nature ductu in liberos protendi parentū votum: vtpote q paterna charitas (teſte[p] Papiniano) natural' ſit. adſerit quoq;[q] Triphonius oīa ex voto, parari filijs. ad hoc affectionis paterne cauſe (pro eiuſdem Triphonij[r] ſententia) ſuſpitionem fraudis ſummouet. Ineſtimabilem porro patriā eſſe poteſtatem Martianus[s] tradit. & patrē pietatis ſibi fore cōſcium, imperator[t] affirmat. eſt deniq; filius (vt ſupra diximus) paterni corporis[v] portio. Cum ergo tanta ſit patris pietas: tanta vis patrię poteſtatis: tantus patris ad filium nexus, profecto chriſtianę profeſſionis inſtitutū apprime[x] dedecere videtur. naturę iura (quā diuinę leges[y] conſiſtunt) deſtruere velle: & quam in primis colimus pietatem; erga iudeorum paruulos impiare contendi.

n impator d. l. cū furioſus. C. de cura fur. ⁊ ſa. d. l. ſi in ca. de adul.
o dicit Pompo. in. l. ſcripto in fine. ff. vnde lib.
p teſte Papi. in. l. nam etſi. ff. de inoff. teſt.
q Tripho. in. l. pe. §. ſed nunqd. ff. de bo. lib. ſa. l. cū ratio in prin. ff. de bo. dam.
r Sententia habet' in. l. pe. §. denuo. ff. de rit. nup.
s tradit in. l. filiuſſa. §. cum ſecūdum vulg. ff. de le. i.
t affirmat in. l. parentibus. C. de inoff. teſt.
v portio. d. l. cum ſcimus. C. de agri. ⁊ cenſi. li. xi.
x dedecere dato etiā caſu: q id liceret honeſtū tn̄ attenta chriſtiana pietate non eſſet Ar. in. l. non omne. ff. de reg. iur.
y ꝯſiſtūt. vt dt Aug. ad Caſulanū: ⁊ recitat' i. c. ſana. viij. di. ibi Car.

N diuerſum eſt opinio cū vehementer ꝓbabilis: tum virorꝫ excellentiſſimorꝫ adſenſu approbata. Pro cui⁹ defenſiōe: tal' fundabit' cōcluſio Paruuli iudeorꝫ ꝑ terrarꝫ principes, inuitis etiā parentib⁹ auferēdi: & baptiſmi ſacramēto: in viam ſalutis regenerādi ſunt cautione pro viribus adhibita; ne ex hoc homicidia ſequantur: Scda ps pn-cipalis pſentis q. in q recitat' opi. ſca | Cōcl'o ſecūde opini.

i

a Augustini vt recitatur in c. quod pro[xxx]. q. ij.

h Anc opinionem, quam ego (quãuis ſciam in his que magne dubitationis ſunt, pro ſententia[a] Auguſtini: non eſſe temere diffiniendum) non diſſimulanter veram puto, hanc inquã: fundamentis fortiſſimis: cum ex doctorum dictis: tum etiam noſtro Marte collectis, probabimus. Et primũ oĩm (quia diuus Thomas: qui in diuerſa eſt aſſertione, aliqua fundamẽta: quibus noſtra opinio roborat̃, deduxit, non qdem vt aſſentiretur, ſed vt eadem argumenta diſſolueret): Nos eaſdẽ rationes: aliquanto fundatius inueſtitas, in fronte ponemus, ſuas diſſolutiones, pro virili confutando. & deinde noſtra aliqua: p[b] auctario ſubſequemur. Prefamur tñ: & (tanquã[c] patrono diem dicentes) Veniam poſcimus, qui a diuo Thoma: hoc loco: non ſolum recedimus, ſed eius quoq; aſſertionẽ improbam⁹. Quanq; eñ eius[d] hereſim id eſt ſectam: ſemper pbauerimus, atq; in perpetuũ ſimus probaturi. (Qui virum eum: non tam mirifice ſanctum: q̃ doctiſſimũ arbitramur) Veritas tamẽ euidentior, nos ppellit: vt hoc loco, diuerſum ab eius opiniõe: tueamur.

b auctario Auctariũ qđ ſupra menſuram adijcitur. Plautus auctarium adijcito vel mille nummũ pluſq; poteſt: qđ etiam corollarium dicunt, de quo inferius.

c patrono Nam libert⁹ patronũ in ius vocare non põt: niſi venia a pretore poſtulata. l. qui q;. ff. de in ius vo.

d Hereſim Hereſis grece latine optio: ſignificat electio vel ſecta. Et ponit̃ ab elegantib⁹ pro opinione tenaci: ⁊ ſenten. in q̃: pſiſtamus Cic. in paradox. Cato in ea eſt hereſi: que nullũ ſequit̃ florem: Et idẽ li. xv. epiſt. ad Caſſiũ: poſtulabimuſq; ex qua hereſi vi hominibus armatis deiect⁹ ſis: ⁊ dicit Modeſtinus in. l. ſi duas. ff. de excuſa. tu. et rhetorum hereſes: in bonã ergo partem, hic accipe.

Prima ro. p affirmatiua quã Tho. allegat ⁊ poſtea ɔfutat.

p Rima itaq; ratio. Maius eſt matrimonij vinculũ quam patrie poteſtatis: hec enim ex[e] vulgata iuris traditione emãcipatione patris ſoluitur:[f] illud ve

ro non niſi morte. Nam quos deus coniunxit homo nõ ſeparat. Cum ergo matrimonia: propter infidelitatem ſolvantur. Ita ꝙ in caſu: alter fidelis: ab altero infideli: recedere poſſit. iuxta apoſtoli ſententiam [g] dicentis. Si infidelis diſcedit diſcedat: non enim eſt ſeruituti ſubiectus frater: aut ſoror: in huiuſmodi: mlto fortius patria poteſtas in his quę impedimento fidei ſunt. ſuſtolletur. & nõ obſtante ea: poſſint ad baptiſmũ proripi paruuli.

e ex vulgata Patria poteſtas emancipatione ſoluitur inſti. de q̃ b mo. ius pat. pote. ſol. §. pręterea
f illud ſcʒ matrimoniũ: vt habet Matthei. xix. ⁊ recitat in c. pręceptũ. xxxij. q. v. et c. apl'us. q. vij. fa. c. quanto c. ij. de diuoꝛ. cum ſi.
g dicentis Apoſtolus hoc dicit. i. Corin. vij. ⁊ recitat in d. c. quantoꝰ ſa. c. iudei. c. ſi infidelis. xxviij. q. i.

Ec ad rem pertinet ꝙ diuus Thomas: ad rationẽ hanc reſpõdet. quaſi aliud ſit in infidelibus: aliud in paruulis. Illi etenim (vtpote vſu rationis freti) ad ſalutem proſilire poſſint. at hij paruuli (quorum nullum ſit rationis arbitrium) nõ poſſint &c. Quia replico. ſupra dictam rationẽ: non eſſe ductam: a perſonarum qualitate quod videlicet alter rationis vſum habeat. alter non. ſed tantũ ab impedimenti obſtaculo: hoc ſcilicet fine: Si matrimoniũ iuris diuini & humani nexus: non obſtat: quo minus viam vitę: poſſit conſequi alter: inuito altero: certe patria poteſtas obſiſtere non poteſt: perducendo ad vitam paruulo. cum longe minus ſit: a patris poteſtate filiũ quã a coniugis nexu: coniugem ſeparare. vt ſupra probatum. Nec refert. an hic alterius voluntate: ſeparetur a patre. ille ſuo proprio aſſenſu: ſoluatur a cõiuge. ambo eñ (ꝗtum ad ipſam ſeparationem attinet) vinculum diſſoluunt. Niſi ꝙ aliorum opera paruuli ſeparantur. coniuges ſuomet facto. Diuerſitas itaqʒ illa: quã contra hanc ratio-

n — Diſſo- luco con- tura ꝗ; nis tho- mę

nem Thomas (de eo ꝙ alter velle poſſit. alter nõ) addũ cere videtur. nihil profert. cum eo loco magis conſideret ipſa ſeparationis poſſibilitas: quam modus

Sc̃da ſp̃e opi nionis.

s Ecunda ratio: conſtat ęternum interitũ animę: lõ ge eſſe grauiorem tp̃ali. Id quod os veritatis te ſtatur. cũ dicit timeri debere eos: qui animã: non q̃ui corpus occidant. Cum ergo ſubuenire ei: qui pericu lum mortis temporalis incidit: fraterna charitas & docet & iubet. teſte in canonicis epiſtolis diuo Euãgeliſta: cõ cluditur maiori & nexu & pręcepto: ſubueniendũ ei: cu ius anima periclitat̃. qui ſempiterni interitus dãno labo rat. quam qui temporali.

Rñdet Thomas dicte rõni cui9 rñ ſio ꝯfu tatur.

n Ec gratificor diuo Thomę: q̃ ad hanc rationẽ re ſpondebo: ſentit. non debere turbari ordinem na turę: vt ſub cura patris exiſtẽs filius: ad baptiſmũ auferatur: quãuis per hoc: mortis ęternę periculũ auertat̃. exemplo ſumpto: a damnato: qui e manibus iudicis: vt a morte temporali liberetur. non eſt dirigendus &c. Quia replico. eſſe om̃ino diuerſam: nedum non ſimilẽ cauſam damnati a iudice: & paruulorũ in iudaiſmo. Tum quia hij in nullo peccauerunt: ſed originali tantũ peccato pre muntur. At ille damnatus pęnam: crimine cõmiſſo me ruit. Tum pręterea ꝙ ille ſententiã iudicis ſpecialẽ (qua vita abnegat̃) paſſus. hij non. Tum deniq̃: ꝙ ſi a iudi cis gladio: damnati eriperentur [b] fouerentur crimina. at in p̃uulis contra eſt. Nam eorum direptione: flagitia tol luntur. Nulla ergo illiũs: ad hos eſt facienda proportio. Quippe ex quibus tanq̃ [a] diuerſis: nihil iuſte inferatur. Stat ergo adhuc prędicta ratio: quia longe plus ęternam: quã temporalem mortem proximi: impedire pro virib9 tenemur. Nec obeſt. ꝙ dicit: turbari naturę ordinẽ: q̃a

b fouerẽt ar. in. c. error c. nihil lxxxiij. diſt c. negligere. ij. q. vij.

diſſectõ ſolutõis thomę

hoc infra. in ſeptima ratione huius: & preterea in ſolutio ne ſecūdi argumēti cōtrarię opinionis: clarius cōfutabit.

a diuerſis Separatorū em̄ ſeparata eſt ratio. vt notat i.l.i.§.pe.ff.de calum.l.ſi. maritus.C.de don.inter.vi.z vxo.cum ſi.

Tertia ratio ſequētis opinionis.

[t]Ertiam rationē: diuus Thomas: ſatis frigide adducit. quam ego aliquanto operoſius ponā. Quis neſciat hominē: magis eſſe dei: qui (teſte [b]Hieronimo) corporis eſt creator & animę: quā patris naturalis: a quo tanq̄ cauſa minus principali corpus habet. Siquidem (pro ſententia [c]Auguſtini) anima corpore nobilior eſt. Plus ergo iuris: plus dominij in homīe. deus ęternus vendicat: quam pater temporalis. Vnde ſicut minor poteſtas ([d]eodem Auguſtino teſte) contra maiorem niti non debet. & iuris traditione invulgatū eſt. Iura maioris magiſtratus: per minorem non tolli. Ita in propoſito: pater iſte temporarius. deo creatori reniti [e]reſultare ve: non debet. filios ſuos per principes (qui vt [f]Imperator noſter ait. a deo conſtituti ſunt) in familiā ſuam vendicanti: & quaſi [g]liberali cauſa: a demonis grauiſſima ſeruitute aſſerēti.

b Hieronymo huius dictū recitat in.c.naſci.lvi.diſt.
c Auguſtini habetur in.c.ſedulo diſt.xxxviij.
d Auguſtino teſte in.c.qui reſiſtit.xi.q.iij. Et no.in.c.in ſancta.ij.q.vij.c.quę ꝯtra diſt.viij. Ar.in.l.i.l.defenſores.C.de deſen.ciui.l.i.C.de peda.iudi.l.iiij.ff.de offi.pręſi.l.fi.ff.de offi.procon.et.le.cū mul.ſi.
e reſultare elegantiſſ. Verbū eſt pro repugnare.diſſidere. Verg.li.v.pulſati colles clamore reſultant.i.in contrariū ferunt. Imperator in auten.de iur.iur.a mor preſti: Semper hanc vnā habentes intentionem: diſpoſitiones morientiū eſſe firmas: niſi reſultent legi: Parū latine viſus eſt hoc verbo papa: in c.i.de poſtu.prela.li.vi. ſed hoc pontificia autoritas excuſet. nos ſinceritatē linguę Romane ſequamur.

f imperator in auten. de fid. inſtru. in prin.
g aſſerere liberali cauſa .i. vindicare in libertatē: facere liberꝫ: olim ꝑ aſſertores cogebantur ſe defendere: qui in libertatē prouocabant. nec ſufficiebat ſemel iudicaſſe: ſed iterꝫ ꝛ tertio iudicandū fuit. Unde ait Quintilianus in quinto: aſſertione ſc̄da: fieri preiudiciū. Imꝑator aſſertorias lites ſuſtulit in ti. de aſſer. toll.

O probabiliter accedente: ꝙ cum parum abſit. quin tantum iuris cacodęmon: in animā habeat. quantum pater in corpus; hoc enim per canonicā legem [b] conſtare videtur. vnde ſicut diabolo vel reſiſtenti: poſſeſſoria dominatio ad ſalutem animarū: baptiſmatis virtute eripitur: reddat enim (vt inquit [i] canon) opus factori ſuo deo. Ita corporis poſſeſſori patri infideli: vel inuito: proles ad fidem auferatur. Ne dum patris iuri parcitur. dominiū creatoris violetur. Et ne modicula iſta patris poteſtas: plus poſſit ad ꝑdēdum. quā auguſta creatoris dominatio: ad ſaluandum. Cedat ergo iudeus ꝑfidus deo fideli. ꝑditor ſaluatori. Trux benigno: cruentus innocenti. mancipiū: domino. Dęmonis proles: dei filio. tenebrę luci. Stix. cęlo. ſileat ꝗ cum ſua poteſtate colluuioſus pater: vt ſuum vendicet luminoſus creator.

h ꝯſtare ar. coꝝ q̄ notari pn̄t in c. iiij. c. ſiue ꝑuuli c. poſtq̄ꝫ de conſe. diſt. iiij. i canon d. c. poſtq̄ꝫ c. de hinc. c. diſt.

Redicte rationi diuūs Thomas parꝫ accōmodate reſpōdit. Qđ em̄ dicit ꝑuulos. q ꝓpria rōne non poſſunt. ꝑ rationē parentū in deum ordinari &c Nihil pugnat. quaſi vero deus nihil iuris. in paruulo habeat. niſi adminiclo & iuuamine rationis paternę: quod quā ſit abſurdum. quis non videat? Sic em̄ paruuli infideles: quā diu (infantes: ſub cura parētum ſunt. nō eſſent dei. in quem paternę rationis ope: ordinari non poſſunt. Quod nec ipſe diuus Thomas (pro eius ſanctitate) admi

ſerit. Omnia enim dei ſunt. Vnde Auguſtinus ſuper geneſim: deus naturas creat bonitate: volūtates ordinat poteſtate: vt nec ſit natura: que ab eo non ſit: nec voluntas bona: cui nō preſit. nec mala qua bene vti nō poſſit. Alienum itaq; a veritate puto: quod diuerſa etiā opinio: nedum Thomas: vniuerſali vel indefinita ꝓpoſitione aſſerit. infantē in deum ordinari non aliter: quā ratione parē tum (Immo eo ipſo: ꝙ rationalis homo creatur: inſertam habet: vt Alexander de Hales docet: naturaliter cognitionem dei. in quē ordinatur: ſicut in ſuum principiū. Non quidem per parentes: ſed quia in eo: imago eſt trinitatis Sed hoc in quinto argumento diuerſę opinionis: latius confutabimus.

Quarta ratio pro affirmatiua

q Varta ratio. Baptiſmus ad ſalutem eſt efficatior verbi diuini predicatione. Nam (vt sancti [k] patres tradiderūt) Baptiſmi lauacro: peccati rubigo: pęnę reatus pelluntur. verbi autem diuini: non ſtatim ea auferuntur. Si ergo ſua ei ſecordia imputatur: qui publicare diuinam ſeriem negligit (vt in [l] Ezechielis vaticinio: de eo figuratur. qui gladium venientē cernens: tuba nō inſonuit) Multo fortius imputandum eſt ei: qui cū potuit. paruulos infideles: fonte ſalutis non lauerit. & cum maledictus ſit: qui opus dei negligenter faciat. hoc aūt baptiſmi opus: ſit inter oīa maxime neceſſariū. minime ergo negligendum. ſi vero negligitur, maxime imputandum. Diui Thomę reſponſio: id loci facta: non obuiat. ꝙ videlicet obmiſſio publicatiōis verbi diuini: ſicut ſolis his imputatur. ad quorum officium ſpectet: non oībus. Ita in baptiſatiōe paruulorum: nemini eius lauacri intermiſſio imputetur. niſi parentibus, quorum interſit: filiorum curare ſalutem &c.

k tradiderūt in. c. ij. c. nō ꝑt c. ꝑ aqꝫ de ꝯſe. diſ. iiij.

l Ezechielis. iij. c. xxiij.

Quia replico: eam reſponſionē varijs modis elidi poſſe. Si enim fateamur: eis imputari neglectionē baptiſmatis: ad quorum officium ſpectat. Negamus tñ: ſolis id parē-tibus cōpetere. Nam & ad principes: eius rei cura ꝑtinet: qui cum inuigilare (vt [a] imperator noſter eleganter dicit) maxime debent: queadmodum optime ſeſe oĩa habe-ant. ut peccandi occaſio omnis auferat. A deo eñ (vt [b] ca-non vult) poteſtatem propterea receperunt. anniti ergo magnopere debent: vt ea: in qbus ipſe offendit. eliminnēt Hoc eſt quod ꝑpulchre Iſidorus: cognoſcāt (inquit) prin-cipes ſecli: deo ſe debere reddituros eſſe rōnē: ꝑpter eccle-ſiam quam chriſto tuendam ſuſcipiunt: Nam ſiue augeatur pax: & diſciplina eccleſię: ꝑ fideles principes. ſiue ſoluat. Ille ab eis rōnem exigit: qui eorum poteſtati ſuam eccle-ſiam tradidit: & elegantiſſime Ioannes papa id ipſum: in [d] epiſtola quadam ad Iuſtinianū imꝑatorē teſtificatur.

a imꝑator Uerba ſunt ipſius in auten. vt hij qui obli. ſe hab. ꝑhi. res. mi. coll. vi. in prin.
b canon No. in. c. queſitū. xxiij. q. iiij. ſa. c. ſi is q. c. ſi ea. e. c. et. q.
c inquit in. c. principes circa fi. xxiij. q. v. ſa. que no. in c. diuis. xxv. q. i. in fi. in c. nos ad fidem. lxxxxvi. diſt. cum mul. ſi.
d in epl'a incipit inter claras C. de ſum. tri. & fide cath.

r Eſpōderi etiā aliter poteſt. Demūs enim pro vo-to Thome: quod cura baptiſmatis filiorum: ad pa-rentes ſolos ꝑtineat. Tamen quia & pricipes: pa-tres nominant. precipue eorum: qui ſibi auxiliari nequeūt (vt veriſſime [e] imꝑator affirmat). & de Cicerone: Augu-ſto: Traiāo: ceteriſq;: eos patres patrie appellatos fuiſſe [f] le-gimus. Itaq; quod de parētibus Thomas iactitat. etiam in principib⁹: verificari poteſt. quo caſu ſupradicta Tho

mę ſolutio: tantum abeſt vt contra nos ſit, vt etiam noſtram rationem corroboret.

e impator in auten. in d. ti. vt hij qui obli. in fi. tit.
f legimus De Cicerone in vita eius a Leonardo Aretino ſcripta de Auguſto apud Suetoniū. de traiano: apud Eutropium

t Aceo hic aliud ſolutionis genus, quod tamen ex ratione quinta: mox ſequente colligas. Nihil ergo huiuſmodi ſolutio proficit. Sed e diuerſo: ex eadem Thomę reſponſione: noſtram opinionem obfirmari poſſe aperte video. cum enim is ipſe: neglectionem baptiſmatis paruulorum: parentibus imputari fatetur. Cōſequens eſt, q̄ patres ipſi: p hmōi neglectionē: iniuſte faciant[g] Imputatiōis em̄ vocabulo: in id genus locutiōib⁹: culpata neglectio ſignificatur. Verū aūt eſt pro vulgatiſſima iuris regula. Nihil enim prorſus poſſe. q̄ iniuſte[h] poſſit. Iudeus ergo cum ſalutem filij: non niſi iniuſte: poſſit impedire: cenſetur id: ſimpliciter non poſſe. Id quod noſtrę aſſertioni manifeſte ſuffragatur. Ex pręmiſſis itaq̧ cōſtare non obſcure arbitramur. rationes ſupra deductas e p diui Thomę obiectamina: elidi non potuiſſe.

g imputationis Conſtat id qđ alteri imputatur reprehenſionem & culpam ſecū ferre. l. fi. C. de iur. deli. l. i. §. quęſitū. §. pe ff. de ſepa. bo. l cum mandato in fi. ff. de mino cum ſi.
h poſſit c. faciat. xxij. q. ij. c. charitas de peni. diſt. ij. l. ſilius. ff. de cōſti. inſti. cum ſi. vul.

q Vinto loco: negari nō poteſt quin patria illa poteſtas: In perniciem filij nihil adferat. Neq̧[a] enim delatam filio hereditatem: in ipſius iacturam repudiare pater[a] poteſt. Quippe quod pretor (vt Accurſius[b] docuit) ſi talem ſenſerit fraudem ſuas interponet vices. Quinta rō p affirmatiā.

Qñinimmo:& patrię poteſtatis damno: per imperatorē
Adrianum: afflictũs eſt Iunius Cerralis (vt Papinianus
[c]docet) quia fraudoſe in bonis filij verſatus fuit. pulchre
ergo (vt omnia) imperator Conſtãtinus[d] inquit. Si patria
poteſtate: pater ad corrũpendi effundendiq̃ patrimonij
licentiã abutetur: vt furioſo: dementi: prodigo: libidinũ
oĩmq̃ viciorꝫ ſeruo: non eſt eorum pecunia cõmittenda

a poteſt tex.eſt in.l.fi.C.de repud.bo.poſſ.fa.quę no.in.l.renitēte C.de iur.deli.in.l.is qui heres.§.fi.ff.de adq.here.
b docuit glo.in.l.filijs C.de inof.teſt.Et quę no.in.l.ſi infãti.in fi.C.de iur.deli.cum ſi
c docet in.l imperator.ff.ad tre.
d inquit tex.eſt in.l.fi.C.de ſent.paſſ.

Ed adminiſtratiõe[e] interdicendũ: & q̃ue ſequunt̃
8 Imꝑatorꝫ quoq̃ Archadij & Honorij reſcripto
patris admĩſtratio: in bonis filij: a matre linea ve
materna ꝑfectis[f] coercita eſt. Addimus q̃ pater vilis con-
ditionis (vt iuriſconſulti[g] volunt) nec dotem filię: nec iniu-
riarꝫ actionē filio diſperdere [g] poteſt. Neq̃ enim (vt ex
[h]Vlpiano colligimus) patri vſq̃ adeo frena laxãda: vt ſu
am poteſtatem acerbe exerceat. Nec etiã (pro [i]Gai ſen-
tentia) parentibus aſſentiendum. iniuriã aduerſus filios.
inducentibus. maligne: circa ſuũ verſati ſanguinē. Inde fit
vt talium parentũ[k] teſtamenta: tanq̃ dementiũ reſcindant̃
Quę oĩa ſi vera ſunt. vbi de temporarijs cõmodis: he-
reditatibũs ne agitũr. q̃to magis talia procedere debent.
vbi de ęternis: de ſpiritualibus: de animarũ cõmodis tra-
ctatur. vbi hereditas non quidem corrupta: fluxa ne: ſed
ęterna: ſed ſtabilis: ſed ſolida adiri quęriq̃ debeat. Tem-
poralia enim iſthęc: vt docet (ex verbis [l]Gelaſij) canonica
lex. ſpiritualibus illis: atq̃ ęternis: maxĩo interuallo poſt-
feruntur. Cum ergo chriſtus ſaluator noſter: ſuo diffuſo

ſacro ſanguine: omibus mortalibus hereditatē eterne vite aperuerit. Immo ſuo ſalutifero teſtamento: heredes inſtituerit. non quidem hunc plus: quā alterum. voluntas em̄ eius: eſt ſanctificatio noſtra (vt apoſtolus ait)

e interdicendum Nam ꝛ patria poteſtas: in pietate non in atrocitate conſiſtere debet. dicit ius. in. l. diuus. in fi. ff. ad. l. pomp. de parri.
f coercita eſt vt habetur in. l. ij. C. de bo. mat.
g volunt vt habeť in. l. ſi cum dotem. §. eo tpe. ff. ſol. mat. et in. l. ſi vnius. §. filio. ff. de iniur.
g poteſt ar. fortiſſ. eſt: ex eo: ꝙ cū pater: famulus eſt eccľie: auus aūt liber: in filia nuptijs collocanda: nō eſt patris (q̇ libero caret arbitrio) ſed aui electio ſequenda: c. vno. xxxij. q. iij. ꝙ ſi hec i famuľ eccľie: qui originarij dicunť. verꝫ eſt: qui tn̄ chriſtiani ſunt. ꝛ pfectū filie admitti volunt. q̄zto plus iudei s qui ſerui: qui etiā inimici fidei: ꝛ conditionis infime ſunt. in filijs eorū curandis. non eſt liberꝫ linquendum arbitrium. maxime ꝙ huiuſmōi parentū curatio. filiorꝫ eſt damnatio.
h Vlpiano No. in. l. i. in fi. ff. de lib. exhi.
i Gai No. in. l. non eſt. ff. inoff. teſt.
k teſtamenta qd̄ pbať in. l. ij. l. nam ꝛ in fi. l. ticia. ff. de inoff. teſt.
l Gelaſij tex. in. c. duo circa fi. diſt. lxxxvi. ꝛ pulchre Gregorius nazanzenus. vt habeť in. c. ſuſcipitis diſt. x. fa. q̄ no. in. c. ſolite de maio. ꝛ obe.

On ergo perfidi iſti parentes: iudei maxime (de n qbus queſtio eſt) in grauamen ſuorum infantiū hanc ſaluberrimā hereditatem: vel repudiare vel impedire poſſunt. quo minus eorum nomine adeať. Vnde pretoris id eſt principis partes: interponende ſunt. Ne tantam iacturā perpetui interitus: qui ex dicte hereditatis repudiatiōe: certiſſimus eſt. Infantes paciant̄. & (q̄d verиſſime dico) idem parentes: nō ſolum tanq̄ȝ fraudatores corruptores: effuſores ſpiritual' patrimonij paruulorum. Sed etiam tanq̄ȝ turpes: vileſq̄ȝ perſone (Turpis em̄ eſt vt m Gregorius ait omnis pars: que nō congruit vniuerſo) vel certe tanq̄ȝ furioſi & dementes: omi ſunt adminiſtratione: qua dicta hereditas eterna perdať. prohibendi: atq̄ȝ ita inuitis eis: paruuli ad huiuſmodi hereditatē pducēdi.

m gregorius hoc notat in d.c.quę contra diſt.viij.Iudei enim pars ſunt vniuerſi.ſed non cõgruunt.

Septa ro.p aſſirma tiua.

a in.d c.etſi. de iud.

s Exta ratio. Quicquid dicat diuerſa opinio. Conſtat inuicto iure. Iudeos ſeruos eſſe. Tex.eſt in decretali Inno.põtificis epiſtola:quẽ euadere(ſi verũm admittimus)nemo poteſt[a] Inquit enim lex. Et ſi iudeos:quos ꝓpria culpa ſubmiſit ꝑpetuę ſeruituti:pietas chriſtiana receptet: & ſubſtineat cohabitationẽ eorum. Ingrati tñ nobis eſſe nõ debent. Colligitur quoqꝫ id ipſum: percꝫ oportune ex verbis[b] Iani(quẽ Noe ſcriptura appellat)qui vt in[c] geneſi legitur:filio ſuo imprecatꝰ:dixit Maledictus chanaan:ſit ſeruus fratrũ ſuorum. Alexander quoqꝫ papa Hyſpanie epiſcopis[d] ſcribens. eo ſolo iudeis parci debere reſcripſit:ꝙ vbicꝫ ſeruire parati ſunt. Tenuere hoc ſcriptores eruditiſſimi[e] Hoſtienſis:Archidiaconus Oldradus:Albericus:& cęteri. Serui itaqꝫ iudei ſunt.ſed principum dumtaxat:non omniũ.[f] canonica em̃ lege[g] notatur ſeruitutem:quę ex delicto paratur.ad principes pertinere. His cõſequens eſt.iudeos per principem:tancꝫ ſua mancipia:vendi:vel(ſi ita videatur)bonis ſuis:tancꝫ peculij iure:[h] expoliare poſſe. Id quod canonica[i] lege aptiſſime cõprobat: ait em̃ lex. Si q deo inſpirante:ad fidem cõuerterint[k] chriſtianam:hij a poſſeſſionibus ſuis:nullatenꝰ excludantur.cum melioris cõdictionis ad fidem cõuerſos eſſe oportet.quã antecꝫ fidem ſuſceperũt.habebantur.

b Janũ fuiſſe ab Italis noiatum:quẽ ſcrptura Noe appellat:Beroſus teſtatur.
c in geneſi c.xxvij.ꝛ recitat in.c.cũ ergo.§.ſed q.xxiij.q.iij.
d ſcribens in.c.diſpar.xx ij.q.viij.
e Hoſtieñ. hic auctor allegat idipm notaſſe in.c.ꝯſuluit de iude. Albericꝰ eni in Rub.C.e.ti.eũ allegat.tenet Archi.in d.c.q ſincera Oldra.in conſi.lxxij.ꝛ.lxxxvij.
f canonica ar.c.eos quiexxxij.diſt.

g ꝑtinere Et eſt alioq̄ lege cautū: qđ ꝑ magiſtratū publice fieri poſ ſit, nō eſſe ſingl'is ꝓcedendū: ne occaſio ſit maioris tumult⁹ faciendi ita dr. l. nō eſt. ff. de reg. iur. ⁊ videt ad ea q̄ hic in tex. notant inclinari Car. in. d. c. ſicut in fi. de iude.
b expoliare ar. pro hoc in. l. i. (ſi ſer. expor. ve. ⁊ tot. ti. ff. de pecu.
i lege tex. eſt i. c. iudei. de iude. vide que Arch. ſentit in. c. fraterni tatis. l. iiij. diſt.

Q; ſi iudeis ad fidem cōuerſis: melior cōditio in eo affert. ꝙ bona retinent. ergo ipſis in pfidia remanētibus: defectu talis melioris cōditionis: bona auferri poſſunt. & profecto non video: quō huic textui niſi forte ſit: q leges figat atq; refigat (vt [k] ille ait) in eo reſpondeat. Hec adſer tio obfirmari alia lege canonica valebit [l] qua prohibetur ne ſine iudicio terrenę poteſtatis. iudeis auferre pecunias pręſumant. Ex eo enim ſatis colligo. facultatem pecunię iudaicę diripiendę: iuſſu terrenę poteſtatis eſſe datā. Nec ad rem pertinet: ꝙ iudicij: facta eſt mentio. Siquidem iu dicium: plerumq; pro arbitrio vel voluntate [m] accipit. vt ſatis videtur iudicio pricipis factum. quod iuſſu eius ſiat Ad hoc quia iudei cum eoꝝ poſſeſſiōibus. inter nos ex pietate tolerantur. vt in multis locis iura [n] canonica teſtant Nam vt interim alia taceamus. Alexander papa in conci lij Lateranē decretis: [o] adſerit iudeos a chriſtianis pro ſo la humanitate foueri: quę tolerantia: & imperatorum cō ſtitutionibus [p] probari poteſt.

k Vergilius in ſexto. dñmq; potentē Impoſuit. fixit leges ꝓcio atq; refixit: Quos verſus ex Vario poeta: Verg. accepit.
l qua ꝓhibetur tex. eſt in d. c. ſicut de iude.
m accipit ꝑ. l. cum pretor. §. cum aūt. ff. de iud. Inſti. qui non eſt pemiſſ. fa. teſt. §. pręterea cum ſi.
n canonica tex. in d. c. et ſi. no. in. c. iudei in ꝟ. ꝑmittit: ⁊ in d. c. cō ſuluit de iude. vbi ſe tota ſeries cōtextus ſuꝑ tolerantia fundat
o adſerit: vt habetur in. c. iudei in fi. de teſt.
p probari tex. in. l. iudeos. ⁊ in. l. fi. §. illud. C. de iude.

Vnde non habent iudei nec bona: nec res aliquas. niſi in quibus ex pietate ꝑmittunt. At talis pietas ad neceſſitatem trahi non debet: vt Papiniani ſententia[q] conuincitur Non ergo: quia a nobis: humanitate afficiunt. a ſeruitutis iugo eximi poſſunt. quod eis a iure nõ ſolum poſitiuo: ſed &[r] gentium: hoc eſt ex captiuitate iuſti belli: ꝑ clariſſimũ imperatorem romanũ Titum contra eos euicti. impoſitum. & (vt dicitur notari per[s] Hoſtien.) mandato Conſtãtini magni: firmatũ eſt. Ad quã ſeruitutem corroborandam: pondero elegãtia verba Auguſtorum: Theodoſij & Valentiniani[t] pręcipientiũ Iudeos ſi quis[a] ad honores & dignitates irrepſerit: haberi (vt antea) extreme cõditionis. extremã autem conditionẽ ſeruitutẽ eſſe [b] Marcellus iuriscõſultus docet. Cum ergo per ſupradicta: ſeruitus iudeorum probata ſit: quin & facultas: eorum bona. per principes auferendi. Sequitur ꝙ cum princeps iure dominij: eos in terrenam ſeruitutẽ vendere poſſit: etiã paruulos eorum: ad ſpiritualem potius dixerim libertatẽ quam ſeruitutem: auferre poſſe. Eo nõ obſtante ꝙ replicaretur. ſicut adulti iudei. prętextu dominicę poteſtatis: ad fidem ꝑduci. inuiti nõ debeant. ita nec paruuli: vt in hũc caſum: dñica poteſtas: ſe nõ extendat &c. Quia ad id: in ſolutione tertij argumenti: prioris opinionis: latiſſime reſpondebo.

t pręcipientiũ in. l. fi. C. de iude.

q conuincitur l. non quicquid. ff. de iud. fa. quę no. in. l. ſolent. ff. de offi. procon. Ar. pro hoc in. l. tutori. C. de neg. geſt.
r gentium fa. l. manumiſſ. cum. l. ſe. ff. de iuſt. & iur. cum ſi.
s hoſtien. Oldra. hoc notat allegans hoſt. in d. c. conſuluit: conſilio ſuo. lxxxviij. pręallegato.
b Marcellus no. in. l. in ſeruorũ in ꝑn. ff. d. pe. vbi dt tex. in ſuorũ ꝑſona: ita ſuadet vt exẽplo hũilior. puniãt.

Prima queſtio

T procedunt ea que ſupra diximus de poteſtate bona iudeorum auferēdi. potiſſime hijs noſtris temporibus. Id quod etiā [c]Albericus firmare videtur: & tenet Oldradus: vt ſupra dictum eſt. Tametſi em̄ non diffitemur. Si iudei: conceſſa eis gratia: nō abuterentur. in eorumq̃ conditione que ex pietate ipſis permiſſa eſt) permanerent. decimas ſoluerent. laborarent. aliaq̃ quę late per Hoſtieñ. [d]adducuntur: perq̃ [e]gloſſam iuris canonici tanguntur. facerent. Principibus ſupradicta facultas: ex ęquo certe & bono: non cōpeteret. Argumēto eorum que Alexāder papa [f]differit. Qui diſparem ait eſſe iudeorum: ſarracenorum cauſam. In ſarracenos enim quod chriſtianos pſequuntur. ex vrbibus: & proprijs ſedibus pellunt: iuſte pugnari. Iudeos aūt vbiq̃ ſeruire paratos eſſe. Vnde ſi ita ſeruire parati forēt. gauderent eo ſecurius pietate eis permiſſa. At quia om̄ia in contrarium hijs tpibus agi videm⁹. Iudei em̄ chriſtianis ſunt ingratiſſimi. eis quotidie publicis imp̄cationib⁹: publicis execrationib⁹ deuouēt: vſuris expoliāt. ſeruitia negāt. fidem noſtrā emaculatiſſimā derident: & defędare pergunt. In noſtrū ſaluatorem funeſtiſſimis blaſphemijs (& id quidem publice) feruntur.

Nota: Paret⁹ gen in⁹ uecti⁹ uū contra iu⁹ deos.

c Albericus in Rub. C. de iude. z Oldra vt ſupra conſil. lxxij. lxxxvij.

d adducuntur in ſua ſumma in tit. de iude.

e gloſſam glo. eſt in d. c. iudei. ij. extra de iude.

f differt in d. c. diſpai. xxiij. q. viij.

Et qd̄ omniū eſt crudeliſſimū: chriſtianū ſanguinem ſitiunt. q̄ꝫ dies & noctes: cruētiſſimi iſti ſanguinarij querūt Quem & in noſtro territorio: his diebus (quod ſine cordis perculſura loqui non poſſumus) plus ſemel effudiſſe a ſocijs criminū: propterea ſupplicio affectis. delati ſunt. Preterea chriſtianum nomen inſectantur: oderunt. deprimunt: dimaculant. Quin etiā totam noſtrę ſalutis fidem euertere & cupiunt & cōtendunt. Tales itaqꝫ tam pfeſſos vere dixerim hoſtes: tam truculentas beſtias: cur non eliminare: cur nō a limitibus chriſtianorum: eminus expellere: maxime principibus pmittatur: Eſt enim iſthęc ſpurciſſima ſentina: Cymerijs abſtrudenda tenebris. Nec timeri debet: ne pereat ſemen iſrahel. Siquidē infinita [g] recutitorum [b] apellarumqꝫ fex: Caſpijs eſt mōtibus: p Magnum Allexandrum concluſa. Sunt quoqꝫ multi: apud infideles. vt etiam graſſabunda iſta peſtis: ſi inter chriſtianos non ageret. Satis ſuperqꝫ: talium ſordium in terra relinqueret. Sed vt reuertar eo: vnde digreſſus: & forte paulo latius (dictę deteſtabiliſſimę colluuionis odio) euagatus ſum. Cōſtat quia quę ſupra diximus. agere pricipes poſſunt. etiam paruulos iudeorum: ad fontem ſalutis auferri poſſe: vel inuitis parentibus:

g recutiti iudei dicuntur ꝙ cutis verendoꝝ reciſa: & vt apertius loqr circumciſa ſit. Sidonius: fert recutitorū primordia iudęorum
b apellarum Judens apella dicitur, quaſi ſine pelle in verendis Horatius. Credat iudeus apella.

Septima rō[ne] ꝑ affirmatia.

[s] Eptia ratio: iuris ē enucleati: ꝙ pater filios: quos contra pietatem vel tractet male: vel ad peccandū vrgeat. emancipare cogitur: hoc enim [a] Papinianus dicit: & principum conſtitutionibus comprobatur.

Quid ergo diu in hac re controuertitur? Quam enim maiorem infligant impietatem patres, quam ſi ipſi ſcientes volentesq;: ex ſola chriſtianę ditionis inuidia: vel certe errore nō iuſto: ſuam prolem: ab ęterna ſalute: a vita beatitudinis: ad ęternam damnationem, ad mortem animę: ad perpetuos cruciatus perurgeant? Aut quę poteſt certior: quę maior: filijs imponi peccandi neceſſitas, quam talem eis conditionem vitę: talem ſtatum afferre, in quo periculoſiſſime, non dico in queſtu corporis (quod forte facilius eſſet) ſed in fidei chriſtianę pernegatione (quod omnium grauiſſimū) vitam agere? Et vel vigilent vel dormiant: operentur: vel quieſcant, peccatis certiſſimis obruti eſſe coguntur? Et profecto: Si pater qui filium [a] ſuis tpa lib? excludit, [b] demēs iudicatur, Quis negauerit, eum patrē (Si modo pater: non potius perditor dici mereatur) qui tanta bona filio ſciens inuideat, Ipſum q; ab eis abſtineat, eſſe non ſolum dementem: ſed furijs omnibus: q; maxime agitatum? a cuius manibus: ad ſalutem: liberos auferri: vel inuito eo: & poſſe & debere iuſte affirmamus.

a papinianus in. l. fi. ff. ſi a paren. manu. quis. fi. fa. optime tex. in. l. ſi lenones C. de epi. aud. vbi reſcripto duorum Theodoſij et Valenti, dicitur. Si lenones patres et domini, ſuis filiabus vel ancillis peccandi neceſſitatē impoſuerint: liceat filiabus z ancillis epiſcoporū implorato ſuffra. omniū miſeriaꝝ neceſſitate abſolui: z apertius in. l. lenones. C. de ſpecta. z ſcęni. li. xi. vbi habetur. q; patres qui neceſſitatem filijs peccandi imponunt, poteſtatē patriā inuiti amittunt. Ex quibus iuribus inuicte conſtat: patres qui peccandi neceſſitate filios grauant, poteſtate patria mulctari.

b demens per iura ſupra in quinta ratione allegata:

D hanc noſtram rationem: accōmodari iūngi ve-
a: poteſt profecto optime Id quod a [c] Gabriele in

ſententijs adducitur. Nam (vt ipſe ratiocinatur) iure diui-
no & naturali: homo quilibet: eo ipſo ꝙ homo eſt. ſuū
creatorē cognoſcere: eiq; ſeruire tenetur; p ſententia Gre-
gorij: in principio moraliū. Itaq; parentes contra creatorē
ſuum: filios in errorē inducere non debent. ꝙ ſi faciūt. ab
eis filij: vt qui abutantur iure ſuo: auferri poſſunt. non ſe
cus ac ſi corporibus eorum abuterentur. [d]Hinc eſt ꝙ iu
deorum filij: ſi a patribus baptiſatis: circumcidunt. ab eo
rum conſortio: nulla patria poteſtate curata: eripi & pn̄t
& debent.

c Gabriele Gabriel biel. in. iiij. ſent. diſt. iiij. hoc ſenſit.

d Hinc eſt ecce quō oīno nihil opatur patria poteſtas: quin ea non curata: filij etiā paruuli: ad ſalutem auferri poſſunt: tex. eſt in. c. pleriq; de conſe. diſt. iiij. Sed dicet forte qui contrariū ſentit: hec i penam ſtatui eorum patrū: qui fidei quā aſſumpſerunt. illudunt. Qō non credo: ⁊ pondero tex. dicentem. ab eorum cōſortio ſeparentur. vt contagia conſortij plus timeantur. quā penalis inflictio conſideretur. Nec contrauertimus etiam in penam talia diſpeni. Satis nobis eſt teſtatum relinqui. parentibus iudeis: paruulorū interitum molienti-bus: auferri huiuſmodi paruulos ad ſalutem poſſe.

Ed opponent: vel certe replicabūnt hic: diuerſarij
[e] opinatores, negando patres iudeos: paruulis abu
ti: vel impietatem exhibere. In tali fide eos inſtru-
entes: quam credant preſertim ſimplices iſti de plebe vul-
garia: eſſe bonam. At illud nihil obſtat. Quis enim ne-
ſciat. perfidiſſimū iſtum populum: chriſtianam fidem au
diuiſſe ab [e]hijs: quorum ſonus: in omnem terram exiuit.

e ab hijs Ar. eorum que no. per glo. in. c. ſi. xxxvij. diſt.

Prima queſtio

p Reterea: qui inter chriſtianos conuerſantur. eorꝫ inſtituta; fidem: pręcepta: noſcūt. amplitudinem: ſinceritatem: ratione͂: fundamenta eiuſdem fidei: ſaltem cōmunia vident. errore iniquo ducitur. Non em̄ pro teſtimonio [f] Auguſtini excuſari debent: qui habentes a quo diſcerent operā non dederunt. Nec ſunt ferendi iuxta [g] Iuriſconſulti ſententiā: qui ignoraſſe velint id: quod omnes in ciuitate ſciunt. Adde ꝙ & ſaluator noſter eorū ignorantiam (propterea ꝙ ad eos venit. cum eis locutꝰ eſt) multo ante reprobauit. Quin & ius [h] canonicum pro cōfeſſo habet. Iudeos per eorum ꝑfidiam: ſaluti puerorum inſidiari. nihil ergo hoc diffugio euincitur

f Auguſtini Qui in lib. queſt. inquit. Non om̄is qui ignorat immunis eſt a pęna: ille em̄ ignorans poteſt excuſari a pęna: q̇ qͦ diſceret non inuenit. illis aūt hoc ignoſci nō poterit: qui habentes a quo diſcerent. operā non dederunt ⁊c. hic tex. recitaꝛ̄ d. c. ſi. xxxvij diſt. Nec excuſaꝛ̄ vt glo. ibidem dicit: qui copiā habꝫ peritoꝝ. l. regula. ff. d. iur. et fac. ig. vel ſi ſui prudentia facile id ſcire potuit. l. iij. C. de ingenu. l. ij. §. in bonoꝝ. ff. quos ordo in bo. poſſ. ſer.

g Iuriſconſulti in. l. plurimū. l. nec ſupina. d. l. regula. §. facti. de iur. ⁊ fac. ig. l. ea quę. ff. de contra. emp. cum ſi.

h Ius canonicum in d. c. ſi. de conuer. in fide circa me.

o Ctaua ratio: Concedi vtiqꝫ debet: nō eſſe maiore͂ poteſtatem patris iudei: in filios. quā patris chriſtiani. Non enim debet malus melioris eſſe conditionis: [i] ꝙꝫ bonus. Sed filij chriſtianorū: inuitis paretibꝰ (quo certe caſu reſiſterent) ad baptiſma perduci [k] poſſunt patria poteſtate non attenta. Merito ergo & itidem iuris iudeis ſit. Nam & iudei de eccleſia eſſe tenentur. pro omnibus enim paſſus eſt chriſtus: & omnes vocauit: maxime autem iudeos: pro quorum pręcipue ſalute: homo natus eſt. Malitia ergo: et ex deſtinato iniquitas eſt. ꝙ a ſa-

Octaua rō affirmatoria.

Iñte ſe iudei ſeparant. De qua vt etiã Gabriel aliq̃uo mo
do attigit: referre [l]cõmodum non debent

i q̃ꝫ bonus tex. eſt in. l. ſeruius. ff. qd vi aut clã. c. paſtoral. §. fi. c. tuę. de cle. nõ reſi. a r. in auten. de reſi. ꝛ ea q̃ parit in. xi. mẽſe. §. fi.
k poſſunt ar. in d. c. plerięꝫ de conſecra. diſt. iiij.
l commodũ Nemini eñ dolus patrocinari debet. l. vex. §. tẽpus autẽ. ff. ꝑ ſo. Et ſibi imputet damnũ: qd culpa ſua venit. c. damnũ de reg. iur. in vi. ꝛ. l. qd quis. ff. e. ti. cum ſi.

Nona rõ. ꝑ veritate.

Ona ratio. Qũęcũnq̃ꝫ ſunt hominũ filij: pecora n aurum: argentum: poſſeſſiones: Hęc a deo ꝓceſſe runt. [m]domini enim eſt terra & plenitudo eius: cui & canonica lex [n]ſubſcribit. Preterea qd habes quod non accepiſti: iuxta Apoſtoli ſententiã: Quę ergo inui dia fuerit, reddere deo. quod ſuum eſt: Aut quis tolera bit deum: ſuo proprio defraudari: Vel quis neſciat tſem fraudatorẽ: non procul abeſſe ſacrilegio. quod & in ſuis conſilijs [o]Baldus approbat. Quod ſi domino temporali Si patri carnali: exhiberi ſibi ſuum ſeruum: ſuam prolem petenti. iuxta [p]vulgata iuris ciuilis documẽta: interdicto ſuccurrit. Quanto meritius ęterno & dño & patri: ſuum & ſeruũ & prolem: in familiã ſuã reducere cupienti (vult eñ omnes homines: vt [q]canon dicit. ſaluos fieri) mos ge rundus eſt. Sunt ergo obluctantes iudei: ad hoc: pretoris hodie principis officio: coercendi. Immo tales iudeos: pa rum abeſt, quin pęna plagij iuxta legũ [r]ſcita teneri dixe rim, vt qui ſeruos dei noſtri: celare: ſupprimere ve pergãt

m dñi pſal. xxiij.

n ſubſcribit c. reuertimini. xvi. q. i. c. non eſt de deci.
o Baldus conſilio. cdxvij. ꝛ. cdxviij. in tertia parte
p iuxta vulgata: toto tit. ff. de lib. exhi:
q canon in. c. ſi ex bono de peni. diſt. iiij.
r ſcita ar. in. l. fi. §. lege fauia. ff ad. l. faui. de pla. l. ij. C. e. ti.

Prima queſtio

Ecimo moueor. Mandauit vnicuiq; deus (vt [f] ſa
d piēs ait) de proximo ſuo: vſq; adeo: vt inimicos
quoq;: nedum amicos diligi debere. Euangelica
veritas preceperit. Ad charitatis autē virtutem: maxime
pertinet: bonū proximi: non ſolum velle: ſed operari etiā
vt in alium finem firmat [e] Diuus Thomas: & dicit Gre
gorius: nullum eſſe deo ſacrificium acceptius, zelo anima
rum: Verū quoq; eſt quencunq; hominē nobis dici pro
ximū. vt ex parabola Samaritani (opera miſericordie iu-
deo impendentis) cognoſcimus. At dilectionis ſignū pri-
marium eſt. reuocare [a] errantem. In viam ergo ſalutis di-
rigendi. Immo ducendi ſunt paruuli iudeorum. quando
quidem nullum ponunt obſtaculum. Quod opus preci-
pue principum [b] eorūmq; eſt. qui temonem gubernaculi
tenent. Quibus: niſi id faciunt. ſpecialiter obicietur [c] illud
Ezechie. quod errauerat non reuocaſtis. quod perierat
non requiſiſtis. Et profecto arbitror: ad preceptū dilectio
nis proximi: eo accedi propius. quo plures ad viam veri-
tatis reuocantur. Inſtanter enim operandum eſſe: quod-
cunq; poſſit manus tua [d] dicit Sapiens. qn & iudeos (quamq;
ſit genus pertinaciſſimū) In hoc opere minime eſſe negli-
gendos puto. Quos (vt ſupra dixi) deus ad ſalutem acci-
piendam primarie viſitauit. Q, ſi (vt ex vatū oraculis di-
ſcimus) reliquie iſrahel ſalue fieri debeant. que inuidia eſt
iudeos ad huiuſmodi ſaluationē: ad quam preuiſi ſunt.
quam citiſſime perduci: vel quomodo hoc vaticiniū vbe
rius explebitur. quam ſi plurimi ſalui fiant?

Decia
pitatis
ratio

d vt ſa
piens
Eccia.
viiij.

f ſapiens eccleſi. c. xvij.

e Diuus Thomas in ſecunda ſecunde queſt. xi. art. iiij.

a erranté vt in.c valida.§.non illa.§.perinde ꝑ tot de peni. di.ij.
b eorumq́ʒ eſt ar.pro hoc in.d.l.non eſt.ff.de reg.iur:
c illud zechiel recitat in.c.qd errauerat.xxxiij.q.vi.ſi.c.pncipes
preallegatū.xxxiij.q.v.z ꝑ diſcurſum ibidem ꝑ multa capitula.

Undecia rō ꝑ affir.

Dde pro vndecima ratione. Q₃ ſumma ſit teſte
a [e]Papiniano ratio:quę pro religione facit:id quod
& iura canonica [f]ſubſequūtur. quin etiam ꝙ in
religionē chriſtianam cōmittitur:in om.niū fertur iniuriā
vt diui [g]Imperatores dixerūt.eſtq́ʒ in vniuerſum fauor ſi-
dei maximus. Vbi enim ſana fides nō eſt:iuſticia [b]nō eſt
[i]quia iuſtus ex fide viuit:Et niſi quis fidei ſoliditatem te-
nuerit.diuinam preſentiam:nunq́ʒ [k]agnoſcet.per hanc eti
am res publica mortalium (vt apoſitiſſime [l]dixerunt Cō
ſtantius et Conſtans impatores) pluſq́ʒ corporalibus ſu-
doribꝰ ꝑmouetur.fides quoq́ʒ illuſtris illa: filios nos dei
[m]conſtituit.Et vt breui loquar: omniū ſcientiarum diuiti
as fides [n]ſupgreditur.Cum ergo tanta ſit fidei prominen
tia:dictam paruulorum ablationē:fauore fidei illicitā eſſe
non exiſtimo,Quod & procedere dicerem: ſi ius etiā pa
ternum violaretur.Si ènim fauore libertatis temporarię.
multa ſunt contra puncta iuris conſtituta:vt paſſim [o]lex
ciuilis teſtatur.Cur non fauore fidei:per quā libertas ſpiri
tualis adquiritur.teſte apoſtolo:talia permitterent. Nūc
vero cum dicta ablatio paruulorum: ſine cuiuſq́ʒ iniuria
fiat(ex ſalute enim paruulorum:pater iniuriā pretendere
non [p]poteſt)vt per eam ius paternū non poſſit cenſeri vio
latum:vt infra:In reſponſione ad ſecundam rationē prio
ris opinionis : & ad confirmationē illic poſitam : latiſſi-
me probat.Qnanto fortius: quādo iuris diſpoſitio cum
fauore fidei concurrat:is preferri fauor fidei debebit

b nō ē tradi ſi i ca. vbi ſana. xxiiij. q i quia abacuc ij.

m cō ſtituit Joā.i.

e Pappini. tex.i.l.ſunt perſone.ff.de reli. et ſump.fu.
f ſubſequant᷑ No.in tex.c.cum et plantare de priuile.d.c.fi.de cõuer.in fi.d.c.ſup ſpecula Ne cle.vel mo.c.in fidei.in prin. de here li.vi.c.ſciſſitantibus.xv.q.iij.cum ſi.
g Imperatores in.l.manicheos.C.de here. Et ꝑ fauore vel ſumma ratione fidei.ar.in.l.iij.C de apo.in.l.ſi.C.de paga.cum ſi.
k agnoſcet Recitat᷑ in.c. qꝛ ex ſola c.c.et q.
l Dixerunt Quoꝝ verba recitantur in.c.tributū.§. quamuis ad fi.xxiij.q.viij.
n ſupgredit᷑ glo.ſup illō puer.mulꝫ filię ꝯgregauerũt diuitias ꝛc.
o lex ciuilis habetur in.l.generaliter.§. ſi quis.ff.de fideicō.lib. Inſti.de don.in fi.l.paulus rndit.ff.de fidei cō.liber.l.libertas.ff.de reg.iur.l.inter pares.ff.de re iud.l.i.C.de ſer.pig.dat manu.l. ꝛ ſeruorum in fi.ff.de ſta. ho.cum mul.ſi.
p non poteſt Ut no.in.c.non eſt:in.c.qui malos c.non putes c.non eſt innocentie cum.c.ſe.xxiij.q.v.

T vt in ſumma loquar. Si omnia diuerſę opinio e nis fundamenta:congerã. ſeſe ſtabiliunt ſup pa tris vel poteſtate vel pietate. Quaſi hęc tanti eſſe debeat.vt propter euidentem liberorum vtilitatem:non dico temporalem: ſed ęternam: frangi non debeat. Sitqꝫ (vt etiam in ſuperioribus dixi) maior patris poteſtas:ad interimendos liberos:quam fidei chriſtianę ad eos ſaluã-dos. Quam aſſertionem:quis non introſpiciens vacilla-re videat. Quin immo prorſus ſubuertiꝰ Nam quod ad miſericordię opera attinet. Vter mihi parens ſit.an q me alit:educat.viam ſalutis prouidet.an qui dum genuit me vel deſerit vel perditꝰ Vel nonne Hierichuntio illi vulne rato: ſamaritanus proximus fuit.qui eum iuuit.non ſui [q]tribules:qui deſeruerunt?

Altia ratio ꝑ affirmatiua.

q tribules Tribulis dicitur qui ex tribu eſt. Cicero in epiſt.amico et tribuli tuo valde familiariter vtoꝛ. Nota eſt hyſto.euange.de homine qui in latrones inciderat ꝛc.

Reterea iuxta traditiones [r]legales:verum eſt ꝙ in p hijs:quę iuris publici ſunt.patria poteſtas non cu

ratũr. Cũr in baptiſmate (quod pluris eſt: q̃ũ iura ma-
giſtratuũ ea poteſtas impediat: eo maxime accedente: q
(vt dicit [s] Thomas bonum multorũ: preferendum ſit bo
no vnius. Quod ſi baptiſma prima tabula eſt. qua per
mare huius mũdi ferimur. ſine qua nec magiſtratus: nec
ſeruicium: vel pure verſetur. vel vadat ſecure. Merito iuri
iſti publico: preferet. & cũ fauor fidei: patrẽ filio [a] priuet.

r legales l. nam qd. ff. ad trebell. l. filiuſfa. ff. de hijs qui ſunt ſui vł
al. iur. l. nam z. ff. de capi. di.
s Thomas in ſcda ſcde q. xl. art. iiij.
a priuet glo. in d. c. ſi. de conuer. infide.

q Vanto plus debet Baptiſma id poſſe. ſine q̃uo
nec religio: religio eſt. nec fides: fides. nec virtus:
virtus. nec cognitio. cognitio. nec ſacramentum:
[b] ſacramentũ. Nulla enim preter baptiſma [c] ſalus promit
titur. Quod ſi baptiſma: nos q alioqui demonis ſumus
membra chriſti [d] facit. Si hoc lauacro: ianua nobis ſalutis
[e] aperitur. Si perfecta innocentia (vt dicit [f] Richardus) reſti
tuitur. Si per hãc aquã: tranſitus fit de terrenis ad celeſtia
De peccato ad vitam. De culpa ad gratiam. De inquina-
mento: ad ſanctificationẽ. Et qui per eam tranſit. nõ mo-
ritur. ſed exurgit. vt pulchre Ambroſius dicit: in libro de
[g] ſacramentis. Si denique hoc fonte ſacro: hoc fonte redem-
ptionis: ſalui: redempti. & illuminati [h] dicimur. Si etiam
hoc lauacro: peccati dominatio tollit. Quis eſt illorum:
quos equus amauit [i] Iupiter: qui negare velit. q̃n in tam
nobili: tam neceſſario ſacramento cõſequendo: nulla nõ
ſolum patris poteſtas: Sed ne vinculum quidem aliud na-
ture: impediat. niſi ſit nature (vt ſepe repeto) nexus: ad per
dendum potentior. quam dei ad ſaluandum. Quod ne-
mo niſi Plutonis familia ſuggerat. Que (vt Beda [k] inquit

ſubuertere mortalium corda: arte ſua cōſueuit. ne baptiſ-
mum quis conſequatur. id eſt ne a ſua poteſtate liberati.
chriſtum induant. Debent itaq;: vt libertatem hanc ſpiri-
tualem: paruuli infideles conſequantur. Ea quę in cōclu
ſione noſtrę opinionis: aſſeruntur omino cenſeri ꝓmiſſa

b ſacramentū ar. pro hoc in. c. veniens de pre. non bapti. in c. ſi ꝗs ꝑ ignorantiam. i. q. i. ꝛ. §. verum. xxxij. diſt.
c ſalus c. nulla de conſecra. diſt. iiij.
d facit c. nulli. e. diſt.
e aperitur c. cum itaq; in fi. e. diſt.
f Richardus in iiij. ſent. diſt. iiij. q. iij. art. iij.
g ſacramentis hęc verba Ambroſij recitantur in c. ꝑ aquā de cōſecra. diſt. iiij.
h dicimur c. prima. c. ad hoc e. diſt. iiij. c. gratia e. diſt.
i Jupiter alluſimus ad verſuz Vergilij in vi. pauci quos ęquus amauit Jupiter ꝛc.
k inquit vt habetur in. c. dehinc. ſepe dicta diſt. iiij.

Anc opinionem (quę forte pluribus ad huc poſ-
h ſet rationibus conueſtiri) Affirmant viri primo-
res: maximiq; in ſolida doctrīa nominis [a] Doctor
ſcilicet ſubtilis: [b] Ioan. Andree: [c] Archidiaconus [d] Ioan. de
imo. qui allegat Stephanū idem tenentem: In eadem opi
nione: fuit Angelus de Clauiſio in ſua [e] ſumma: q ad hoc
allegat Landulffum & Aureolum: Idem tenet [f] auctor.
Fortalitij fidei: Prędictę etiam opinioni: ſubſcribit ſolem
nis doctor [g] Gabriel biel.

Collectio auctorū q̄ hanc opiniōē; tenent.

a doctor in. iiij. ſent. diſt. iiij. q. vlt.
b Joan. in d. c. ſicut de iude.
c Archi. in d. c. qui ſincera
d Joan. in d. cle. i. de iude.
e ſumma in verſ. baptiſmus. iiij. q. xi.
f auctor in. ij. lib. Conſideratione xij. puncto. iiij.
g Gabriel in. iiij. ſent. diſt. iiij. circa fi.

Georgius Northoſer

Ad hoc ꝓfundiſſimę litteraturę ꝓfeſſor: Georgius Northoffer: ſacrę theologię doctor clariſſimus: noſtrę florẽtis Achademię primarius moderator: prędictam opinionẽ non ſolum approbat. Sed etiam veritatis: fideiq̃: quam ſemper annexi coluit. & ꝓ qua aſſerenda: nulla vnq̃: vel difficilima certamina: ſubire timuit. Eius inq̃ fidei zelo adductus. ſuꝑioribus diebus: in conflictu litterario: publico: glorioſe euicit. Cuius concluſiones (quoniam ſcitu dignas arbitror) in calce pręſentis quęſtionis ſubſignaui. Hęc itaq̃ opinio poſterior: vt quę noſtrę fidei dilatandę plus accõmodetur. ſaluti proximi fauorabilior. & vrgentioribus ratiõibus ſuffulta ſit (vt ego autumo) priori opinioni prępõderat. In quo tamen veritatẽ: quã eccleſia recipit. Si modo in hoc puncto: ſit quicquã deciſura. ſemꝑ pręfero: cuius determinationi me ſubijcio

Reſpõſiones ad argumẽta in cõtrariũ ducta

S Uper eſt: vt rationibus pro diuerſa opinione ſupra adductis: reſpondeam. Cum itaq̃ in prima ratione: defenditur. iudeos non eſſe ſeruos. habere enim poſſeſſiones. pręſcribere contra nos &c. Nihil obſtat. Talia enim ex pietate eis permittuntur. vt quaſi in modum peculij: potius q̃ iure proprietatis ea poſſideãt. ſicut ſupra in ſexta ratione: huius opinionis probatũ eſt. Pręterea & hij: quos in germania habemus ſeruos. quos verius homines proprios dixerim (vt in quodam tractatulo: de ſeruis Germanię latius diſputauimus) ſtare in iudicio: nuptias iuſtas contrahere: pręſcribere: & cetera huiuſmodi: quę de iudeis. in hac ratione allegantur: facere poſſunt. Taceo q̃ ius canonicum: omnibus ſeruis: iuſtas nuptias: atq̃ ita ius patrię poteſtatis: indulget. Nec tamen propterea: nexu ſeruili liberantur. Sunt enim iura ciuilia: quantũ ad ſeruos attinet. in multis (quę moribus no

ſtri s non recipiuntur)deſueta. & ad hanc reſponſionem: accōmode repeto ea, que in predicta ſexta ratione latius deduximus.

a Jus cano. tot tit. extra de coniug. ſer. iunc. tit. inſti. de pat. pot. d. c ſi. de conuer. infi.

D ſecundam rationē: qua oppoſitum fuit. Iudeis a (eorum vel admiſſa ſeruitute) in naturalibus illis puta educare prolem: vim inferri nō poſſe: etiam ſi vendi poſſent &c. Reſpōdendo, verum eſſe: parētibus circa educationē prolis: vim inferri nō [b] oportere, vbi tali educatione proles non periclitat̃. Sed ſi patris educatio: ſit prolis pernicies, idq; euidenter pateat. liberis [c] ſuccurrēdum eſt: vel contra patris voluntatem (vt ſupra in ſeptīa ratione huius poſterioris opinionis probatū eſt) Itaq; iuſta vis eſt: qua animarū iacture conſulitur, vt non minus eleganter quā late Auguſtinus: varijs in locis probat. Si enim (vt idem [d] inquit) ſalus corporalis: ſic eſt cuſtodiēda. vt etiam nolenti ſeruetur. longe magis ſpiritualis illa. In cuius deſertione: mors eterna metuitur etiam nolenti ſeruanda eſt.

Sed be rōni ſ̃m detur.

b oportere d. l. cum furioſus. C. de cur. fur. d. l. nec in ea de adul.
c ſuccurrendum ar. opt. in. l. i. ff. vbi pup edu. debe. vbi dr tex. p̄ceptorem ex pſona condictione tpe ſtatuere: vbi pupillus potius alend9 ſit. vel contra patris voluntatem.
d inquit in. c. diſplicet. §. ſi autē: cum dub9 c. ſe. xxiij. q. iiij.

Et idem contra Petilianum oppreſſores eſſe vult: & pſecutores filiorū: eos patres, qui a bono & licito ipſos abducant. Merito ergo eis eſt obuiandum. Nec filij in tali interitu relinquendi: per iura ſupra in predicta ſeptima ratione allegata. Vel dicat mihi quiſpiam: vtro magis ſeruetur iuſticia. an cūm inuito patre: filius ex imminenti mortis periculo liberatur? An vero: ſi voluntate

patris:filius interire permittatur? Q, ſi hoc poſterius ad-
miſerimus? cogemur fateri:nehas eſſe:filiū ex iugulo furi
bundi patris eripere. At hoc plane abſurdum eſt. Itaq; pa
tris nutu) filij interitum ꝓmouentis) ſubſcribendum nō
eſſe:pro palam predicamus. Que ſi in temporalibus vera
ſunt. in ſpiritualibus quis non receperit? Nihil ergo eſt.
ꝙ diuus Thomas (vt ſupra in fine ſecunde rationis:no-
ſtrę huius opinionis tetigi): ait ordinem naturę: hac abla
tione paruulorū:turbari. tantū enim abeſt:vt is ordo tur-
betur. vt etiam nullo magis : quā hoc actu conſeruetur.
Quippe cum ordo:Immo [f] vis naturę velit:vt patres filio
rum ſaluti intendant. & potiſſime vt creatori:ſua creatu-
ra nō defraudetur: quod cum patres iudei:deteſtent̄ etiā
nedum non faciant. ordinem naturę ipſi turbant, noſtra
vero opinio conſeruat.

c Petilianum in c.qui putat ad fi.e.c.et q.
f vis naturę d.l.cum furioſus. C. de cur. fur. d.l. cum ratio. ff. de
bo. dam. cum ſi.

Rn̄ſio ad ꝯfir matio-nem.

D cōfirmationem aūt illic adiectam:quia proba-
a ri videtur. filium a patre:ne iure quidem ciuili:ſe
iūgi poſſe:vtpote quorum dura ſit ſeparatio &c.
Non nego : ſi nulla alioqui : niſi compēdij lucri ve ratio
preuerſetur. filiū a patre nō eſſe ſeparandum. pro vt iura
in hanc partem ducta:probāt. Vbi autē maior quedam
ratio vrget. Separari a patre filium poſſe: vtrūq; [g] ius diſ-
ponit. In caſu enim dure tractationis:filius patri eripitur
Ad hoc a patre dilapidatore filius eximitur. Item & filij
iudeorum: a patribus baptiſatis. circumciſi. eis [b] auferunt̄
In his ergo rebus maioribus: vbi ſalus huiuſmodi puu-
lorum:cum temporalis:tum maxime ſpiritualis vertitur
ſeparari a parentibus filios:non erit impium:Nec leditur

pietas naturalis: vbi nature ſubuenitur. Nec debet con-
queri pater: ſe iniuria affectū. vbi ab iniuria filius liberat.
Salubris eſt enim ſeparatio. qua vita ſeruatur. dura con-
iunctio: qua ꝑditur. Quo fit. vt nulli niſi diri: niſi ſeui: ni
ſi crudeles: niſi impij parentes. Immo non parentes: ſed
perimentes (vt verbis[c] Bernardi vtar) de ſalute filiorū que
rantur. Vt qui malint: cōmuni ſubuerſionis periculo: fili
os eſſe participes: quam ſine ſe: celi conſortes. Timeantqꝫ
ne ipſi arſuri. ſoli ardeant. ne ve damnandi. ſoli damnē-
tur. vt promptum ſit eis: quando propriā ſalutem negli-
gunt. etiam alienam ꝑſequi. Diſſoluenda ergo (pro Eſaie
ſententia) eſt: tante impietatis colligatio. nihil em̄ in mun
do eſt: vel maxime cōiunctum. quod pro vita anime aſſe
renda: ſolui relinquive. & ſi ita vſus ferat. repelli non de-
beat: Hec vera pietas: hec pulchra Iuſticia: hec chriſtiana
profeſſio. Vnde aſſentiendum non arbitramur eis. q pa-
terni vel vinculi vel poteſtatis obtutu: paruulos noſtros
[illegible]tale meritos. in hiantis inferni voraginē: contrude-
re velint. Maxime qꝫ patria poteſtas: vt eſt iuris[a] ciuilis fa
ctura. ita principis auctoritate facile minui[b] poteſt.

g eripitur dicta. l. fi. ff. ſi a par. quis ma. fu. d. l. lenones C. de epi. aud. cum ſi. d. l. fi. C. de ſen. paſſ.
b auferunt d. c. pleriqꝫ de conſecr. diſt. iiij.
c Bernardus in ſuis epiſtolis.
a ciuilis probat inſti. de pat. poteſt.
b poteſt Jus enim ciuile ꝑ principem tolli poteſt. l. princeps. ff. de le. cum ſi. vulgatis.

D tertiam rationē: qua pretendit: Non eſſe ma-
a iorem poteſtatē dominorꝫ: in iudeos parentes:
quā filios. Vn̄ ſic patres: ita filios nō eſſe cogen-
dos &c. Non cōtradico: eqlem in ābos eē dn̄icaꝫ ptātem

Sed quod ex hoc ęqualis effectus inferatur. id nego Coactio enim dominica: in ſeruos. in duplici eſt conſideratione. Nam aliquãdo interuenit actui: ad cuius perfectionem: voluntate ſerui opus eſt. vt videmus in ſeruo herede inſtituto. qui cogi non poteſt. vt adeundo hereditatẽ: domino adquirat. niſi [c] velit. Aliquando nõ attendit ſerui voluntas. vt cõmuniter in om̃ibus alijs [d] negocijs: quo caſu coactio domini: omnia iure ꝑmiſſa poteſt. Vnde in ꝓpoſito caſu: quia cõſtat. ꝙ in adulto rationis vſum habente. ad ſuſcipiendum baptiſma: [e] volũtas opus ſit: Nõ eſt ſimile in patre iudeo & filio. Ille enim niſi velit. cogi non poteſt. quando actus baptiſmi voluntatẽ ſerui iudei vſum rationis habentis [f] exigit. At filius hic. perduci ad baptiſmũ poteſt. voluntatem em̃ (vt qui infans ſit) nõ habet. Nec reſiſtere poteſt. quod in ea ętate ſufficit. Nõ dicitur cogi paruulus. in quem coactionis qualitas nõ [a] cadit. Ex quibus puto: nouũ dictum inferri poſſe. vtpote ꝙ dominus hereditatem ſeruo infanti delatam: adquirere poſſit. ſerui voluntate (vt q̃ nec aſſentiri nec reniti poſſit) non curata:

c nisi velit tex. eſt in. l. cum proponas. C. de here. inſti. No. in. l. q in aliena in fi. ff. de adqui. here.
d negocijs ar. ꝓ hoc in. l. atq̃ naturaliter. §. ſi libero. ff. de neg. geſt.
e voluntas c. maiores. §. ſed oppouitur de bapti.
f exigit Et ꝑ hoc habes alterꝫ caſũ in quo ſerui: niſi velint. cogi non poſſunt.
a cadit ar. l. ſi ſeruũ: ibi non põt extimari: ꝛc. ff. de act. emp.

D confirmationẽ dictę rationi affixam: Qua dicitur vox patris vox filij: eſſeqꝫ filiũ partem paterni corporis &c. Reſpondeo ea procedere iuris fictio

ne in caſibũs tantũ a iure [b]expreſſis: veritas enim in contrarium eſt. quod facile patet in varijs iuris ciuilis cõſtitutionibus. Nam & [c]filius patris pęnam non ſuſtinet. pater quoq; teſtamentũ filio impuberi facit: qui ip̄e nõ [d]poteſt: taceo infinita alia: tanquã om̃ibus nota. Alius enim (vt dicit [e]Auguſtinus) pater eſt. alius filius. fruſtra etiam obicitur. maiorẽ patribus in filio: quam in ſeſe irrogari iniuriam. Negamus enim: ꝙ paruuli ad baptiſma ablati iniuria afficiantur: vt ſupra euictum.

b facit qð no. Bar. in. l. ſi dubitet. §. filius. ff. de fideiuſſ. et qð vulgo dicitur fictionẽ importari ꝑ ꝟ. videl᷑: intelligitur ꝛc.
c filius l. crimen. ff. de pę.
d poteſt l. ij. ff. de vul. ꝛ pup. cum ſi.
e Auguſtinus c. iam ita q; . i. q. iiij. c. quęris de conſecr. diſt. iiij. ſa. C. ne fil. pro pat.

i N quarta porro ratione aduerſariorum: adducitur. Maiores noſtros capita eccleſię: q reges habuerint fauiſſores: quorum aſſenſu multa potuerint. Nihil tamen conſtituiſſe. Nec adeo per nos: nouandum. maxime conſuetudine eccleſię refragante &c. Ad q̃ tentamus reſpondere probabiliter. ꝙ immo caſus noſtrę queſtionis: per eccleſiã nõ fuerit obmiſſus. hoc enim ſatis apparere poteſt: ex [a]textu canonicę legis. Scribit em̃ Gregorius quartus Bonifacio dicens: Paruulos qui a parentibus ſubtracti ſunt. & an baptiſati ſint an nõ: ignorat̃ &c. quibus verbis pro confeſſo haberi: non obſcure videtur. paruulos a parentibus ſubtrahi poſſe. quoniã in caſu talis ſubtractionis: ſuper incertitudĩe baptiſmatis diſponit: Negamus quoq; hanc ſubtractionem de alijs. quã paruulis infidelibus intelligi poſſe. chriſtianorum em̃ paruu Rñſio ad q̄rꝰ tam

los (id quod om̄ibꝰ cognitum eſt) ſubtrahere preſertim ad baptiſma non fuit neceſſum: cū vltro ipſi: ad hoc propendantur. ſupradictorum ergo verborum canonis contextum: profundius expendenti. modico negocio: liquere dictę quartę [b] rationis ſubuerſio poteſt. Vl ſi reſpōdere aliter placeat. Non aſſentimur ex dicta ratiōe: quicquam iuſte inferri. Cum enim locus ab auctoritate negatiue ſumptus: nihil pugnet. Non ſequitur: quia maiores noſtri in hoc caſu nihil conſtituerunt: ꝑ er nos non eſſe [c] ſtatuendum Quando non om̄ia a diuis patribus preuideri potuerint. [d] Imperfectum enim meum viderunt oculi tui Siquidem certi per certa: aliꝰ alio preſtantior. non omnes in [e] omnibus. Qꝫ ſi chriſtus: non ſolis apoſtolis: ſed omni poſteritati dixit. ſpiritus ſanctus docebit vos om̄ia Sicut ergo nec apoſtoli: nec ille ipſe doctor gētium Paulus: omnia [f] conſtituerunt. Ita nec iſti ſancti patres. Semꝑ enim eccleſia habet. quod ſtatuat. illo ſuggerēte: qui promiſit ſe nobiſcum futurum: vſqꝫ ad conſumationem ſeculi.

a ex textu in. c. paruulos de conſecr. diſt. iiij.

b rationis immo hic vnus tex. ī toto hoc negatio ſecurim ad arborem ponere videtur.

c ſtatuendum: pro quo eſt optimus tex. in. l. queſitis. ff. de teſti. vbi dicit iuriſconſultus. Verumtamen quod legibus ommiſſum eſt. non ommittetur religione iudicantium.

d imperfectum Pſal. cxxxviij.

e in omnibus Ita eleganter inquit imperator in. l. i. §. om̄ibus. C. de Vet. iur. enucl.

f conſtituerunt Unde dicit phus. i. ethi. capite. iiij. artiū eſſe incrementa facta: eſſe em̄ cuiuſuis id qđ deeſt addere atqꝫ ſupplere.

Q; ſi cui delicato: hęc diſſolutio non ſapiat. Adhuc aliter reſpondemus. Multa eſſe quę cum ſint ſalubria: nõ tamen omni tempore [g] conferre. Omnia em̃ (vt ex verbis Diui [h] Auguſtini colligimus) ſuis conueniũt temporibꝰ Vnde illud eſt quod per manus traditur. Tẽporibus medicina valet: & quod dicit Socrates. Omne intempeſtiuum eſſe triſte. Quid enim ſi eo tẽpore: quo nõ dum fides catholica: in iuſtam ſobolem adoleuit. Non ſatis maturuit. Non fuit cõtra iudicum factionẽ: hoc negotium tentandum? Germen enim fidei noſtrę radice tunc non acta fixius) hoc conatu: forte periclitatũ fuiſſet. vl' quis neſciat (quia tempore Silueſtri: tempore Sixti: modici fuerant chriſtiani: tempore vero Ambroſij: multi arriani) iudeorum ceruicoſam pertinaciam: nõ fuiſſe agitandam vt quę pro eorum calliditate & [i] malitia: vel preuertiſſe conuerſos: vel conuertendos impediuiſſe potuerat. Qui timor hodie ceſſat. quo tempore fides noſtra: nullo poteſt agitari turbationis ęſtu. Vnde Auguſtinus accurate (vt omnia) Quanto magis [k] inquit Illud propheticum: adorabunt eum omnes reges terrę: & omnes gentes ſeruient ei, impletur, tanto maiore eccleſia vtitur poteſtate, vt non ſolum inuitet; ſed cogat ad bonum:

Tertia rñſio.

g conferre phus. ij. ethi. c. ij. dicit: oportet ipſos ageñ. ea ſemꝑ conſiderare: que ad tempus accõmodantur.

h Auguſtini in. c. ſi eccleſia ſ. nancȝ. xxiij. q. iiij.

i malitia Quid enim non tentet homo ſemel malitię deditus: dicit imperator in auten. in d. ti. vt hij qui ꝑbi. ſe ha.

k inquit, in d. c. diſplicet. xxiij. q. iiij.

An cõ-ſuetu-do in hoc ſit.

q Vod autem de conſuetudine eccleſię ſubicitur. Nego conſuetudinem huiuſmodi: allegatam. Et profecto (quod cum pręfatione venie loquar) parum ex iure: conſuetudinis mentio hic fit. aut em̄ paruuli infidelium aliquando ſubtracti ſunt (Id quod [l] ſupra probaſſe videmur) quo caſu pro nobis eſſet hic vſus: nõ pro aduerſarijs. Aut nunq̃ ita ſubtracti fuerunt. & ſic nõ potuit oriri aliqua conſuetudo. Cum enim pro [m] Iuriſconſulti ſententia Conſuetudo ius ſit: moribus vtentium cõſtitutum. Ad non vſum extendi nõ poteſt. Inter ſeſe em̄ diſſident. eſſe cõſuetum: & non fuiſſe vſum. Non ergo procedit: q̄ diuus Thomas & Gerſon dicunt: eccleſię cõſuetudinem ita habere. cuius nullus adducitur vſus. Nec debet (vt appendici cõfirmationi reſpondeã) hoc loco caſus obmiſſus: haberi pro obmiſſo. In ſpiritualibus enim huiuſmodi prouiſionibus: & quę fidem: que ſacramẽta eccleſię tangunt: huiuſmodi iura: q̃ in caſu ſtricto loquũtur. nihil obſiſtunt. maxime: q̄ caſus obmiſſus periculum animę ferret.

l ſupra p. d. c. paruulos de conſecr. diſt. iiij.
m iuriſconſulti in. l. de quibus. ff. de le.

Quita rõ elidi-tur.

q Vinte rationi: quę in baptiſando veram vel interpretatam voluntatẽ (quorum neutra in paruulis infidelibus inueniatur) expoſtulat. Reſpondem⁹. Cõfitendo vera volũtate opus eſſe in adultis: In paruul' vero negamus om̄ino interpretatã parentum voluntatẽ: eſſe neceſſariam. hoc em̄ nullo nec iure nec ratione probatur Eademq̃ (vt verbis [a] Hieronimi vtar) facilitate deſtruitur. qua aſſeritur. Iuuantur enim tales paruuli: offerentium. id eſt patrinorũ (q eos ad baptiſma geſtãt) vel certe eccl'ię fide: quorum vtrumq̃: apertis iuribus probari poteſt.

Prima queſtio

In lege nãq; canonica ex verbis [b] Gregorij dicitur. pie re=
cteq; credi: prodeſſe paruulo fidem eorum: a quibus con=
ſecrãdus offertur. Alibi ex eodem [c] Gregorio paruulos ba
ptiſatos: inter credentes reputari: per ſacramenti virtutem
& offerentium reſponſionem. Ad hęc: ex ſententia [d] Au=
guſtini habetur: quod pro paruulis: qui doctrinã non ca
piunt. reſpondeant offerentes: Alio quoq; [e] loco Auguſti
nus: regenerans inquit) ſpiritus ſanctus: in maioribus offe
rentibus: & in paruulo renato oblatoq;: cõmunis eſt: Ad
hoc paruulos fidem fateri per verba geſtantiũ: idem Au=
guſtinus [f] approbat. Taceo alia multa: quę in hunc locũ
adduci poſſent. Nec obſtabit ſi dicas. in iuribus ſupra al=
legatis: appellatione offerentiũ venire parentes: Hoc eñ
ꝓcedere non poteſt. Tum quia parentes in baptiſmo ꝓ
paruulis non reſpondent. Id quod notum eſt.

a Hieronymi hęc verba recitãtur ex cõmentarijs ipſius in eccleſia
ſancti Stephani
b Gregorij in. c. illud de conſecra. diſt. iiij.
c Gregorio habetur in. c. filius. e. diſt.
d Auguſtini vt habetur in. c. hij qui. d. diſt. iiij.
e loco Verba ſunt in d. c. queris. e. diſt.
f approbat in c. mater. e. diſt.

T iura pręditta de offerentibus loquũtur. qui re= g Di-
a ſpondent. Tum etiam quia refragari Auguſti= cens
nus eidem aſſertioni videtur [g] dicens: Prodeſt of= in d. c.
ferentium volũtas paruulo oblato. poteſt enim & in hoc quęris
& in illo homine (etiam ſi ſe inuicem neſciant vnus ſpiri=
tus eſſe: per quẽ vtriuſq; gratia ſit cõmunis. Cum eñ di=
citur ſi ſe inuicem neſciant. aperte conuicit: parentes non
intelligi. q̃bus vſu non venit. vt ſuos paruulos neſciant:
per offerentes ergo: patrini illi: non parentes naturales in=
telliguntur. Immo (vt aliquid dicam fortius) patrinos etiã

eos ipſos: canonica lex parentum appellat vocabulo: Augustinus velut interrogabundus [h] ſciſcitatur. Quid eſt (inquiens) aliud: quã ꝙ quando ad baptiſmũ offerunt̃ paruuli. pro eis parentes reſpondent: tanquã fidei auctores: & paulo poſt. Vnde miror parẽtes in iſtis rebus: tam fidenter pro paruulo reſpondere: vt dicant eum tanta bona facere &c. Quia enim offerentes patrini: pro paruulis reſpondere: ſupra probauimus. non poſſunt hic loci: parentum vocabulo: naturales parentes: ſed patrini intelligi Quod ſi etiam illa patrinorum fides: nihil faceret. tamen huiuſmodi paruuli: fide eccleſię (vt ſupra principio dixi) ſatis & ſuper adiuuantur. Hoc conſtat ex eodem Auguſtino: offeruntur ([i] inquit) paruuli: ad pcipiendum ſpecialem gratiam: non tam ab eis quorũ geſtantur manibus. (quamuis & ab ipſis. ſi etiã ipſi boni fideles ſunt) quã ab vniuerſa ſocietate ſanctorũ atq; fideliũ. Ab omibus nãq; offerri recte intelligũtur. quibus placet quod offertur. & quorum ſancta & indiuidua charitate: ad cõmunionem ſpiritus ſancti adiuuãtur. Idem quoq; Auguſtinus: Mater [k] inquit eccleſia: os maternum puulis prebet: vt ſacris miſterijs imbuantur. Non ergo parentũ interpretata iſta voluntas: ita ſupſticioſe neceſſaria eſt. quin & patrinorũ: immo eccleſię fides ſufficiat.

h ſciſcitatur in. d. c. quęris
i inquit in d. c. quęris
k inquit in d. c. mater.

Ed ſcio replicaturam eſſe diuerſam opinionẽ: Sua s pradicta iura. de puulis chriſtianorũ intelligi: q̃ de gremio eccleſię ſint. non de infidelibus: q ab ea ſeparantur. vt os maternũ eccleſię: quod puulis prebet. infideles attingere non poſſet. a ſocietate enim ſanctorũ

indiuiduaq; illa charitate: de qua Auguſtinus loquatur. infidelis puuli: ſeiecti ſint. Ad quod reſpondemus. eccleſiam id eſt couentum & ſocietatem chriſtifideliū: omib9 mortalibus quantum ad baptiſma pertinet. eque patere. atq; hoc caſu: ab ea nullū ſecludi. Cum enim ante baptiſma: omnes ſimus infideles: ſiue a chriſtianis: ſiue a iudeis: vel paganis gignamur. Hoc eñ Auguſtin9 in libro de fide ad Petrum euidenter teſtatur: dicens Firmiſſime tene & nullatenus dubita: omnem hominē: qui per cōcubitum viri & mulieris concipitur. cum originali peccato naſci. Impietati ſubditum: morti ſubiectū. Et ob hoc naturaliter: irę naſci filium. Si ergo paruuli iudeorū: quia infideles ſunt. ab eccleſia ſeparātur. pari ratione id ipſum: & de paruulis chriſtianorum: fatearis neceſſe eſt. qui ipſi ante baptiſma: infideles ſunt. Nec prodeſt: ſi dixeris: paruulos iudeorum propterea arceri: quod a parentibus infidelibus ſint geniti. Quia reſpondeo. perfidiam parentū filijs non nocere: vt paſſim ex patrum decretis [a] apparet. Alia replicatio

[!] firmiſſime recitatur in. c. iij. de conſecr. diſt. iiij.
a apparet habetur in d. c. quęris: z. i. q. iiij. per to. l. crimen. ff. de peni.

h Va ergo ratione: paruuli fidelium: de eccleſia ſunt: quo ad baptiſma. eadem etiam paruuli infidelium. Cum non ſit danda diuerſitatis ratio Hoc eſt quod ex verbis Auguſtini [b] canon inquit. Eſt vnitas quę late patet: cum granis paleas cōplexa: & ex eiuſdem Auguſtini ſententia [c] dicitur: nullum a baptiſmo omnino prohiberi: a paruulo vſq; ad decrepitum ſenem. Preterea cum Chriſtus pro omnibus paſſus ſit. Baptiſma autem chriſti mortē ſignificet (vt [d] dicit

Richardus)Separari ab eccleſia:ꝗ̄tum ad ipſam attinet[f] nemo [e]debet. Q₃ ſi deus omnē:qui in hunc mundū ve- nit.hominē illuminat. id eſt media illuminatiōis offert. Per baptiſmū autem (vt idem Richardus [g]docet) pręci- pue oīa illuminant̄.quando is eſt baptiſmi effectus:vt ad gratię ſuſceptionē(eodē [h]Richardo teſte)ſemꝑ ſit aīa diſpoſita:id quod ab oībus.in primis exigit ille.cuius volūtas eſt ſanctificatio noſtra.Nullus ergo mortalium: quantum ad hoc vt ianuā ſalutis:baptiſmū:canalesꝗ; ad gratię ſuſceptionē:apprehendat.ab eccleſia ſeparādus eſt Et quia non curatur:quo loco:quo genere:dum ad chri ſtum ꝑueniatur.vir em̄ extra paradiſum factus.fęmina in [i]paradiſo. Ad familiā autem chriſti:baptiſma ꝑducit.vt dicit [a]Occam:Itaꝗ; eccleſia nō ſeparat hos ab illis.maxi- meꝗ; ab ea: nullus [b]abicitur.Sagena enim charitatis(di- uo [c]Bernardo teſte) per hoc mare magnū & ſpacioſum tracta.ex omni genere piſcium congregare non deſinit.vt intra ſuę latitudinis ſinum eos concludat.

b canon in c.eſt vnitas de conſecra.diſt.iiij.
c dicitur in.c.paruuli.c.diſt.
d dicit in iiij.ſent.diſt.xi.q.iij.art.iiij.
e debet ar.in.c.nec numerus.x.q.ij.
f venit no.in.c.cum ex iniuncto de here.
g docet loco pręfato:diſt.v.q.i.art.i.
h teſte dicto loco:q.ij.art.i.
i paradiſo c.illud xl.diſt.
a occam in.iiij.ſent.q.ij.circa fi.
b abijcit ar.in.c.parſimoniā circa med.xli.diſt.
c Bernardus: in libris epiſtolarum.

n Egamus quoꝗ; paruulos: quando propria non poſſunt.parentum rōne in deum ferri. Quō em̄ deus pro Euangeliſte verbis:illuminaret omnem hominē.Si ad hoc ratio parentū opus eſſet: vel quomō

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK Baden-Württemberg

Prima queſtio

pro ſententia Alexandri de hales in tertia parte: cognitio dei naturaliter ineſſet homini: ſi parentum adminicula: eſſent neceſſaria? Quis denique iuuaret paruulos infidelium in vias expoſitos, vt ſalutem adipiſcerentur, vt quibus directrix parentum ratio deficeret? Taceo alia multa abſurda. Fides ergo cum offerentium: tum maxime eccleſie: eis patrocinatur. Vel dicas mihi, Diui Innocentes bimuli illi: pro chriſto occiſi, cuius fide ſaluati ſunt? An propria? An negabis. An parentum? quod nec ipſum recipies. Sunt enim reſultantibus ipſis: fideles facti. Quis ergo eis ſuppetias tulit? Nonne fidei ſacramentum? Vel finge paruulos aliquos citra fidem: ad baptiſma offerri (hoc enim fieri poteſt, canonica lege hunc[d] caſum prouidente. Quero cuius ratione dirigantur? cuius fide? propria non, vſu enim rationis carent. Parentum non, quando nec ipſi fidem habeant (fatendum ergo aut fruſtra eos baptiſari): quod ſentire nephas) aut fide eos eccleſie iuuari. que eſt[e] apta veritas.

Sed quorſum hec tam prolixe? Nempe vt euidentiſſime oſtenderem, nihil refragari: parentum ſiue curam: ſiue poteſtatem: ſiue rationem: ſiue fidem dixeris, paruulis ad baptiſma perducendis. Cuius contrarium aduerſa opinio: aſſeueranter & ſenſit & tenuit.

d caſum In c. non illud de conſecr. diſt. iiij.
e aperta: quam firmat glo. in d. c. non illud.

Quod vero argumentum: a tutoribus hoc loco ſub-iectum eſt, nihil beat. Non enim ſequitur paruulos: parentum ſuorum; vel certe tutorum auſpitio: dirigi in temporalibus iſtis, ergo & in ſpiritualibus. Nam ſpiritualia temporalibus maximo gradu preſtant. Et vbi maius eſt periculum: cautius[f] agendum. Saluti ergo paruulorum infidelium: principi inuigilandum, ſi periclitentur.

Reſponſio ad confirma.

vtis. varijs locis probatur.

nõ tutoribus fidendũ. Vel aliter (vt cauillationis materia amputetur) Reſpondeo: totũ argumenti cõtextum admittendo. Dum tamen paruuli tali cura: que illic adducitur. iacturam non faciant. alioqui tutoribus tanq̃ ſuſpectis: tanq̃ predonibus: omĩ eſt adminiſtratiõe interdicendum: Ipſi enim (vt eleganter Saluius Iulianus voluit) preſunt. vt p̄uulorum iura cõſeruent. non diſſipent. adquirant. non [g] ꝑdant. Ad que repeto ea: que in q̃nta ratione huius poſterioris opinionis: adduximus.

f agendum c. vbi periculum de elec. in vi. cum ſi.
g perdant Tex. eſt in. l. qui fundum. §. ſi tutor. ff. pro emp.

Diſſoluit ſexta ratio

r Ationationi que ſexto loco fit. ſatis ꝓuiſum eſt: per cautionem poſterioris opinionis. cum enim opponitur. iudeis per hanc ablationem. preſtari occaſionem interficiendi liberos &c. Reſpondeo principum id fore officium. vt cautela adiecta idonea: talia ꝓuideantur. adhiberi ſiquidem eam poſſe arbitror. quãdo ſub manu principum iudei ſunt. Quod ſi omĩno nulla ſufficeret cautio. quin occulte ſaltem in ſuos ſanguinaria gens iſta: diſſeuiret. probabiliter tamen puto: noſtrã aſſertionem nihilominus procedere. Dubitari enim non poteſt. tales paruulos: pro chriſti fide occiſos: atq̃ ita baptiſmo ſanguinis (inſtar diuorum innocentum) initiatos. vite eterne participes futuros. Nec eccleſia ex hoc homicidiorum auctor diceretur. quippe quod iſtec homicidia: ex cauſa directo intẽta: ꝑ eccleſiã non orirent. ſed velut euentu acciderent. Id qđ ([b] iuxta canonice legis decreta) obeſſe non põt. Alioqui & chriſtus eſſet impius: pro cuius nomine dicti innocentes: Immo ſucceſſu temporis plurimi martires occubuerunt. Opinamũr quoq̃: ſi alterutrũ neceſſe ſit. potius admittendum. vt pro ſalute animarum

corpora periclitentur. quã corporis ſaluatione: aĩas perdere. Pręclarius eñ (pro ſentẽtia Socratis) eſt: alienis nos flagitijs mori. quam noſtris ſaluos euadere. Et (vt [i]Bernhardus ait) Prębſtat percutere carnem: vt anima ſanetur

b iuxta canonicę legis art. opt. in c. de occidendis. xxiij. q. vbi inter alia vult Auguſtinus: Paulum apoſtolũ quia deductores cepit armatos: ſi hij in homies ſceleratos: qui paulo inſidias struxerant incidiſſent. & ſanguis effuſus fuiſſet. non participaſſe crimini. Abſit eñ (inquit) vt ea quę propter bonũ ac licitum facimus aut habemus: ſi aliquid per hoc pręter noſtrã voluntatem mali acciderit: nobis imputetur: fraus eñ non ex euentu: ſed conſilio fit. l. fraudis. ff. de reg. iur. fa. ad pręmiſſa opt. quę no. in. l. qua actioñ. ff. ſi quis in colluctatioñ. ff. ad. l. aquil.

i Bernhardus in libro epiſtolarum.

s Eptima ratione: Aduerſarij defendi nõ poſſunt. vt quę rationale irrationali componat. Nam nihil ex eo euincitur. Tum quia ſuo caſu: iniuria eſt irrationalia diripi. & paruulos ad baptiſma auferri: ſalus: Tum etiam quia infans non aliter irrationalibus comparatur: quã fictione iuris: [k] contra tamen veritatem. Tum deniq; q̄ & ſerui ſi q̄ ſunt iudeorũ. ipſis eodem iure ſubſunt. quo animalia bruta. tamen in caſu ad [l] baptiſma auferuntur: etiam inuitis iudeis. Septime rõnis euulſio.

k contra quia dicit Bar. in. l. i. §. hoc autẽ. ff. ad ſilla. impoſſibile eſſe: q̄ fictio et veritas ſint circa idem omni reſpectu: per. l. filio quem pater. ff. de lib. & poſthu.

l ad baptiſma c. i. de iude. cum ſi.

o Ctaua ratio: ex cõmunibus locis ſumitũr. Quĩs enim neſciat. verba legum etiã generalia: nõ ſemper generali explicatu intelligenda. pręcipue vbi diuerſa ſit rõ. vt ciuil' doctrina in [m] mltis locis notauit: At diuerſaƺ eẽ rõnem: in iudeis adultis & puul': q̃tũ ad iura Octaua racõ ſoluit'.

In contrarium allegata: manifeſtum eſt: illi ſiquidem: voluntatis reſiſtentia obicem ponũt. Hij non ponunt. Pręterea ſi hęc ratio procederet. & nos quoq; iuribus eiſdem: alijſq; fortius pugnaremus. iaculoq; quo ferimur. referiremus. Vnde hęc argumenta vulgaria: niſi alia extrinſecus ratione adiuuentur. parum efficiunt. Accedente; q; iura oppoſita (quorum generalitas nobis obijcit) quãdo de voluntate & coactione loquũtur. ad infantes extendi nõ poſſunt. In quos non cadit iſta cogendi qualitas

m multis De quo vide Bar. i. l. adigere. §. quãuis. ff. de iur. pat. et ibi Alex. in addi.

Penultime rõi rndet.

n Ec obſtat pænultima ratio: quę de interitu ſeminis iſrael obiecta eſt &c: Quaſi vero ex eo: quod ad chriſtum iudei cõuertunt. ſemen iſrael pereat. An quia chriſtus viam ſalutis docuit. quia apoſtoli: quia Nicodemus: Gamaliel: alijq; multi Iudei: eã ſecuti ſunt an propterea ceſſant eẽ de ſemine iſrael? An qui venit. vt ſaluaret eos. qui de domo iſrael perierunt: ſaluãdo Iſrahelitas: extinxit? Vel an meſſias in mundum ideo veniſſe: Ideo carnem induiſſe exiſtimandus eſt: vt iudeorum ſemina extirparet. non vt ſaluaret? Nihil ergo ſuffragatur quod hoc loco diſceptatur. Aſſumptio enim fidei: ſemina naturę non extinguit: id quod ne ſimplices quidẽ ignorarint. vt ſi prorſus in fatis eſſet: ſemen Iſrael nõ periturum fore: nihilo tamen minus: ea oracula (ſi vel omnes iudei: chriſtianã fidem profiterentur) impleta eſſent. cum iudei etiam chriſtiani facti. ſemen Iſrael agnoſcant.

q Vod porro obicit ſaluatoris noſtri " dei utrio ſtatutum. hanc generationem nõ pręterituram &c. Non obuiat: Nego enim: ſaluatorem prędictis verbis: iudeos ſignificaſſe: Siue eñ Matheũ: ſiue Marcũ

ſiue Lucam in eorũ euangelijs: in [a]capitibus iſtis vbi eadem verba ponunt. ꝑcurras. Non inuenies: ne vno quidem verbo: iudeorum mentionem illic eſſe factam.

a deiuriũ ꝑ iuramento ponit: vt ſupra diximus in ꝟ. deierare. Gellius ď deiurio vincti.

a capitibus Mathei. xxiiij. Marci. xiij. et Luce. xxi.

Ed duo principalia: in eiſdem locis tangunt: par-
s tim enim de preſſura humani generis vniuerſaliter
partim ſpecialiter de chriſtianorum tribulatione tractatur. Poſt que omnia: ſaluator quaſi cõcludendo verbo veritais deierat. generationẽ hanc non preteriturã: donec omnia illa fiant. Merito ergo ea intelligitur generatio de qua tota capitulorum ſeries locuta eſt. Per precedentia enim & ſequentia: immo ex materia ſubiecta: verba dubia declarari. vulgata iuris traditio docet. Nec obſtat gloſſa ordinaria: que in eodem cõtextu iudeos intelligat. Nã dubitatione alternationis (id quod ad gloſſatores ſpectat) vſa eſt. Ita enim dicit. Non preteribit vel omne genus hominũ: vel genus iudeorum. Quibus verbis: pro firmo nihil aſſeruit. ſed nobis veritatis electionem reliquit.

Melius tamen Nicolaus de Lira: qui predicto generationis vocabulo: nõ iudeos: ſed fidelium congregationẽ interpretatus eſt. Preterea & ratio nõ patitur: iudeos intelligi. Cum enim veritatis obligamine: chriſtus iurauit. hãc generationẽ non preteriturã: ſi de iudeis ſenſiſſet. videri poſſet eorum ſectã approbaſſe. vt ita veteris teſtamenti ſeries: donec finis mundi adeſſet. non ceſſaret. Quo caſu ſtare nõ valeret illud: quod Luce. xvi. chriſtus dixit: lex & prophete vſque ad Ioãnem: ex eo regnum dei euãgeliſat. Quod ſi chriſtus: iudeorũ generationẽ permanere voluiſſet.

Quis (ꝑ io tuem lapideum) improbam iſtā qua teſtentur
ꝑfidiā: ipſis imputaret? Aut cur ipſi interea mortui: dam
narentur. ſi ex chriſti ordinatione viuerent? taceo multa
alia abſurda: tanq̄ꝫ omnibus nota. Recedendum eſt ergo
ab ea parte gloſſę. qua iudeos ſignificari intelligit. recipi-
endaq̄ꝫ vł altera pars eiuſdem. qua humanū genus expo
nit. Vł verius interpretatio Nicolai: q̄ fideles intelligunt

Ultia rō diſſoluit — Vltimę rationis ſeries: aliquantulū [a] coloris: nihil ſapo
ris habet. Quāq̄ꝫ em̄ fateamur paternā poteſtatem: mul-
tum habere momenti. Hoc tn̄ non eſt ꝑpetuū. Tū quia
d. c. ſi. in glo. ꝺ ꝯuer. infid. — fauor fidei prępōderat. Tum etiā quia vbicūq̄ꝫ patris im
pietas euidētia facti apparet. eius poteſtas interit. vt ſupra
in ſexta rōne ꝓbauimus. Patria em̄ poteſtas: & quę ꝑ ius
ciuile creata ſit. cōtrario iure tolli (ſi ex re illud exiſtat) nō
iniuria pōt. Nec ad rem ꝑtinet. ſi opponatur paternę pie-
tatis vim pręſumi: pręſumpcōe iuris & de iure: cōtra quā
probatio in contrariū non [b] admittatur. Quia rn̄deo. talē
pręſumptionē tolli: contrario iure: cōſtituto. Iura eni nō
min⁹ in caſu paternę impietatis: ſic pietatis: & forte plus
pręſumpſerunt. & pręſumēdo [c] ſtatuerunt. Vnde cū non
ſolum pro patre: ſed etiā contra eū [d] pręſumatr̄. non potu-
it ea oriri pręſumptio: quę contrariā probationē [e] tolleret:
Quę doctrina materiā pręſumptionū: tam notabiliter:
quam noue limitare [f] videtur.

a coloris hoc loquendi genere: vſus eſt Bar. in. l. ſtipl'ationes non
diuiduntr. ff. de ꝟ. ob.
b admittatr Bar. in auten. ſed iam neceſſe. C. de don. ante nup.
cum ſi. vulgatis.
c ſtatuerunt id qꝺ ſupra in varijs locis ꝓbatū eſt.
d pręſumatr tot tit. de inoff. teſt. cū ſi. fa. l. cū ꝗdem. C. de fidei cō.
e tolleret ar. opt. in. l. ſi qui. C. de adul. Bar. in. l. diuus. ff. de in
inte. reſt. fa. glo. in. c. tuā de ſpon. cum ſi.

f videt͛ in eo ꝙ dicit͛ ꝯtra pręſumptionē iuris: ⁊ de iure nō admitte⸗ ti ꝓbationē: niſi ꝑ ꝯfeſſionē Bar. in d. autē. ſed iam: Tu adde: ꝙ etiā ea pręſumptio tollit. ſi in caſum ꝯtrariū ius ſtatuat.

Anc ergo poſteriorē opinionē[f] ſecut[9] ſum. amo⸗ h re adductus veritatis. quā coli: modiſqꝫ omnibus fouere debere. [g] Impator noſter teſtatur. procꝫ ea aſſerenda (Vt Auguſtinus [h] voluit) ſupliciū ſubeūdum. Iram enim in ſeſe dei prouocat. Immo proditor eſt veri⸗ tis. ſed & mendaciū cōmittit (pro eiuſdem Auguſtini. Criſoſtimiqꝫ teſtimonio) qui eam vel nō tuetur. vl' libere non [i] pronunciat. huiuſmodi opinionē (vt cui pondus ra tionū aſſiſtat) tametſi diuerſa ſentientes. maximi ſunt: & nominis & auctoritatis. recipiendum tn̄ puto. ea mode⸗ ratione: vt eccleſie determinationē (ſi qua fiat) ꝓbabiliora qꝫ ſenſa (ſi qua proferātur) ſemꝑ ſum approbaturus:

g Impator in autē. de tabelli. in prin. fa. l. i. C. de debi. liber. toll.
h voluit in. c. nemo peritoꝝ. xi. q. iij.
i pronunciat c. quiſquis. c. noli timere. e. c. et. q.

Concluſiōes aūt quas ſolemnis vir: Doctor Georgi⸗ us Northofer: in cāpo litterario ſuſtinuit. glorioſeqꝫ (quā uis accerrime confligebatur) euicit: hec ſunt.

Prima concluſio: ex queſtione ꝑ eum propoſita (quā hic non inſerui breuitatis cauſa) talis eſt. Princeps & qui⸗ libet iudeorum ſuperior: non ſolum poteſt. Immo debet cum cautela bona iudeorum paruulos: facere baptiſari

Secunda concluſio. Non ſolū princeps &c. ſed & qli bet bonus chriſtianus: poteſt & debet in caſu: paruulum iudei & infidelis: inuitis parentibus baptiſare:

Primū corollarium. Si quis iuuenē iudei filiū hic exi-ſtentem. patri iudeo abſolute reſtitueret. infideli nō eſſet melior. Immo homicida eſſet multo deterior

Secundum corollariū: Nec pactū quodcunq; cum iu-deo de reſtituendo: ſic initum. eſt obligatorium. Immo contrarium huius corollarij facere: eſſe friuolum

Tertium corollariū. Poſſet tamen iſte paruulus: cum certę recuperationis cautela: licite patri reſtitui

Qđ tenuit Calde. in ꝯſi. lij. de iude. In quo ego dubito ꝓpter. c. Sę pe cum. c. pręcedenti. xxviij. q. i.

Quartū corollariū. Principes: inter chriſtianos tot ſuſtinentes iudeos: pręcipue vſurarios publicos: male faci unt.

Ad quod bene facit quęrela Wimphelingi infra annexa.

Tertia concluſio: Et ſi adulti: nō ſint ſimplr ad bap-tiſmum ſuſcipiendum compellendi. Attamen minis & terroribus: ſeu coactione conditionata: cogi poſſunt

Primū corollarium. Princeps bohemos ad legem chri ſti ſeruandam: licite compellere nedum poteſt. immo de bet: & tenetur.

Secundum corollariū. Si thurci chriſtianos: nō turba rent. nec vi aliquid eorum detinerent. ad legem chriſti ſer uandam: ſimpliciter & abſolute compellendi non eſſent

Sequit̄ ſecunda quęſtio principalis.

Secunda queſtio

Ecunda queſtio. Si de
derimus: paruulos noſtrę cõtrouerſię (vt ſu-
s pra diſputatum eſt) abſtrahendos non eſſe
cuius tamen contrariũ ſupra edocui. An
ſaltem: impuberes iudeorum filij: maio-
res infantia: volentes cupienteſq; ad baptiſma inuitis pa
rentibus: pduci poſſunt: Et quia hic loci: impubiũ vo
luntas in quęſtione vertitur. Ne ergo temere cõcludendo
in precipitationẽ: quę vt dicit [a]Ioannes papa) nouerca iu-
ſticię eſt, incidam. Anteve iudicans quã pquiram. in la-
birinthum erroris [b]impingar. Impubiũ vel puulorũ ętas-
tem: dupliciter eſſe cõſiderandam puto. Quidam enim Duplr̃ ɔſiderã
ſunt oĩno infantes, vtpote qui intra ſeptẽ annos ſunt. tur im
Id quod imperator noſter aperte teſtatur. [c]dicit enim: Si puberes
infanti ideſt mĩori ſeptẽ annis in poteſtate patris: Et quę
ſequuntur. cui intellectui ius ciuile paſſim adſtipulatur.
Alij ſunt: q ſeptem annos cõpleuerunt, quos in hac quę
ſtione impuberes nominabimus. Et quãuis non ignorẽ:
id vocabulum generale eſſe ętati: quę intra quattuordecĩ
annos eſt, coartare tamen eos in preſentia volui, vt oppo
nerentur infantibus, ad inſtar adoptionis: quę ipſa: gene
ralis eſt, & [d]ſpecialis. Hij impuberes in duplici ſunt diffe
rentia, quoſdam enim infantię proximos, alios pubertati
proximos ius recipit. Accurſius in ſua [e]gloſſa: eos dicit
eſſe proximos infantię: qui decem & dimidiatum annos
habeãt. Quod vero vſq; ad annos quattuordecim reſtet
proximis pubertati adicit. Vt anni qui a ſeptennio ad q̃t
tuordecim intercurrant, per mediũ ſecti. Alteri infantię
proximis: alteri alijs: adſcribantur. qđ & [f]Bartolus [g]An-
gelus: cęteriq; [h]legulei adprobãt. opinionem q; eam eſſe
cõmunem teſtificantur.

a Joannes in cle.ij.§.verum de re iud.
b impingar c.ſciendum.xxix.diſt.ſa.c.ſit rector.§.nam ſicut.xliij.diſt.ibi.ne igitur ꝛc.
c dicit em̄ in d.l.ſi infanti.C.de iur.deli.
d ſpecialis l.i.ff.de adopt.
e gloſſa inſti.de inuti.ſtip.§.pupillus ꝛ in.l.pupillū.ff.de.reg.iur.
f Bart. in l.i.in fi.ff.de noua.
g Angelus in d.§.pupillus.
h Legulei dicūtur qui legum ſtudia ſectantur: ſeu in legibus verſantur. Cicero. Ita ꝛ tibi iuriſconſultus nihil niſi leguleius quidem cautus ꝛc. leguleioꝝ meminit fabius in duodecimo. nemo ergo in me dentes intendat: qui predicatione attenuata; ſcriptores iuris nominē: latine em̄ loqui volo.

Go hanc dinumerationē non recipio. tūm qūia e nullo iure fūdata. tum etiā quia proximos puberta ti: aliter ius accipit. Caliſtratus enim eos [i]ait prope pubertatē: quibus ſemeſtre tēpus ad legittimā ęta tem reliquū ſit. Ex quo textu: ſicut proximos pubertati colligimus. quibus ad plenā: pubertatem ſex menſes deficiunt. Ita ediuerſo: proximos infantię accipio. quibus ſex menſes: ad ętatem infantilē: ſcilicet ſeptennium: accedūt. Sunt em̄ inter ſeſe: acceſſus & receſſus reciproca. Quę (vt ex [k]Modeſtino notatur) ſeſe reſpiciunt: vel certe: vt duo contraria: quorum (iuxta id quod p[l]manus traditur) alterum ex altero infertur. Nec ad rem ꝑtinet: ꝙ Caliſtratus de hijs loquatur qui prope puberratē: non qui proximi ſunt. Nam illic (de i[illegible]ris neceſſitate) poſitiuus ꝓ ſuplatiuo capitur. Id quod in [m]iure noſtro: vſu venire ſolet. Hanc opinionem Innocentius [n]tenuit: Cui & ex [o]leguleis multi ſubſcripſerunt. Quę ſectio locum non habet. ſi aliud ratio ſuaſerit. vt is ipſe [p]Accurſius: alio quodam caſu tenuit. quod & Aretinus ille Angelus ſubſecutus eſt. At hic aliam eē: & aliam rationem: propter verba Caliſtrati

ſupra recitata: propterq; vocabuli vim: nemo non videt Ex quibus infero. proximos infantię eos dici. quibus ſupra ſeptem annos: acceſſerunt ſex menſes. pubertati vero proximos: quibus ad iuſtam ętatem: ſex menſes deficiũt. In pręſenti ergo quęſtione: cum pupillorum ſeu impuberum meminero. eos intelligo: qui vel proximi infantię: vel ab ea ętate: intra quattuordecim annos: non qui intra infantiam ſint

i aſt in. l. non tãtum. ff. de excuſ. tut.

k Modeſtino art. in. l. iam hoc iure. ff. de vulg. ⁊ pup.

l per manus contrariorũ eni̅ eſt eadem diſciplina. Inſti. de hijs q̃ ſunt ſui. l. fi. ibi opt. no ad ꝓpoſitum. ff. de le. iij. in fi.

m in iure no. in ſiti. in. l. diuus. ff. de tut. ⁊ cur. dat. Inſti: loca. §. fi. fa. l. in re mandata. C. man. glo. in. l. ſed ⁊ eſt quęſtionis. ff. de iniur. l. heredes. §. non tm̄. ff. fami. her.

n tenet in. c. continebatᷣ de deſpon. impub.

o leguleis Io. An. in addi. ad Spe. in tit. de teſt. §. l. ꝟ. nũq̃d pubes factus glo. improbat pulchris rationibus: quod etiam ſequitur bal. in d. §. pupillus. Idem tenuerunt dñ: ⁊ Nico. de mata. in. d. l. nõ tantũ: prout eos allegat Albe. in ſuo dictiona. in ꝟ. ętas. Ab opi. quoq; glo. recedit Hoſt. in d. c. continebatur: ⁊ videtur opt. ar. ſumi ex. l. deinde. §. pe. ff. de lib. exhi. vbi habetur: quis dicatur proximus ętati pubertati.

p Accurſius in. l. neſennius. ff. de neg. geſt. Ang. inſti. qui ⁊ a qui. §. finali.

T q̃uia de voluntate impuberũ: quęſtio loquitur incidens quędam dubitaciuncula reſolui debere videtur. An ſcilicet impubes: velle poſſit. In quo breuiter diſtingue: Aut enim loquimur de ea voluntate. quę in naturali cõſenſu (nulla habita ciuilium nodorum ratione) quieſcit. Aut que ciuili ſubſiſtentia ſtabilitur:

Queſtiũcla de volũtate impubiũ

duplex volũtas ipubiũ

Prior illa voluntas: in ĩpuberem cadit. poſtquam eam (de qua ſupra dixi) etatem: vtpote infantiam: vl̃ que pxima eſt infantie: expleuerit. quod ex [a] Impatore noſtro colligimus. qui pupilli voluntatẽ: ſi ſeptem annos ille compleuerit: in aditione hereditatis: eſſe neceſſariã conſtituit Hac voluntate pupillus maior infante: om̃ia hec facere: vl̃ ſine tutore poteſt: que naturali cõſenſu [b] explicãt. ſicut eſt poſſeſſionis vel inceptio vel amiſſio: quando ea res: pro Offilij Neruete ſententia: facti non iuris eſt: quod tamẽ maiori explicatione [b] eget: Oritur preterea: tali cõſenſu naturalis obligatio. vt paſſim ciuilis [c] lex cõmonſtrat. Numeratio enim impubi facta: hac obligatione eum tenet. Hoc etiam naturali cõſenſu fit. vt ſponſalia mox cõpleto ſeptennio: [d] cõtrahantur. vt merito velle poſſit. quicqd pure naturali conſenſu conſtet.

a impatore D. l. ſi infanti. §. fi. iunc. l. ponit. C. de iur. liberã. fa. l. bonor. C. qui aduieri ibi impuberi poſtulanti.
b eget ad tex. nrm. fa. l. poſſeſſionem (ſicut ego eam intelligo) ff. de adqr. poſſ. l. i. §. adipiſcimur ibi bar. in. fi. ff. de adquir. poſſ. tex. opt. in. l. donatar. C. e. ti.
c ciuilis lex no. in. l. cum amplius. §. is non debet. ff. de reg. iur. l. ſtichum. §. naturalis. ff. de ſol. l. i. in fi. ff. de noua. l. cum illud. §. heres. ff. quan. di. leg. ce. l. in munerationibus. §. ſi pupillo de ſol. l. fi. de iur. iur. cum ſi.
d contrahant vt no. in. c. lr̃as de deſpon. impu.

n Ec obſtare ſane poteſt: ſi quis nobis [e] Venulei Neratijq; ſententiã obiecerit. volentiũ: qd̃ pupillus mutuam pecuniam accipiẽs. ne natura quidem obliget. Reſponderi em̃ (iuxta Accurſij diſſolutionẽ: que vulgo recipitur poſſet. In iuribus cõtrarijs: pupillum fuiſſe infantẽ. vel forte illic: obligationẽ contractã inter pupillum & tutorem: quã ius prohibet. Nam vt [f] Vlpianus ait: cum ſolus tutor mutuam pecuniam pupillo dederit:

vel ab eo ſtipuletur: non erit obligatus tutori. naturaliter tamen obligabitur. in quantũ locupletior factus ſit.

e Venulei in. l. pupillus. ff. de act. ꝛ obli. ꝛ. l. qđ pupillus de condi. inde.
f Vlpianus in. l. iiij. ff. de auct. tut.

e EGo tamen hanc reſponſionẽ: non approbo. Leges ſiqdem contrarię: de pupillo [g] generaliter loquũtur. ad infantem ſe non artantes. Preterea hęc gloſſę ſolutio: ex dictis Vlpiani verbis: fundari nõ poteſt. Illic namq; manifeſte ꝓbatur. nedum nõ ꝓhibetur. inter tutorem & pupillum locupletiorẽ factum: natural' oriri obligatio. Quamuis gloſſa ibidem (quod venia ſua dixerim) flexu vocis: & interpunctione: contextũ verborum: non bene ſeparet. Nam vbi textus dicit: pupillũ non eſſe tutori obligatũ naturaliter: hic punctũ facit. & ſeparans ſequentia: ita legit: Tamen obligabitur in quantum &c. quę vocis inflexio: ſinceritatẽ oratiõis [h] impurat. Id quod in meo opere: de Accurſianis erratis latius elucidabitur.)

g generaliter et non eſt circa iura generalia: ad certas pſonas diuinãdum: niſi aliud appareat: de quo eſt pulchra gloſſ. in. l. emptor in fi. ff. de pac. ſa. opt. l. i. §. hęc verba. ff. quę in frau. cum ſi.
h impurat Eius enĩ coniunctionis Tamen: natura eſt: vt ſequat' in orõne: non orõnis caput. ab ea ſumat'. Pręterea ſi tutori pupillus non obligabitur naturaliter. cõſequens eſt: vt inter eos penitus nulla ſit obligatio. Quõ ergo vel vnde orief' obligatio: cũ pupillus locupletior factus eſt: quõ euẽtus locupleratiõis: obligationẽ pariat. quã numeratio pręcedens nõ potuit: Reijcienda itaq; eſt interpunctio glo. et ita legendum. Naturaliter tñ ꝛc. ſed de hoc latius alibi.

i ITaq; aliam putamus: ad iura cõtraria dari poſſe ſolutionem. Obligatio enĩ naturalis in noſtro caſu. (Nam de ea obligatione naturali: loquimur. quã conditio perſonarum facit) dupliciter venit conſideranda. Vno modo ꝓ vt ex ea ſpecies & figura quędam

neceſſarię prestationis naſcitur. quę tamen actionē nō pariat. vt eſt exceptio [i] cōpenſationis vel impedimentū [k] repetitionis ſoluti. Hoc caſu iura cōtraria: quę dicunt pupillos naturaliter non obligari: ꝓcedere quā expeditiſſime poſſunt. vtpote: quod ipſi ſolutū repetere poſſunt. cōtra eos cōpenſari non poſſit: & ſi quod ſit eius ſimile. Alio modo: pro vt obligatio illa: in puris naturalibus cōſiſtit per quā nulla penitus prestationis neceſſitate: ſed natura tantū dictante obligamur. Hęc in ſeſe nuda eſt. nihilqꝫ ſecius efficit: quā ꝙ materiā prebet: vel nouationis vel liberationis: ad conſecutionē legati. hoc eſt ꝙ iuriſconſulti dicunt: obligationē pupilli naturalem [l] nouari. Preterea ex ſolutione eius: qđ hac obligatione debet̃. pupillū legata conſequi [m] poſſe. Quo caſu ipſi: naturaliter obligari abuſiue dicunt̃. In ea em̄ obligatione: nullus nexus: ſed recognitio eſt quędam acceptę pecunię: naturę impulſu procedens. Et ita intelligant̃ iura: naturaliter obligantia pupillos. Limitabimus tñ prędicta oīa: niſi pupillus ſit fact⁹ locupletior. tunc em̄ teneri eum [n] ęquitas naturę poſtulat. Et hanc eſſe tam expeditā: quam verā doctrinā: in materia prefata putamus. a nullo tamen (quod quidem ego ſcierim) ita traditam.

hoc membrum Criſt⁹. por. i ti. de obli. i inſti. q̄ſi a remotis attigit

i compenſationis l. etiam. ff. de compenſa.
k repetitionis no. in. l. ſi non ſortē. §. libertus. ff. de condi. inde.
l nouari d. l. i. in fi. ff. de noua.
m poſſe d. l. cum illud. §. heres. ff. q̄n di. leg.

n ęq̄tas naturę Et ita intelligendum puto tex. in. l. iij. ff. de auct. tut. vbi dicit naturaliter tñ obligat̃ ꝛc. hoc eſt ęq̄tas a natura ꝓcedēs obligat pupillū cum effectu. nec intelligenda venit obligatio natural̃ illic: quę ciuili opponit̃. Sꝫ ea naturę obligatio: q̄ dicit̃ natura ęquū eſſe ꝛc. l. nam hoc. ff. de ꝯdi. inde. id qđ rō quę in. d. l. iij. ponit̃ euidēter demōſtrat. ꝙ ſi cui veꝝ ſine inuidia menti ſedeat. opinor mihi adſenſurum.

Secunda queſtio

h Ec itaq; voluntas: naturali illo (vt repetã quę prin
cipio dixi) inducta conſenſu: in impuberẽ mox cõ
pleto ſeptennio: & deinceps cadere poteſt. vt in
om̃ibus illis: velle poſſit & nolle. quę mere naturalia ſunt
Nec ad rem ptinet. Si ſurſum opponat̃. impuberes il-
los nec velle poſſe nec nolle: etiã in actibus naturę. Illi em̃
niſi proximi ſunt pubertati. ex delicto (ſi q̃d patrarũt) nõ
puniunt̃. Vt q̃d: in eis voluntas deficiat. q̃d ipſum ciuil'
lex paſſim cõſtituit Reſpondeo em̃ iuribus in contrariũ
actis nihil euinci. Cũ aliud ſit peccare: aliud peccato ob-
ligari. Illud quippe voluntate nuda explicat̃. Hoc cõſtitu
tiõe poſitiua procedit. Peccata enim (teſte Seneca) ſunt vo
luntaria. Itaq; quãuis pupilli: niſi proximi pubertati: pec
cato non obligent̃. vtpote quos propter miſeratione eius
conditionis (Triphonio ꝑ docente) cenſura ad coertionem
exceperit. conſtat tñ eos peccare poſſe. quis enim neſciat
impuberes vel ſeptennes: mentiri. furari: cõuiciari: cętera
q; id genus vitia: ſequi. q̃d & Gerſon ꝑq; ſignate adfir
mat qui in tractatu ſuꝑ cantica canticoꝝ probat. Impu-
beres ante legittimã ętatem: peccare quidem poſſe. Verꝝ
ex peccato pęnam non mereri. Iura igitur in contrarium
ducta. quę ab impuberibus pęnã ex delicto: nõ vero de
lictum abnegant. nihil obuiant. Maxime q̃d hoc non tã
defectu voluntatis impubis. quã miſeratione eius ętatis
contingat. Alia eſt voluntas: ciuili vinculo roborata: vel
ꝑ ius ciuile qualificata: quę ſcilicet ius: pleno aliquẽ eẽ in
tellectu requirit. ad cõuentiones ciuiles gerendas. Hac vo
luntate: pupilli ſine tutoris auctoritate: in rebus obligato
rijs nec velle habent nec nolle. quan q; in euidẽtibus vti
litatibus omnia. vel in hanc partẽ poſſint: ſine ea auctori
tate. Cuius aſſertionis diuulgata eſt iuris ciuil' doctrina.

Alia re plica

q: obli- gatio ẽ iuris vĩ cul ũ ?c̃ Inſti. d obli.

Alia volun- tas

Inſti. q alie non. li cet cuz ſi.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

o paſſim in d.l.pupillum.ff.de reg.iur.l.excipiunt.ff.ad ſilla.l.ſed et ſi quecũqꝫ.§.ſed etſi infans.ff.ad.l.aquil.l.i.§.an in pupillum.ff.depo.l.impuberẽ.ff.de fur.inſti.de obli.que ex deli.naſt.§.pe.l.ſi.C.de fal.mo.cum ſi.
p docente in.l.auxilium.§.in delictis.ff.de in.iunc.c.cos quos.de conſecr.diſt.iiij.
q adfirmat in tractatu ſup Canti.canti.ꝑti.i.ↄſidera.iiij.

Nunc ergo ad predictam queſtionẽ ſecundã reſponſurũs.hanc pono cõcluſionẽ.Filij iudeorum impuberes:expleto ſeptennio:volentes petenteſqꝫ:ad ſacrum baptiſma:parẽtibꝰ vl' inuitis:ꝑducẽdi & fonte ſalutis initiãdi ſunt.

Pria ratio

Ec concluſio probari cõpluribus poteſt.Nã pri-
h mo.Conſtat.impuberes:omĩa illa:velle poſſe.ad quorum ſubſiſtentiã:ſufficit nudus naturalis cõſenſus.id enim ſupra latiſſime probatũ eſt.Cum aũt pare baptiſmũ:velle baptiſari:actus ſit pure voluntatis:naturaliqꝫ conſenſu explicet.id quod omĩbus cõſtat.maxime ꝙ baptiſmus lege euãgelica ꝓcedat.que (vt [a] canon dicit) ſup iure naturali fundata eſt.Impubes ergo in re baptiſmi:petere:velle:& conſentire poteſt.Eo precipue:ad cauillationẽ euitandam.accedẽte.quod ad baptiſmũ de iure [b] canonico qualiſqualis voluntas:non plena ſufficit.Vt nihil obſtet.quod [c] Pauli iuriſconſulti verbis:opponi poſſet.Qui dicit.Impubis etatẽ:nec ſcire nec diſcernere poſſe.Verum enĩ illud eſt.in negocijs:que plena & ꝑfecta examinatione egent.vt ibidem elegãter Bartolus [d] notauit.At vero ſi ea ſit conditio rei:que multa examĩatione non egeat.Vt bonum amplecti:fugere malum:id eas etas poſſe non dubitatur.

a dicit d.c.ſana diſt.ix.
b canonico in c.maiores ꝑ.all.de bap.
c Pauli in.l.pupillus.ff.de adquir.here.

d Notauit dicit eñ Bar. in d. l. pupillus in ꝟſ. Quero quid vult ꝙ ſcire ſumpt i magis largo modo cadit in pupillũ. Scit eñ ꝙ bonũ eſt habere aliquid: ⁊ malũ non habere: ⁊ quedam multa vniuerſalia que habent ſine examinatione ⁊ ideo pupillus naturaliter obligatur ⁊c. Hec Bar. declaratio vrgentiſſ. eſt ad propoſitum.

Mplius: impubes expleto ſeptennio: ad adeũdã Secūda
a hereditatẽ ſuam: conſentire poteſt. immo tali ca ratio.
ſu ꝑ tutorem: ſine pupilli voluntate (vt [e]Imperator docet) nihil agitur. Quod ſi in his: que temporale cõpendium pollicentur: impuberis volũtas admittitur. quãto plus in ſalute vite querenda. Illic enim corpori conſulit. Hic anime prouidetur. Et verum eſt: quod temporalia: ſpiritualibus longe cõcedant. vt ſupra in prima queſtione: in ſexta ratione poſterioris opinionis: probatum eſt.

e imꝑator in d. l. potuit. C. de iur. deli. cum ſi.

Reterea impubes: ſeptenni etate ſuperata. ad ſpõ Tertia
p ſalia conſentire [f]poteſt. q conſenſus tam eſt efficax ratio
vt etiã ad iuſtas nuptias ſufficeret. ſi modo carnalis adeſſet cõmertij [g]facultas. Que ſi vera ſunt: in ſponſalibus. neceſſario etiã in baptiſmate ſuſcipiendo admiſerimus. quod ſacramentũ vt eſt maxime neceſſariũ ad ſalutem. Ita ſacramento matrimonij: longo interuallo prefertur. Sine illo enim: alia ſacramenta nihil operant. Vt ſupra in prima queſtione: vltimaqꝫ ratione poſterioris opinionis declaraui

f poteſt in. c. litteras de deſpon. impu. l. ij. ff. de ſpon. ſu. c. i. de deſpon. impub. li. vi.

g facultas Tex. eſt opt. in. c. de illis de deſponſa. impub.

Iam vero: ſi ĩpubes ſeptẽnis. peccare poteſt (hoc eĩ Gerſon in predicto libro: ſuper cantica canticorum teſtatur: Quarta rō.
& alioqui manifeſtiſſime conſtat. Tum ex diui Gregorij dyalogo. Tum etiam re ipſa ſeſe prodente) conſequens erit, vt etiam bene agere: atque ita baptiſma

petere poſſit. ne contra ſententiam [a] imperatoris noſtri: maior facultas malo: quam bono ſit operi

a in d. auten. de reſti. et ea que parit in. xi. men. in fi. et. l. ſeruius. ff. quod vi aut clam

Quita ratio

Accedant que veriſſime per Auguſtinũ ad Renatũ [b] ſcribuntur. Septennis inquit. etatis pueri: vel mentiri & verum dicere: cõfiteri & negare iam poſſunt. Et ideo cũ baptiſantur. iam ſimbolum reddant: & ipſi pro ſe: ad interrogationem reſpondeant.

Que Auguſtini verba: quam omnino euidenter probant. id etatis impuberes: taceo natu maiores: in ſuſcipiendo baptiſmo: velle poſſe. Vtpote quorum propria reſponſio: non tam ſuffitiat quam exigatur

b ſcribuntur vt glo. cum allegat in. c. paruuli de conſecr. diſt. iiij.

Velle Et e iuris ciuil. tradition cognitũ: q ipubes tametſi eius ſcia vel cognitio: ad negociationẽ non ſufficit. ſufficit tñ ad hoc. vt dolum facere poſſe cenſeat. Vt eſt de hoc tex. in. l. iij. §. fi. ff. de tribu. act. q ſi ad dolum. qs ſane mentis homo negauerit. etiã ad bonũ ſufficere: intel lectum voluntatemq; pupilli.

Sexta ratio

Porro: obſiſtere huic impubi voluntati. tum minus debemus. quod noſter ſaluator: precepto cauit ne veniẽtes arceantur. Sinite ad me venire puulos ([c] ait) & nolite eos phibere: ipſorum enim eſt regnum celorum Cur ergo duriores chriſto: inuideamus paruulis ſalutẽ: quam ipſe offert? Vel qd repellimus eos a vita: ad quã auctor vite inuitat? Cur homines nihili: obſtrepimus redemptoris noſtri iuſſibus? Que tandem nos fera Erynnis: agitat. vt cum chriſtus puulos vocet: nos repellamus? Eſt ergo eis volentibus: eis deſiderãtibus: mos gerendus. quos noſter creator: ad ſeſe venire hortatus eſt.

c. ait. Mat. xix.

Vide Amice quiſquis ſis. qui voluntatẽ impubis ſeptennis: a ſalute fontis arces. quantũ erres

Deinde cum clariſſimi iuris ſit.coactam voluntatē:(co-actione certa limitata)ſufficere ad baptiſma.vt character ſuſcipiatꝰ(id qđ ius canonicū [d]teſtatur. & Gerſon [e]adſe-rit.Qui ſatis eſſe teſtatꝰ.aliqͥliter vel actu vel habitu cōſentiri.qđ & in prima rōne p̄ſentis queſtionis:ſuperius attactum eſt.Quanto ergo plus:debet poſſe:opari ve:nō coacta ſed libera.non aliqͥlis:ſed(vt in ipube)tota voluntas vt nō iniuria:dictā ętatē baptiſmo prohiberi nō liceat. Sexta ratio.

d teſtatur in.d.c.maiores.glo.in.d.c.qui ſincera
e adſerit in tract.regular metalliū in ti.de Sacram.Bap.

Addimus deniq: manifeſto liquere.eam qua ad bonū tenditur:voluntatē.a deo eſſe.Dicit em̄ [e]Auguſtinꝰ: nullum ad ſalutē.niſi deo inuocāte puenire.Idemq [f]alibi voluntatē noſtrā:a deo p̄parari adfirmat.Apl'o em̄ teſtante Nō eſt volentis:vel currētis:ſed dei miſerentis:q in nob velle diſponit.& opari.Diuus quoq [g]Thomas:a deo hominū voluntates moueri dicit. Quod & conſiliū Tole-num [h]docet:ppria(ingens)meritis cōuerſione.vocante ſe gratia dei: queq ſaluari. Hec enim eſt.que ad hoſtiū ſtat & pulſat.Non ergo dubitandū eſt: impuberē illum iudei filiū:propter quē preſens labor ſuſceptꝰ eſt. eius in-ſtigatione pmotum fuiſſe: qui ex ore infantiū & lacten-rium:ſtram perfici laudem voluit. Septima rō.

e Auguſtinus in libro de diffinitionibus orthodoxe fidei
f alibi in ſuo Enchyridio.c.xxx.
g Thomas in ſcđa ſcđe q.ciij.art.iiij.
h docet vt habeť in.c.de iudeis.xlv.diſt.

Tandem fateamur.neceſſe eſt.gratiā diuinā:q̄nto citius ad eā adcurrit.tanto adſiſtere petenti fidelius.Id em̄ & [a]Gerſon dicit.& veritas approbat manifeſtaria. Itaq impuberꝝ voluntate(q̄ deum petunt)tum eſt operoſius Octaua rō.

adſentiẽdũm, quod fęlici [b] duplomate vſi. primo iſthoc ſiue ętatis tempore: gratiã diuinã complecti ꝑgunt. Mit to conſuetudinẽ. quę cum in om̃i re pręualet, tum a pue ris adſumpta. fixiſſima eſt. Adeo em̃ a teneris adſueſcere multũ eſt, ait Poeta: vt velle in bonis cõſueuiſſe. cum in omni ętate laudatur. tum in ꝑuulis: res eſt ſupra quã ver bis cõſequi poſſumus. honeſta. Cui volũtati ferre maxi mo contentu: ſuppetias: nedum non obuiare debemus. eo accedente: ꝙ negare nemo decenter poſſit. impuberes illos: ſceleribus extrarijs: nondum obrutos: deo in primis placere: maxime ſi errore: in quo geniti ſunt relicto, viam veritatis ingrediantur.

Appen dix no na rõ.

a Gerſon in tractatu paruulorum in prima conſidera.
b duplomate. Duploma d̃r qd̃ q̃ſi duplo citius fit. Venule[9] i. l. Hi nuus. ff. de ver. ob. d̃r: Ut neq̃ duplomate. i. dieb[9] ⁊ noctib[9] ⁊c. Apud latinos ſcriptores: Cic. Suetoniũ: Corneliũ Taci. ꝑ tabul' regijs: q̃s vulgo bullas vocant. accipit̃: noiat̃ ꝙ ex gręco diploma. Duplon em̃ grece duplum eſt

Et quia nimie eſt curioſitatis (vt cum Quinto Curtio loq̃r) implere velle. qđ iam circũfluit. Ne ergo in re apta: fuſius extendar. finẽ facio. dum addiderĩ. cõmuni docto rum aſſertiõe: recipi & adprobari. ꝑuulos infideliũ (dum vſus habeãt rõnis) volentes. ad baptiſma ꝑduci poſſe. pa trio nexu nõ curato. Id em̃ tenẽt Diuus [c] Thomas [d] Rich ardus [e] Anthoninus & ceteri. Quamq̃ a doctoribus illis ſuꝑ ętate vſuq̃ rõnis: nõ nihil variet̃. q̃buſdã vndecimũ alijs duodecimũ annũ pretendẽtib[9]. Qđ t̃m ſatis: cũ ꝑ ſup̃ dicta: tũ maxie ꝑ [a] verba Auguſtini ad Renatũ: explicatũ eſſe cõtenderĩ. q a ꝑuulo ſeptẽne: m̃ſionem ꝑpriã exigit. Atq̃ ita ſuam ipſius voluntatẽ: ſufficere ſignificat

Secunda queſtio

Curtius in libro ſeptimo de rebus geſtis alexandri.
Thomas loco ſupra in prima queſt. circa prin. allegato.
Richardus et idem loco ſ̄ allegato: videlicet iiij. ſen. diſt. vi.
e Antho. pariter loco ſupra adducto
a verba que ſup̄ in hac queſt. in q̄rta rōne: adducta ſunt.

Videndum tñ̄ eſt. ne in vſu rationis huiuſmodi perpendendo: Id ſequi cōueniat. quod apparuerit. quodve in paruulis exiſtimari poſſit. Cum certum ſit. quoſdā citius: quoſdam tardius: rationis eminentia [b] illuſtrari. quod & nos recipimus. Noſtramq̄ ſupradictā concluſionem: eo temperamento moderantes. ſeptennem in puero etatem: ad petendum baptiſma: ſufficere affirmamus.

b illuſtrari Jo. fab. inſti. de inutil. ſtip. in v. §. pupillus

Quod autem huiuſmodi infideles impuberes: fontis ſacri ſalutem: inuitis parentibus: & petere pñt & admitti debeāt. Satis conſtat ex rationibus: ſupra in prima queſtione: pro poſteriori opinione allegatis & ex ſolutionibus argumentorum diuerſe opinionis: p̱ diſcurſum. Nam ſi pretentu patrie poteſtatis: ſalus filiorum etiam paruulorum: impediri non poteſt. q̄nto minus: vbi propria voluntas eorum concurrat.

Tertia queſtio

Tertia queſtio

Egrediamur deo auſpice: tertiam principalē queſtionē. An ſcilicet filius iudei: hoſtibus ob certam pecuniam a patre pignoratus. baptiſari petens propter pactum de ipſo: ſoluta pecunia: reſtituendo factum. a fonte ſalutis baptiſmate: impediri debeat. Mouet queſtionē. ꝙ explorati iuris eſt. huiuſmodi iudeorū filios poſt baptiſma: patribus reſtitui nullo modo debere. Ita enim conciliū Toletanū [a] decreuit. & tenuit Richardus loco ſupra allegato; cōmuniterq; doctores in eo concordant.

Dubi ȝ tādi rō

In. iiij ſen. diſ. vi.

Excepto Calderico in ſupdicto cōſilio.

a decreuit in. c. iudeoꝝ cū glo. ibi poſita. c. ſepe. xxviij. q. i. cum ſi.

Videtur primore fronte: predictū factum noſtrę controuerſię: baptiſmo prorſus obſtare debere. Nihil enim (ꝑ [b] iuris ciuilis teſtificatione) humanę eſt fidei: magis cōſentaneum: quā cuſtodire quē placita ſunt. Conſtat aūt noſtri iſtius (de quo querit) impuberis reſtitutionē: ſi baptiſaretur. pſoluta etiā pecunia: que pacta eſt. fieri nō poſſe: vt ſupra probatū. Eſſet ergo baptiſmus cauſa frāgendę fidei: qđ recipi nō debet. pacta enim ſeruanda [c] ſunt. vt merito a baptiſmo impubes noſter arcendus ſit

b pro iuris l. i. ff. de pac. l. ex empto. ff. de act. emp. l. nō minorē. C. de trāſac. cum ſi.

c ſunt iuribus vulga. l. pacta. C. de pac. c. i. de pac. cum ſi.

Scđa oppō.

Preterea in noſtrę queſtionis caſu: filius iudei obſes ꝑ patre dari potuit. ꝑ ea que ꝑ ſcriptores [d] iuris ciuilis pro cōfeſſo probant: Immo in quocūq; pecuniario debito liberum hominē obſidem dari hodie [a] vſurpatū eſt. Itaq; dictū pactum quando illicitum non fuit: ſeruari debet.

Tertia queſtio

d ciuilis doct. in. l. ij. C. de pat. pot.

a vſurpatū eſt ar. eo℞ que no. p glo. ⁊ doc. in. c. expoſito de arbi. in. c. ex reſcripto de iur. iur. in. l. ob ęs. C. de act. et obli.

His tamen: alijſq̄ in eam ꝑtem allegandis: non obſtā tibus. contrariū verum eſſe credimus. eoq̄ talem concluſionem ponimus. Q filius iudei. in caſu noſtrę controuerſię: prędicto pacto non obſtante: ſit baptiſandus

Anteqū hanc concluſionē probem. q̄uia conſtat: dicti iudei patrē paciſcentē: fuiſſe hoſtem romani imperij: tē pore pacti. Incidens quęſtiuncula elucidanda venit. An hoſti ſit fides ſeruanda

In quo dubio: primū oīm conſiderabimus: hoſtes (q̄ntum ad propoſitū ſufficit) eſſe in duplici differentia. Quidam ſunt hoſtes iure belli: maxime vbi altera pars: alteri non eſt ſubiecta. vt olim Romano℞ & Chartaginenſiū Et ſi hodie pupilli ſunt: de iure vel facto: nō ſubiecti romano imperio. Alij ſunt qui ſenatus Romani decreto: ex delicto: contumatia: rebellione: vel ceteris ſimilibus facinoribus: hoſtes iudicantur. Vt olim Catilina: Cęſar Iulius: & ſi qui hodie ab imperio exbanniuntur (Lubet hoc loco: barbaro vti vocabulo) Illi enim numero tranſfugarum ſunt. vt late [a] Bartolus determinat. Tranſfugę autē: hoc ſecundo genere hoſtium cenſentur. quod iuriſcōſultus eleganter [b] teſtatur. Priores igitur illos: qui mero iure belli hoſtes ſunt. cōſiderantes arbitramur. fidem eis in conuentionibus priuatis: ſeruari non oportere. Niſi forte eam dux belli pepigerit. argumento nobis eſt ciuilis lex quę (verbis [c] Vlpiani) bonum (inquit) eſſe dolum: & pro ſolertia haberi: cum aduerſus hoſtes machinatur.

An hoſti ſit fides ſeruanda

Hoſtes dupliꝯces

Et dicit Aug. vt recitat xxiij. q. i. c. q̄d culpat post mediū: q̄ belli auctoritas penes ꝑncipes ſit.

Accurſij quoqꝫ [d] gloſſemata: hanc aſſertionē: varijs in locis ſubſequuntur. quod & apertius Florentinus iuriſcōſultus [e] firmat. Nihil (dicens) intereſſe: quomodo captiuus reuerſus ſit. vtrum dimiſſus. an vi fallaciave: poteſtatē hoſtium euaſerit. A quibus non aliena videt̄ ſententia Auguſtini [f] volētis: bello iuſto nihil intereſſe: apte an ex inſidijs pugnetur. Nam & Maro [g] cecinit: Dolus an virtus quis in hoſte requirat.

a Bartolus in queſt. ſua incipien. Lucane ciuitatis ꝟ. Quid ergo dicendum.
b teſtatur ar. l. āmiſſione. §. q̇ deficiūt cum. §. ſe. ff. de capi. di. no. in. l. poſtliminij. §. tranſfuge. ff. de cap. ꝛ poſtli. re. in. l. deſertorem. §. is qui. ff. de re mil. Tex. eſt in. l. iij. §. ſi. ff. ad. l. cor. de fal.
c Vlpiani tex. eſt in. l. i. §. non fuit. ff. de dol.
d gloſſemata glo. in. l. conuentionū. ff. de pac. in d. l. i. §. nō fuit de dol. i. l. poſtliminij. §. ſi. i. ꝟ. habuerit. ff. de cap. ꝛ poſtli. ꝑ q̄ꝫ vlt. glo. que parua eſt innuit captiuū: q̇ reuerſus ab hoſtibꝰ animū remanendi habeat. ius poſtliminij conſequi poſſe: ſi de reditus non obſtante
e firmat in. l. nihil. ff. eo. tit.
f volentis in c. Dn̄s xxiij. q. ij. g cecinit in ij. en.

Preterea priuatas huiuſmodi cōuentiones: nō eē ſeruandas hoſti. Impator Gratianus ad Tacianū ſcribens. aptiſſime [b] teſtatur: cum pręcipit aurum Barbaris non ſolum nō preberi. ſed etiā quod apud eos inuentum fuerit, ſubtili ingenio: auferri debere. Q, ſi illęc doloſa ſubtilitas: aduerſus barbaros: diui Imperatoris decreto pręcipit̄. quis hęc auſit dicere illicita? Ad hęc: & ex vetuſtis illis Romanis inſtitutis: prędictarū conuentionū infirmitatem cōperimus. Camillus em̄ apud Titum Liuium: aduerſus Gallos loquens. Negat eam pactionem ratam eſſe. quę poſteaqꝫ ipe dictator creatus eſſet. iniuſſu ſuo ab inferioris iuris magiſtratu facta eſſet. Supradictis etiam [k] gloſſę: quę in decretis ſanctorū patrum habentur. manifeſte aſſentiuntur.

h teſtatur no. in. l. ij. C. de comer. ꝛ mer.
i Titum liuiũ in libro quinto prime decadis
k gloſſe Vide ſup hoc glo. in. c. dixi. .xxiij. q. v. et in. c. vtilem. xxij. queſt. ij.

Ed obijcitur nobis: oppoſita fronte. Magnus ille [k] Augustinus: qui ad Bonifacium [l] ſcribens: fidẽ que promittitur etiam hoſti: ſeruandam eſſe: expreſſe teſtatur. Quod & [m] Cicero ſentit. tenent vtriuſq; iuris ſcriptores [n] luculẽtiſſimi. Cum ergo tot doctiſſimorum virorum: concors & vna in diuerſum ſit opinio. paradoxa ſentire videbor. qui obſtrepo. Sed tamen rem ipſam: iuraq; in contrariũ ducta: ſubtilius forte: q̃am ſoleant clamoſi rabule (quib⁹ preter latratum: nec eruditio eſt nec doctrina) penſitando. hec iacula facile deprecabimur. Dicimus eñ pacta hoſtilia: eẽ duplicia. Quedã que ſup inducijs & pace feriunt. vel ceteris ſimilibus: quietem & ſubiectionem inducentibus. Alia ſunt: que nihil publicum. ſed priuata tantũ compendia: cõmoda & lucra reſpiciunt. a priuatis pſonis inita. ſicuti ſi captus fidem det ſe non diſceſſurũ: niſi pecunia pacta exoluta: aliaq; id genus. Si ergo prius illud pactorũ genus acceperimus. q̃n talia pacta ſine ducibus: ici non ſolent. fateor ea prorſus eſſe ſeruanda. Sicq; oĩa in contrariũ allegata. & eã ipſam Auguſtini auctoritatẽ: intelligendã arbitror. Id q̄d curiq; contextum verborũ ſuorum: profundius expendenti. pſpectum fiet. Quippe cum paulo poſt: ſubnectat. pacem non queri: vt bellum exerceatur. ſed bellũ geri. vt pax adquiratur. & vno me verbo abſoluã. quecunq; de federibus hoſti ſeruandis: apud ſcriptores inuenias. ea om̃ia pacis: quietis: ſubiectioniſve fuiſſe: liquido conſtabit.

Replica fortis.

l ſcribens Recitatur in. c. noli. xxiij. q. i.
m Cicero in. i. lib. offi.

u luculentiſſ. Alex. de imol. allegat. doct. in. d. §. non fuit. Bal. tñ quẽ allegat. in. l. accuſatõis. C. q d mer caſ. in. l. i. C. ſi a nõ ↄpe. iud. in vſi. ſeu. in tit. de pac. iur ſir. non video ꝙ quicꝙ̃ ↄtra nos dicat.

Sic Ioſue Gabaonitis: quãuis ab eis circũſcriptus. fidẽ tamen ſeruauit. quia ſuper pace data fuerat. de qua ſancti patres in [a] decretis multa loquũtur. Sic Romani fedus cũ Porſena ictum. quia ſup inducijs fuerat. ſeruauerũt Cloeliam obſidem: que ab obſidatu: clam fugerat. [b] reſtituentes. Hac cauſa Romani (ne violatores fidei dicerent) plus ſemel hoſtibus dediderunt: auctores federum turpiũ: duces belli. Exemplo ſunt nobis [c] Caudine furce. [d] Maucin⁹ & ceteri: hoc vſqꝫ eo ab omnibus viris primarijs: pro confeſſo habetur. Vt cum pro ſententia Iſidori canon [e] dicat Ius militare federis eſſe faciẽdi nexum: gloſſa ibidem: pro federe pacem interpretetur. dicens federis id eſt pacis cõponẽde: fuiſſe etiã pacta militaria: ſup nulla alia re frequẽtius: quã ſup pace: argumento nobis eſt. ꝙ a pacto: pacis vocabulum (vt iuris conſultus [f] ait) deducitur. In illo ergo pactorũ genere: nos quoqꝫ (vt ſupra diximus) fidem hoſti ſeruãdam aſſerimus. At vero: cũ poſterius hoc pactorum genus incidat. vtpote ſi hoſtis cum hoſte: priuatus priuato: ſup pecunia exouenda: vel alijs ſimilibus compendijs: paciſcatur: iniuſſu ducum. Hic audens dico. pactũ fidemve pacti (ſi modo fides ſit) violari: hoſtemqꝫ decipi poſſe. cum ꝑ multa ſupra adducta. tum maxime ꝑ imperatoris Gratiani reſcripta: que rabioſuli iſti iactatores: legalis ſapientie imperiti. nõ ꝑuiderunt. quã aſſertionem Camillus ille Liuianus (cuius ſupra memini) manifeſte adprobat. iuraqꝫ ſupra principio allegata: ſolide ſuffulciunt.

in d. l. ij. C. d cõmer. et mer.

a in decretis c. innocens: c. inter cetera. §. ſed cũ his. xxij. q. iiij.
b reſtituentes. Tit. Liuius li. i.

c Candire de q̄bus ap̄. Tit. Liuiū. li. (credo) vij. i. decadis.
d Mancinus de quo aput pli. li. de viris illuſtrib⁹ ꝛ apud liuiū.
e dicat in c. uis militare diſt. i. f ait in. l. i. ff. de pac.

S Ed obſtabit ad hūc nobis Cicero in officijs: qui aperte voluit: fidem quā ſinguli: temporibus adducti. hoſti ꝓmiſerint. eſſe omino conſeruādam. Exemplo. M. Reguli: a Penis capti. Romanicꝫ ſub fide reditus: pro redimendis captiuis remiſſi. Hic enim fidem fallere non voluit. ſed ad infeſtiſſimos hoſtes redijt. negocio nō obtento. Rn̄deo eam Ciceronis ſententiam: intelligi oportere. de illis: qui ducis iuſſu pepigerunt. id quod propter Reguli exemplum ſatis colligimus. quippe q̄ is ipſe: eius belli dux fuerat. Vl' certe: vrbanitatis id eſſe. q̄d aſſerit: non neceſſitatis. vt fidem hoſti ſeruare: ſit vrbanum. & velut ciuile: non autē neceſſarium. quod ipſum illo eodem Reguli exemplo probauerimus. Hic enim ſi animū remanendi habuiſſet. iure poſtliminij (fide data nō obſtante) gaudere potuit. quod aperte colligas: ex Papiniani traditione. que in iure ciuili tit. de[a] captiuis habetur. vbi idipſum Reguli factū allegatur. iuncta [b] gloſſa illic ſubnexa: cū ſententia Florentini: in eodem titulo deſcripta.

Replica ex Cice. lib. i.

Alia miſſio.

a de capt. in. l. poſtliminij circa fi. vbi hec verba inuenias. Et ideo Marco Atilio Regulo: quem Carthagineñ. romam miſere: reſponſum eſt. non eſſe eum poſtliminio reuerſum: quia iurauerat Carthaginem ſe reuerſurū. ꝛ non habuit animū remanendi: que vltima verba notanda ſunt: pro vt glo. ea notat.

b gloſſa Sup v̄ba habuit. ar. l. nihil. ff. e. ti.

Q3 ſi cui predicte reſpōſiones nō ſatis faciant. a Cicerone hoc loco: plane deſicio, vt cui⁹ auctoritas, nihil neceſſa

rio ſtrigat. Iura ſecutus ciuilia, quorũ eſt Auguſta aucto-ritas, roburq;: imperiali aſſenſu comprobatũ. Credideri quoq; Ciceronẽ (qui nonnihil attenuaſſe viſus eſt; iuris ciuilis gloriã, id quod in ſua oratione; pro L. Murena: in epiſtolis ſuis ad Trebatiũ: in libris de legibus: & alijs pleriſq; locis: apte conſtat) traditiones iuriſconſultorũ: prędi-cta ſua aſſertione: vel nõ curaſſe. vel improbare voluiſſe & mirũ nemo faciat, ſi nos maiorũ noſtrorum ſcita: plu-ris facientes: quã Arpinatis iſtius Tullij: hoc loco, ab eo re-cedamus. Aſſero itaq; vel contra eius ſententiã (ſi ita ne-ceſſe ſit) in priuatis iſtis lucroſis pactis: fidẽ hoſti non ali-ter: quã ſupra deduximus, ſeruãdam eſſe. Pecuniã eñ ex bello querere (vt caupones faciũt) turpe eſſe [a] cõmentator eiuſdem Ciceronis: & vere & eleganter teſtat̃. Hinc p̃cla-ra illa Pyrrhi [b] ſentẽtia. Nec cauponantes bellum, ſed bel-ligerantes ferro non auro: vitam cernamus.

Cicero legũ ſcita cõtẽpſit.

Titius peratio tgalis.

Pro vita dimicemus hinc eſt illõ verg. Et cernere ferro.
a Commentator in d.l.i offi.
b ſententia Pyrrhus rex epirotarũ: cum ad eũ legati Romanorũ: pro captiuis redimendis mitterent̃: rñdit ſe nõ auro: vt caupones: ſed fer-ro belligeraturũ: Verſus qui hic ponunt̃. ab Ennio facti: per Cice. d. lib. i. recitantur.

a Liud vero hoſtiũ genus cõſiderantes, qui vel ho-ſtes ex delicto iudicati, tranſfugę ſunt, vel (vt cum vulgo barbaro loquar) exbanniti. Dicimus eiſdẽ hoſtibus: ſi ab imperio Romano: eadem banna proceſſe-rint, ne pacis quidem pacta ſeruanda eſſe, nedum nõ illa priuata, quę ex iure cõmuni robur ſumunt. Talibus eñ iura ciuilia nõ ſuffragant̃, vtpote hoſtibus Romani Im-perij iudicatis: a quo iura eadẽ p̃ceſſerunt. ſicuti eſt peri-tiſſimorũ [c] virorum iura ciuilia tractantiũ: In ea re cõfor-mis affirmatio Scripſimus de hac re: aliquanto latius, vt

q̄ñ audaculi nōnulli: legal' maieſtatis tā imperiti. q̄tiam protritę verſificationis aſueti: temerius fortę quā peritius. In negotio pręfato) neſcio quid nugarū: in pulpitis vociferarūt, diſcerent. nihil in quaq; ſciā(ea maxie: q̄ alterius ſit profeſſionis) temere eſſe diffiniendum.

c virorꝫ ar. in. d. l. ammiſſione. ff. de capi. dimi. ſa. l. ſed ⁊ reprobari ff. de excu. tut. l. generał'r. C. de epi. ⁊ cle. l. milites. ff. de queſt. l. ij. C. de tabell. li. x. l. i. C. ſi curia. relic. e. li. Jac. de Are. allegat ꝑ hoc. l. i. C. de here. inſti. l. ſed ſi hac lege. §. ſi ꝑpetuū. ff. de poſtu. probant̄ p̄dicta latius ꝑ Bar. in. d. diſputatione: vel. q. Lucana: a cuius etiā dictis iam allegata iura ſumpſimus.

h Ac ergo dubitaciuncłā pręluſa. ad deciſionē pręd ictę tertię queſtionis aggreſſus. concluſionē ſup̄ principio poſitā: breuib⁹ probabo. operepretium em̄ eſt. vt q in ſuꝑioribus quęſtionib⁹: explicatius me extendi. vel nunc: breuitate. faſtidia cępta reponam

Primo ergo probat̄. pactū pręſentis cōtrouerſię: ſeruari nō oportere. Nam de hoſtibus primi generis loquētes Prima rō ꝓ tertia q.
cōſtat: in priuatis & pecunioſis pactis: iniuſſu ducis belli initis: fidem eis nō eſſe ſeruandā: id qđ ſuꝑius latiſſime probaui. Pręterea ꝑ ſuꝑiora patuit. hoſtib⁹ Romani imperij: ex delicto iudicatis: bannitiſq;. nullā prorſus fidem ne pacis q̄dem ſeruari. Cum aūt iudeus noſtrę cōtrouerſię: non tā publico indicto bello: quā iure exbannitionis contra Palatinū Rheni: fulminatę(In cuius ditione: Idē iudeus extitit) hoſtis fuerit Romani imperij: vtroq; genere hoſtium. Id em̄ conſtat aꝑte. Itaq; ei fides nō eſt ſeruanda, partim quod hoc pactū priuati compendij: iniuſſu ducis, partim ꝙ cum exbannito: cōuentum fuit. Cui iura ciuilia: nullo modo ſuffragantur.

Pręterea ſi pręter verū dederimus. fidem iudeo iſti datam: tenuiſſe. Nihilominus tñ Friburgenſes: ꝓmiſſores Scḋa rō Tertie q̄ſt.

reſtitutionis. ab huiuſmodi ꝓmiſſione ſimul atq; dictus impubes obſes: baptiſma accepit) liberati fuerũt. Iuris enĩ eſt [a] manifeſti: debitorẽ vl' rei prophanę vel ſerui: a pacto reſtitutionis liberari: ſi ſine facto ſuo: vel res prophana ſacra fiat: vel ſeruus liber. Cum ergo prędictus impubes: ꝑ huiuſmõi baptiſma: ſine paciſcentiũ facto: ex ſeruo liber Immo & nouus homo factus ſit. ꝑ ea quę concilij Tolẽtani [b] decretis ſancita ſunt. Fatebimur debitores dicti pignoris: a reſtitutionis pacto eſſe liberatos. Quod & verũ eſſe putamus. baptiſmate etiã nõ dum accepto. Manifeſtum enĩ eſt. predictũ iudei filium: quo primũ tempore Friburgũ. ꝑductus eſt. baptiſma cõfeſtim petijſſe. Ipm ergo tam bona: tamq; feruenti ſua voluntate: ſeruitutem olentiſſimã mox expuiſſe. liberũq; factum: atq; ita debitores ſola hac voluntate: & ad baptiſmũ deſiderio: a reſtitutione liberatos eſſe; ꝓbabiliter aſſerimus. Nam ſi is ipſe impubes: in ea voluntate (quando ꝑ ipſum ſuſceptio ſalutaris fontis nõ ſtetit) obijſſet: vitę eterne premia cõſecutus pie crederet. Vnde Bernardus: in ſimili caſu loquens ait. Sit mihi deus propitius: quia homini in tali volũtate decedenti: ad ſolum aquę defectũ: vitam ęternã non denegarem. Diuus enĩ Ambroſius: de morte Valentiniani: homini nõ baptiſato & mortuo: de ſola fide: salutẽ pręſumi teſtatur. tribuitq; indubitanter bonę volũtati. quod defuit facultati. quod & Ciprianus firmat. q fidem conuerſionemq; cordis: ſufficere ait. ſi forte ad celebrandum miſterium baptiſmi: in anguſtijs tempoꝝ: ſuccurri non poſſit: impleri enĩ inuiſibiliter hoc ſacramentũ. ſi id non contemptus religionis: ſed articulus neceſſitatis excludat.

a manifeſti in. l. inter ſtipulantẽ. §. ſacram. ff. de ver. ob. l. ſi ſeruũ. §. ij. ff. e. ti. tex. op. inſti. de man. §. ⁊ huic in fi. ar. in. l. aurelius. §. ſtichoꝰ. ff. de lib. le. cum ſi.

b decretis in.d.c.iudeoꝝ.c.ſepe.xxviij.q.i.ꝛ vtrobiqꝫ glo.iunc.tex. in d.c.etſi.c.iudei.de iude.ſa.op.d.§.ꝛ huic inſti.man.

c Bernardo. Bernardus in.lib.epiſt.in epi.quadam ad diuū Hugonem de ſancto victore.

Ad hoc:pactum prefatum:in caſu noſtro:nihil proficit. Iuris enim [a] traditione conſtat. ea que publicam habent cauſam:pacto priuatorum nō ligari. Baptiſmus autem: plus ꝙ̄ publicam cauſam habet. vt ſupra in prima queſtione:in vltima ratione poſterioris opinionis: probauimus. Accedat ꝙ alteri per alterū: deterior conditio:adferri non [b] debet. [c] Et ſine culpa nemo eſt puniendus. Negari autem non poteſt. quin filio preſentis queſtionis: ſi dictum pactum operaretur. tum iniquiſſima conditio: tum etiam punitio:preter noxam acerrima. per paciſcētes infligeretur. Prodire ergo in forum huiuſmodi pactum non debet. Tertia ratio.

a traditione in.l.li vnus.§.pacta.ff.de pac.

b non debet per regulam nō debet.ff.de reg.iur.l.fi.C.de adquir.poſ.

c et ſine c.ſine culpa de reg.iur.in vi.

Iam vero:idipſum pactum: in propoſito caſu: nullius eſſe momenti: [a] dilemmate id eſt argumēto complexiuo: apertiſſime conuincemus. alterum enim ex duobus: admitti neceſſe eſt. Aut fuiſſe euentum baptiſmatis:in pacto huiuſmodi expreſſe preuiſum. Aut non. Si prius illud dixerimus. vtpote preuiſum:vt filius predictus:vel nō deberet baptiſari. vel ſi baptiſaretur. nihilominus patri iudeo reſtitui: profecto iſthec pactio (vel verius dixerim) [b] depactio. fuit eſtqꝫ manifeſte illicita. vt que euentum abhominabilem: deteſtabilem que: nedum illicitum Quarta rō.

producat. per hanc enim animarum promouetur inte-
ritus: fidei noſtrę illuditur. cōtaminatur baptiſmi puritas
magnūq; illud paſſionis dominicę meritū polluitur.

a Dilemma legulei nomin it ſyllogiſmū cornutum.
b depactio ſignificat turpiter paciſci. l. iij. ff. de calum.

Illicita āt pacta: nullius eſſe momēti: p̱ ſcriptę legis
traditionē: vtroq; iure[a] fuſiſſime extentā: manifeſto patet
Conſequens ergo eſt. vt prędicto caſu: preſens pactū ve-
lu t illicitū: non ſit ſeruandum. Si vero poſteriorē caſum
probauerimus. videlicet euentū baptiſmi: non eſſe prę̄ui
ſum: res eſt expedita. cōſtat eñ pacta: in caſu nō cogita-
to: non op̱ari. Nam (vt[b] Sceuola teſtis eſt) ſi paciſcant̃. nul
lam futurā ex contractu controuerſiā: repetitionē ex alijs
non cogitatis: nihilominus cōpetere. & apud imp̱atores
[c] Dioclicianū Maximinianūq; tradit̃. Si pepegiſſent. ni-
hil plus peti: tñ in cęteris emergeñ: nō cogitat̃. peti poſſe
cui percq; apposite: Labeo [d] ſubſcribit: q dicit: neminē nec
vēdere nec excip̱e poſſe: qđ neſciat. Intermittim⁹ hic le
gum ſcita cōplurima: quę tñ aliqua ex parte: in ſpacijs p̄-
ſentium [e] inueniās. In propoſito itaq;: ſi aduentus baptiſ-
matis: in ſupra memorata conūentioñ: non fuit vel prę-
uiſus vel cogitatus. Non poteſt vi eiuſdem cōuentionis
impediri. Vnde relictus eſt: ſub diſpoſitione iuris cōmu
nis: qđ diſponit. baptiſari volentē [f] admitti. Baptiſatūq;
retinendum eſſe: nec debere parentibus infidelibus [g] reſti
tui. Contra quā iuris doctrinā: creditores vi pacti cōuen-
ti (qđ hunc caſum nō cogitauit) vrgeri ad reſtitutionē pi-
gnoris: nō debent. Itaq; vtra ex prędicto argumento cō-
plexiuo: pars admittatur. ſemper euincitur. pactionē prę-
ſentem nihil operari: vt quę vel licita: vl' a noſtro caſu alię-
na exiſtat.

ff. l. fi. §. pe. ꝺ condi'. iud. l. q cū. §. fi de trāſ. act.

a iuſiſſime c. pactiones ⁊ ibi glo. cum mul. ꝯcor. de pac. l. iuriſgen tium. §. pretor ait. l. ſi vnus. §. pacta: ibi pulcher tex. ff. de pac. l. gene raliter. l. ſi plagij. ff. de ver. ob. Et illicita eſſe pacta. que euentū ꝓdu cunt illicitū. Bar. docet in. l. ſtip. hoc modo. ff. de ver. ob. Idem in. l. ſi quis ꝓ eo in ꝟſ. venio ad tertiū. ff. de fide: fa. que no. Bal. in. l. pactū C. de colla. in. l. fi. C. de pac. cū plurimis ſi: fa. q̄ no. ꝑ bal. ꝯſil. xxix. ij. col in. iij. parte.

b Sceuola in. l. fi. §. pe. ff. de condi. inde.

c Diocli. in. l. ſi de certa C. de tranſact.

d ſubſcribit l. in lege. ff. de coñ. emp.

e inuenias no. in. l. tres fratres. l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. l. cū in aqliana. ff. de tranſact. fa. l. fideiuſſor. §. lucius. ff. de pig. no. in. c. an teceſſor. xi. q. iij. in. c. quēadmodum de iur. iur. c. ad nrām. ij. c. ti. ar. i c. de teſtibus de teſt. glo. in. c. ne quis. xxij. q. ij. cum ſi.

f admitti d. c. qui ſincera: cum ſi.

g reſtitui d. c. iudeorum. d. c. ſepe

In ſumma: negari non poteſt. cōuentionis: que in eū caſum veniunt. vt obſeruate plus noceant. quā ſi violenť non eſſe ſeruandas. qđ ipſum plurimo [b] iure teſtatum li quet. quod etiā Cicero noſter ſubſequiť: q tam vere quā eloquenter (in ſuis officijs) dicit: incidere ſolere tēpora: cū ea que maxime videnť: digna eſſe iuſto homine. cōmu tentur. & fiant cōtraria. fieriq;: vt que ad veritatē fidemq; pertinēt. negare interdum: & nō ſeruare: ſit iuſtum Om nia enim illa. de qbus fides ſeruanda queritur. referri de bere ad fundamenta iuſticie. Primū vt ne cui noceať. De inde vt cōmuni vtilitati ſeruiať: Ea ſi tpe mutanť. officiū quoq; ideſt fidei debitum cōmutari. Nec promiſſa igiť ſeruanda eſſe. ſi plus noceāt. quā illi proſint. cui promiſe ris: eſſe enim contra offitiū: maius damnū anteponi mi nori. Fabius preterea aſſerit: principia agendi & circum ſtantias: conſiderari debere. vt ſic non ab officio diſcedať.

Tullia rō. ve lut ꝯſo na cū ſuꝑiori

Lib. i.

b plurimo iure. No. in. c. beatus Paulus. xxij. q. ij. in ꝟſ. Non quia beatus Petrus: opt. in d. c. ne quis c. t. et. q. vbi gladiū furenti redde re non debeo. licet fidem dederī: fa. que poſtea circa fi. notabo.

hh contraria Ex his Ciceronis verbis: credit imꝑator in autentica hec ꝯſtitutio innouat coll. viij. elegantē ſententiā ſumpſiſſe: cum dicit quod credebat coniectura obeſſe: experimento inuenitur inutile: Ubi vult etiam imperator tollenda eſſe: que in caſum inutilitatis veniant Et beneficia quoqꝫ principis reuocant. ſi incipiunt eſſe iniqua: vt eſt tex. in. l. ex facto. ff. de vulg. ⁊ pup. ſa. ad predicta: que no. in. c. non debet de conſang. ⁊ affi. ⁊. c. ſtatutum de reſcrip. li. vi. autē. vt fratrū filij in prin. coll. ix. cum ſi.

i Fabius vt eum allegat cōmentator Cice. loco ꝑdicto

Multa eñ (vt inquit cōmentator Ciceronis) ratione tēporis: loci: perſone: modi: rei: cauſe: & materie: ſunt cōtra officium ſi fiant. que prius officia erant. Itaqꝫ (pro ſententia Senece ad fidem promittentis ſeruādam. neceſſe eſt: omnia in eo eſſe ſtatu quo fuerunt: cum promittebatur. Nam ꝓmiſſa deſerentem (vt idem ait) vis maior excuſat. Hinc eſt ꝙ Affricanus iuriſconſultus [k] inquit: tacite hanc conuentionē: ſtipulationi ineſſe videri: ſi in eadem cauſa res maneat. Bene itaqꝫ Hieronimus: non omnis ([l] ait) qui aliter facturus eſt. quā promittit. in dolo iurat. Et [m] Ambroſius: Non ſemꝑ omnia promiſſa ſoluenda eſſe teſtatur. Accedat elegans in decretis [n] gloſſa: que dicit: in caſibꝰ nouis: nouo remedio auxilio vel agendum eſſe.

k inquit. in. l. cum quis. ff. de ſolu.

l ait vt habetur in. c. animaduertendum. xx. q. ij.

m Ambroſius in. c. vnuſquiſqꝫ. xx. q. iiij.

n gloſſa in d. c. ne quis ſa. que no. in. l. plane. ff. vt in poſſ. leg. ſeru. cau. eſſe li. text. opt. in. l. de ſtate. §. ex cauſa. ff. de interro. act. cum ſi.

C Onfirmari hec deciſio poteſt: notabili doctrina Alexandri de Hales [o] qui dicit: iuramentum etiam ſi ſit licitum, non tamen expediat. quia pro-

motionem (vt verbis ſuis loquar) in melius impediat. nõ eſſe obligatorium: iuxta doctrinam Bede [p] volentis. Si aliquid forte nos incautius iurare contigerit. quod obſeruatum: in peiorem vergat exitum: ſalubriori conſilio mutari poſſe. [q] Impia enim eſt promiſſio: quę ſcelere adimpletur. Addimus non eſſe nouum: quod pacta etiam licita: quorum tamen obſeruatio: vel inofficioſa vel inconueniens ſit. ſeruanda non ſint. Vt in varijs locis iuriſconſulti [r] tradunt. Quę cum ita ſint. nemo erit ita a ſole alienus. qui diffiteatur. in caſu noſtro: pactum huiuſmodi: non ſolum non eſſe ſeruandū. ſed ne allegandum qdem cuiꝰ obſeruatione: votū ſanctiſſimū prędicti impubis: ad fontē ſalutis anhelātis. vľ īpediret vľ annihilaret: vel certe fides eluderet chriſtiana. Eant nūc: & in ſubſellijs ferocculi iſti verſificatores (qbus nulla ne modica quidem eſt iuris cognitio) clament: prefata pacta eſſe ſeruanda. quę tantum abſunt a firmitate & valore. qͣtū vociferatores iſti: a ſolida doctrina.

o qui dicit in. iij. ſent. in. ij. parte in materia preceptorum decalogi in. ij. pręcepto q. viij. in verſ. deinde quęritur de comite iuramenti: qđ eſt iudicium.

p volentis hęc doctrina recitať in. c. ſi aliquid. xxij. q. iiij.

q impia verba ſunt Iſidori: quę recitantur in. c. in malis. e. c. z. q.

r tradunt fa. l. de dic. l. conuenire. ff. de pac. dot. et optime in. l. alia §. fi. ff. ſo. ma. in quibus iuribus habetur: ꝙ pacta: quę vel ad peccandum inuitent. vel contra maritalem ſint reuerentiam: nõ teneant. fa. l. pactum pręalle. C. de colla.

Reſpõſio ad argumẽta

Ad argumẽta in oppoſitũ: facilis eſt reſponſio. Nam quod primo loco pretenditur. humane ſidei cõuenire. vt pacta ſeruentur. Reſpondeo: verum eſſe de licitis. At vero de illicitis (In quo genere: noſtrũ pactum fuerit) tantũ abeſt: vt obſeruari ea debeant. vt etiã paciſcentes: cõtra factum propriũ: in his venire: & poſſunt & teneantur. p ea que vulgata [a] iuris traditione: paſſim edocentur.

a iuris traditione quia in iure vulgatũ eſt: vt in illicitis quis: cõtra ppriũ factum venire poſſit. vt no. in. c. noſti. de elect. c. ſi quis preſbiteroꝝ de reb. eccl. nõ alie. c. q ͦ quis: ⁊ ibi elegãs tex. xxxv. q. ix. ſa. l. ſi tibi liberã. C. de euict. cum ſi.

Ad ſecũdum argumentũ

In ſecundo argumento: nihil legittimi obijcitur. Tota eñi argumenti ſerie conceſſa (quã tñ ſi in eo quicq̃ eſſz negocij: cõfutare facilime poſſemus) Nihilominus ſtat ſupra fati pacti infirmitas: quod ex mltis alijs cauſis: ſupra deductis probauimus. vtpote ꝙ tale pactũ: vel ſit illicitũ: vel in euentu noſtri caſus nihil operetur. vel certe mutata perſonarum conditione euanuerit. Obſidatus ergo liberi hoĩs, eſto teneat in licitis, in caſu tñ illicito: totꝰ procidit

Peroratio.

Hec fuere: que in predictis tribus queſtionibus: mihi dicenda videbant. Que o lector (qſquis in noſtra hec incidas) equi boniq; facias. quamq̃ enim nõ ſim ignarus. tãtorum patrũ (contra quos ſentio) dictis refragari. vix eſſe ſine [a] periculo. Iubet enim [b] papa: tenẽdam dictoꝝ patrũ ſententiã: queſtionibus vel omiſſis: neq; innitendum [c] eſſe proprio ſenſui: vtpote pro [d] ſententia Cardinalis: non ſit p̃ſumendum: ſine ratione procedere. qđ a mltis peritis aſſeritur. immo etiam vice legis: recipiendũ cõmuniorẽ doctorum opinionẽ. ſi forte lex deficiat. [e] gloſſa & doctores canonici iuris predicant.

a periculo ar.eoꝝ que no. in.c.ſunt tñ.xvi.q.i.
b papa in.c.ij.in fi.de preſp.non bap.
c eſſe c.ne innitaris de conſti.c.i.e.ti.cum ſi.ꝯcor.in glo.
d ſententia Car.in prohe.Cle.
e gloſſa Vide glo.ꝛ precipue Car.in.c.i.de deci.ſa.c.cũ beatiſſimus.xxiij.q.i.ꝑ hoc in.l.ſi ꝯdib⁹ in fi.in ꝟ.ꝛ plane.ff.de dam.infec.et que no.ang.in.l.ſi idez in fi.ff.de iur.om.iud.cum ſi.ſa.q̄ tradunt ꝑ Inno.in.c.quid ꝑ nouale de ꝟ.ſig.

Via tamē negari nō poteſt.ſi opinionibus vltro
q & citro contrarijs) veritas fluctuat.eam aſſertionē
ſequendam:cui rationū pondus [f] aſſiſtit.vt ex canonici iuris determinatione colligit̄. Verum quoqꝫ ſit in diſſenſu eam [g] preferri opinionē:que libertati:que anime que fidei noſtre faueat. In propoſito aūt negocio: ſint diuerſe opiniones(in prima preſertim queſtionis materia) vtriqꝫ maximi nominis:alteri ab alteris diſſētiant. nemo ergo in me acerbe feratur:ſi eam ſim opinionē ſecutus.q̄ fidei:libertati: animeqꝫ magis ferueat. & quā robora rationum ſuffulciant: non enim ſem ꝑ auctoritatibus aliorum: ꝑfunctorie fidem eſſe arbitror. quinimmo pulchrū iudico:ſi veritatem(ꝑ ſe quiſqꝫ)a tenebris eruere cōtendat.

Et opinio que eccl'ie fauet preponderat c.ſciant glo.pe.de elec.li.vi.

Pro qb⁹ pulchre faciunt q̄ tractant ſſ Qui.li.xi.in.c.de Imitatione.
f aſſiſtit ar.c.licet.§.ex premiſſis de prob.ſa.l.ſi.C.de edi.di.adtoll.ꝛ dicit canon in c.nouit.diſt.xij.non obſtañ Romane eccl'ie ꝯſuetudine:in quacūqꝫ eccl'ia inuenias que recta ſint.elige: Non ergo eſt ſe ad doct.nimis aſtringendū: quoꝝ dicta nō ſunt neceſſarioꝝ vrgētia c.noli.cum.c.ſe.diſt.viiij.
g preferri no.in cle.exiui.§.item qꝛ ibi Car.de Ver.ſig.l.benignius de le.c.ſciant de elec.in vi.l.quotiens dubia.ff.de reg.iur.l.libertas.ij.ff.e.ti.cum in fi.ſimi.ſa.c.preſbiteri.lxviij.diſt.in fi.ibi ad cautionem ſalutis ar.in.c.ij.de peni.diſt.vij.

Tacqꝫ ſiquando a cōmuni opinione receſſerim.
i nulla id tumoris inflatura: nullo ſupercilij faſtu: admiſſum credito:In eas enim aſſertiones:me rationum vehementia(quas ex auctoritatibus vel doctiſſi

mis deſumpſerim. vel mea ingenij paruitate pepercerim) deduxit: vulgo enim in ſcolis iactitatur. Plato mihi amicus: amicior veritas. Q, ſi ex litteratorũ cetu: quiſpiã ſit. qui mea huiuſmodi cõuellere: probabilioraqꝫ afferre cõtenderit. ei (ſi modo quod tentat: preſtiterit) aſſentiri. & qui meus in veritatẽ amor eſt. a noſtris huiuſmodi: diſcedere paratus ſum. Dum tñ ſciat. eam rem: nõ verbis ventoſis: ſed vrgentibus rationibus eſſe pagendam. Inuidorum vero turbam (ſi qui ſint. qui in meos illos labores: canino rictu latrare pgunt) tanti facio: quanti Therſiten Achilles. Tuo enim Henrice preſtantiſſime: Tuiqꝫ ſimilium (id eſt optimorũ virorum) tutamine defenſus. bilioſas iſtas: oſorum aſpergines: tum facilius deprecabor. qđ video. nihil vel maxime integrũ relinqui: quin inuidorũ fediſſimo latratu violetur. Siquidem vt interim alios ſileam. Thomas Vuolphius iunior: vir ingenio & litteris preſtantiſſimus: cꝫuis nup in pſalmos Dauiticos nõnullos: egregie ſcripſerit. ſingulariſqꝫ eruditionis monimẽta ediderit. Inuẽtus tñ eſt: rabioſulus quiſpiam: qui elegantiſſime huius lucubrationis candorem & integritatem luridiſſimo ſuo felle: cõmaculare prexerit. Vt nihil mirꝫ mihi homullo eueniat. ſi paria ſuſtinuero. At minimi faciendi ſunt vaniſſimoꝝ hoĩm morſus. Inuidus eñ cũ bonos tentat violare viros. ſe ipſum pprio dẽte dilacerat.

Et ſi vi-
tas opi-
niõi p-
ferẽ c.
nup de
biga. ñ
credi.

Finis.

Teſtimonia Subſcriptoria addi.

D, Georgij Northofer.

Eruidit hunc tractatũ. Clariſſimus ille: &(vt ſi
p ne inuidia verũ loquar)cõſummatiſſimus vir: Ge
orgius Northofer: Artium & ſacrę Theologie
doctor(cuius ſupra memini)qui tota re diligentius expẽ
ſa, hanc quę ſequitur additionem adiecit.

Exhibitꝰ eſt mihi Georgio Northofer: ſacrę Theo lo
gię doctori: ordinario inclytę vniueſitatis Fryburgenſis:
ab Egregio & ſpectatiſſimo viro: Vdalrico zaſio legum
doctore: tractatus pręſens: de baptiſandis iudeorum filijs:
per eum editus, petitione accedente: eundem tractatũ (ſi
mihi videretur probabilis) ſuſcriptione mea corroborarẽ
Vidi laborem: & reuidi. Et cum mihi prędictus doctor:
in huiuſmodi ſuo opere: videatur euidentẽ adduxiſſe ve
ritatem, pręcipueꝗ primę queſtionis(quę ceteris eſt con
trouerſior) ſeries & aſſertio multũ placeat. Quippe in q̃
tum ratiocinando: tum maxime confutando: ingenij ſui
vires: laudanter ſint explicatę. Sum ergo, ſuis huiuſmõi
ſubſcribere paratiſſimus. Tum quia veritatis me ardor
impellit, quã credo ab omĩbus: pręcipue autẽ a Theolo-
gis: debere multũ coli: quorum omĩs doctrina: ad verita
tem defendẽdam: laborare debet. Is enim de quo noſtra
profeſſio ſanctiſſima: principaliter tractat, inqt. Ego ſum
via veritas & vita. Tum etiam: ꝙ meritũ eſſe arbitror, vt
quando huiuſmodi opus: cum meis cõcluſionibus: pub
lice diſputatis, conſentit, ea quę publice defendi: etiam in
ſcriptis adprobem. Ne tamen(quia meę cõcluſiones huic
operi inſertę ſunt) inuidi forte dicere poſſent, me propter
ſordes & gratiã ſubſcripſiſſe, Itaꝗ ad occludendũ male-

doloꝛꝫ ora: & ad cōuincendū: aduerſarijs nō eſſe locū vllū cōtradicendi. In materia prīe queſtionis: ꝑ poſteriori opinione: certa quedam (vt arbitror) efficaciſſima. pro confirmandis eiuſdem doctoris rationibus: addidi.

Et primo: quia principale fundamentū: ſuper quo ſe fundant: tenētes contrariā concluſionē. Eſt: ꝙ pater iudeus: ex iure quodam naturali: habeat poteſtatē. quo impedire quecunqꝫ poſſit. ne ſuum paruluꝫ: eo inuito baptiſet Vnde cum verum ſit. ꝙ [a] principali fundamento deſtructo: tota ruat machina. Ideo vltra ea: que in dicto opere allegata ſunt. ſupradictū eorum fundamentū: aptiſſime deſtruam. pro cuius declaratione: duo ſuppono

a principali l. cum principalis. ff. de reg. iur. cum ꝯcor. ibidem

Primo ꝙ oē ius naturale: eſt diuinū: ius eīm naturale eſt a deo: cordibꝰ hūanis inditū & inſcriptū: qđ mltiplicitet ꝓbari pōt. Nam Hieremie. xxxi. dicit: dabo legē meā in viſceribꝰ eorū. & in cordibꝰ eorū ſcribā eam: Et in pſal. Multi dicunt quis oſtendit nobis bona? Signatū eſt ſuper nos lumen vultus tui dñe. Et aplſus ad Rom. ij. Cū enim gentes: que legem nō habent. naturaliter faciunt ea que legis ſunt. E diuerſo quoqꝫ diuine leges: natura cōſiſtunt vt dicit Auguſtinus ad Caſulanū: & habet in. c. ſana diſt. ix. Qđ tū diſtinctionē habet. Nam ius diuinū: quantum ad ſacramentalia: formaliter loquendo: ſeu quantum ad ſuperficiem: nō eſt de iure naturali. Sed quantum ad correſpōdentiam: vel moraliter intellectum: habet quādam annexionē iuris naturalis. de quo pulcher textus: cum eleganti glo. in. §. his itaqꝫ. diſt. vi. ſa. tex. in. §. ſed cum naturale. diſt. v.

b diuinū de quo eſt glo. in. c. i. c. ius naturale; et vtrobiqꝫ Card. diſt. i.

Secundo ſuppono: ꝙ vnum ius naturale ſeu diuinū: alteri iuri diuino: non cōtrariatur. Quod patet: ſi etenim inter iura naturalia eſſet cōtrarietas: tunc ſimul & ſemel obſeruari nō poſſent. Duo enim [a] cōtraria: eodem tem-pore: in vno ſubiecto nō verificant̄. Et ſic deus pręcipien do iura diuina obſeruari, pręcepiſſet impoſſibile: quod ſentire anathema ſit. Iugum em̄ meum (ait ſaluator) ſuaue eſt, & onus meum leue. Et ex [b] regula iuris: ad impoſſibile nemo obligatur.

[a] contraria fa. l. hęc verba ille aut ille. ff. de ṽ. ſig. no. in. l. ſed et ſi pupillus. §. Si inſtitoria. ff. de inſti.
[b] l. impoſſibilium. ff. de reg. iur.

His ſuppoſitis: Sic arguo: pater iudeus nō ſolum ſibi ſed & filio: debet & tenetur efficaciter velle ſalutem. Qd̄ & in quocūq; homine: nedum in filio procedit, ex pręcepto diuino: quo dicitur. Diligas proximū tuum ſicut te ipſum. Debebit igitur [c] media etiā neceſſaria ad ſalutem ei velle. Sed baptiſmus eſt ſibi & filio mediū ad ſalutem neceſſarium: per illud Ioā. iij. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu: non intrabit in regnū celorum. Similiter ꝑ illud Euangelij. Qui crediderit & baptiſatus fuerit &c. Igitur tenetur ſibi: & filio velle vt baptiſetur. Cum ergo pater iudeus: ex diuina lege (quę iure naturali vt diximus cōſiſtit) tenetur velle: ꝙ filius ꝑuulus baptiſetur. igitur ex nulla lege naturali ſeu diuina: poteſt illud nolle. Nam talis lex: eſſet priori cōtraria. quod eſſe non debet. ꝑ ea quę ſupra in ſecunda ſuppoſitione: dicta ſunt. Per cōſequens ergo infertur. ꝙ nec impediri poſſit talis pater: baptiſma filij. Nam poſſe impedire, eſt poſſe nolle: argumentum opt. in. l. ij. in. fi. ff. ſol. ma. & ex regula iuris. Qui poteſt inuito etiam eo ignorante poteſt: igitur &c.

H

e media non em̄ finis ſolum: ſed via etiam ad finē ꝯſideratur. vt
colligitur ex Bal. conſi. cc. lxvij. ſupra alle. ar. ꝑ hoc in. l. item. §. qui
hauſtum. ff. de ſer. ruſt. pred. cum ſi.

Secundo: Poteſtas patris in filium: & viciſſim obedi
entia filij ad patrē: relatiue dicunt̄. igitur ſeſe equaliter re
ſpiciunt. Sed obedientia filij ad patrē: non eſt niſi in dn̄o
vt patet ꝑ Apoſt: ad Epheſios vi. vbi dicit̄. Filij obedite
parentibus veſtris in dn̄o. Et glo. ibi exponit: obedien
tiam eſſe ſecūdum fidem & iuſticiā domini: Hoc em̄ iu
ſtum eſt ait textus. Si nunc obedientia filij ad patrem:
in domino eſſe iubetur. Igitur ediuerſo poteſtas patris in
filium: etiā in domino (id eſt ſcd'm fidem & iuſticiā dn̄i)
eſſe [a] debebit. Sed dicas mihi: qui contrariū defendis. An
ne hec patris poteſtas: qua baptiſma filij impeditur. in
domino ſit? Forte in dn̄o eſt. Sed non in domino deo:
ſed in dn̄o principe tenebraꝝ: quē Chriſtus eiecit foras.

a debebit Quia relatiua ſunt ſimul natura no. in. l. inter ſtipu.
§. ſacram de ver. ob. ſa. l. i. C. de indic. vid. toll. cum ſi.

Tertio: Educatio filiorū: ad patem ꝑtinet. Et tal' edu
catio debet fieri in diſciplina & correctione domini. Di
cit em̄ Apoſtolus loco predicto. Et vos patres nolite &c
Et ſequitur. Sed educate eos in diſciplina & correctione
domini: vbi glo. exponit. id eſt vt proficiat in rebus dn̄i.
Tenet̄ ergo pater: vigore ſue patrie poteſtatis: ita educa
care filium: vt in diſciplina proficiat domini: Quod ſi nō
fecerit. ſua poteſtate abutit̄. ꝓhibere ergo baptiſma nō pt.

Quarto: Om̄is poteſtas a deo eſt. Et hec ordinata eſt
Itaq; qui huic poteſtati dei reſiſtit. dei ordinatiōi reſiſtit
ad Ro. xiij. Sed hec eſt ordinatio dei. vt om̄es mortales
baptiſmate renaſcātur. Itaq; pater iudeus: qui tali dei or
dinationi reſiſtit. poteſtati dei reſiſtit. quod ferendū non

eſſe: nō ſolū̄ poſitiua lex. Sed etiā̄ naturale ius docet. Vide qui contrariū̄ defendis. cum ſis chriſtianus: qd aſſeras. Faciat ad premiſſa: ꝙ cum poteſtas patris in filium: ſit ad ędificationē̄: non ad deſtructionē̄. ij. Corin. xiij. & pluribus alijs locis. Prohiberi aū̄t filium nō̄ baptiſatum a baptiſmate. deſtructio eſt manifeſta: igit̄ in eo nulla eſt patris poteſtas.
Ex premiſſis ergo infero. Qꝫ q̄cunq; filios puulos: vel iudeorum vel cęterorū̄ infideliū̄: etiam inuitis parentib⁹ baptiſat. ꝙ is nullum ius: nec naturale nec diuinū̄ infringit. Quod ſi qs hęc: per me p̄allegata: aliaq; fortia pręfati egregij doctoris fundamenta: vere tn̄ non apparenter: diſſoluat. tunc demū̄ (alioquin nullo modo) cū̄ eo ſentire paratus ſum.

Nec obſtat: Si obijceret̄. expectandū̄ eſſe tempus: quo vſq; filij in vſum rōnis adoleſcant. Hoc em̄ fieri nec pōt licite: nec debet. propter tria. Tum qa timē̄dum eſt. ne intra illud tē̄pus: tl'es filij moriant̄. ppetuoq; intereant. Tū̄ etiam ꝙ ſi etiā̄ ſuperuiuent: tn̄ quia vulgo notū̄. ꝙ [a] patrē̄ ſequit̄ ſua proles. Et ꝙ [b] noua teſta capit inueterata ſapit: Et cō̄ſtat: ꝙ hoīes ab [c] adoleſcentia inclinati ſunt ad malū̄ Geneſis. viij. Vnde timeri veriſimiliter pōt. ꝙ vſu rōnis adueniente: filij paternas iſtas & peſſimas traditiōes: potius quā̄ noſtrā̄ ſanctiſſimā̄ fidem recipiā̄t. nec pn̄t tunc filij hmōi: vi coactiōeq; ſimpl'r dicta: ad baptiſma fideq; cō̄pelli. vt in tercia mea cō̄cluſione ſupius inſerta: deductum. & in diſputatione noſtra publice habita: ſufficienter oſtenſum eſt.

[a] patrem Et Diogenes phus (vt ſcribit laer) cum iuuenē̄ vinoſuȝ vidiſſet. Ebrius (inqt) te genuit pater. Et Cicero ī varijs locis teſtat̄ morib⁹ patnis effingi filiū̄: qd idē̄ plutarchus ī li. de educatōn̄. liberoꝝ. Et Quint. in. i. lib. inſti. de pręceptoribus loquens.

b Quo ſemel eſt imbuta recens ſeruabit odorem Teſta diu. Hora.
c xij.q.i.c: omnis etas.

Tum denicꝫ. Quia cum oēs (teſte ad Roma: apoſto-
lo) in peccato naſcimur. omneſcꝫ in vno homie peccaueri-
mus: ad hoc filij ire: in principio ortus noſtri (teſte eodē
d.c. firmiſſie: de cõſe. diſt. iiij apoſtolo) gignimur. Laborandum ergo & ſummopere
nitēdum eſt. Vt paruuli huiuſmodi: quā citiſſime ad bap
tiſma pducantur. Quāuis enim huiuſmodi paruuli. ante
vſum rationis: p proprios actus: nihil mereantur. optimū
tamen eſt: eos eſſe amicos & acceptos deo: miſericordie-
cꝫ diuine: que neminē chriſtianum latitat. eſſe participes.
Nam quis diffiteatur. peſſimū eſſe ipſi paruulo: tanto tpe
gratiam amiciciācꝫ dei: negligere & obſerare: Miror igit
tot magiſtratos: tot illuminatos doctores: contrariū hu-
ius aſſertionis ſcripſiſſe (& predicta: aliacꝫ ad noſtrā par-
tem facientia: nō preuidiſſe. Niſi forte (vt ego arbitror)
id a deo pmiſſum: ea ratione fuerit. vt & nobis: qui hac
etate viuim᷒. occaſio & facultas pateat. Veritatē que (teſte
Democrito) in pfundo dimerſa iacet. ingrēdi: noſcꝫ exer
citādi potius in his vtilib᷒. quā in ſupfluis hui᷒ mūdi fa-
tuitatibus. Qd pbatiſſime & doctiſſime: nūc fecit egre-
gius doctor prefatus. in opuſculo preſenti: pro quo labo-
re (vt audacter ſpero) deus repoſuerit ſibi coronā iuſticie
in regno ſuo. Itacꝫ tam prime queſtionis aſſertioni: quā
ceteris duabus (quantū certe in eiſdem duabus Theolo-
gi partes ſunt) ſubſcribo. eacꝫ approbo: Eccleſie determi-
natione ſemp ſalua. Cuius aſſertioni: iuxta ſolitam Theo
logorum proteſtationem: me ſubijcio.

Teſtimonia

Subſcriptio celeberrimi

viri:ſacre theologie profeſſoris: Ma-
giſtri Ioannis Schluphij.

Ioãnes Schluphius: ſacrarꝫ litterarũ profeſſor:ordine Theutonicus: Vdalrico Zaſio legum interpreti ꝑſpectiſſimo ſalutẽ. Non immerito ego homo mediocriter doctus:tibi aſſentio virorꝫ doctiſſimo: quẽ te: docti miro quodam ardore colunt.omneſqꝫ ſtudioſi amant. a te pręcipue euehendi. Quos nedum opa:ſed & vigilantia ſingulari:& admirabili deniqꝫ:non tã diligis ꝙ iuues. Obtuliſti mihi tractatulum. In fidei noſtrę hoſtes ꝑfidos iudeos:ꝑ tres queſtiones ſecretũ:quẽ diligẽter a me viſum: deuotiõe mentis interna approbo, quia pietatis oclo nõ lippienti nec lachrimanti adoculo. Et quã maxime ad eius ꝑtem primã (quę ceteris duabus mihi nodoſior viſa eſt):mltis tñ elegantiũ rationũ munitionibꝰ ſtipata. Affirmo igit̃ tuã opinionẽ:in ea tua cõpilatione:non ſolũ piã verꝫ etiã & probabilẽ. Ignoſcat queſo lector. Theologice meã ꝑſtringo ſententiã. Quis negabit duplr cõtrarie opinari: Vno modo circa ea:quę ad veritatẽ & chriſtianę religionis doctrinã ſpectant. nullus ambigit: puta circa fidei articulos:& ea quę in biblie canone (cuius maior eſt auctoritas:ꝙ cuiuſcũqꝫ ingenij ſubtilitas) cõtinent̃. Alioꝝ mõ circa ea:quę ad humanę inqſitionis ꝑſpicacitatẽ ꝑtinere vident̃. deciſorie itaqꝫ dico:opinari cõtrarie: circa ea quę ſunt de neceſſitate & veritate fidei: cum aſſertiõe & defenſione oppoſiti:ſimpliciter.eſt pctm̃ mortale non ſolũ erroris:ſed & hereſis Neqꝫ em̃ error ſimplex hereſim inducit.habent(quia)ſe error & hereſis:ſicut ſupius ad inferius. Perſpicuũ eſt abbatẽ Ioachim:circa trinitatẽ piculoſiſſime erraſſe. Non tñ fuiſſe hereticũ. Preterea opinari

Adoculare ꝓbũ eſt: adſiſtare.

Hec diſtinctio ꝑte ꝓbat̃ per mlta cꝯper: diſ curſum diſt. viij.

Cõclo prima.

Cõclo ſcda

Cõclo tertia.

contrariũ:circa ea quę ſpectant ad hũanę inquiſitiõis acu
men:Nedum licitũ eſt.Sed etiã plane receptũ.Id em̃ lici
tũ eſt.qđ nulla lege prohibet̃. Ad propoſitũ itaq̃ʒ regreſ-
ſus:opinionẽ tuam non ſolum probabilẽ:verũ etiã ab oĩ
catholico:pie & firmiter amplectendã eſſe aſſero. Tum
quia roborat̃ ex lege naturę lapſę. Tum firmat̃ ſeruitutis
iure: vt docte probas & diffuſe. Tum quia eſt in fauorẽ
fidei:in rabidos canes:quos chriſtianiſſim⁹ noſter Hylari
us:Doctor illumniatus:deicidas nõ tantũ homicidas ap
pellat(loqtur ꝑ ydeomatũ cõicationẽ).Quos tu tibiq̃ʒ ſi-
miles (o vtinã plures) ad fidei lumẽ reducere ſatagis. vt
ſaltem inſtar canũ: Lazari paupis vl̃nera vlceroſa: collin-
gere ſtudeãt. Vale.& eccl̃iaſticã religionẽ amplecti non
deſine.hinc enim tua & noſtra oĩm ſalus.Ex officina Cu
rię parrochialis vberlingen̄:tertio decimo Kalendas Au-
guſtas. Anno .1.5 o . 8 .

Subſcriptio clariſſimi vi
ri domini Hieronimi Vermij Vtri-
uſq̃ʒ iuris Doctoris.

Salutem plurimã dicit:pręclariſſime conſumatiſſime:
ac eminentiſſime vir. Reddite fuerunt mihi ſupioribus
diebus: tuę ad me ſuauiſſime & elegãtiſſimę litterę:cum
quodã tractatu: tres pricipales queſtiões: de liberis & p-
uulis iudeoꝝ baptiſandis cõtinente. q̃s legi & relegi. In
qbus etiaʒ meũ offitiũ reqris. a me quoq̃ʒ petis,vt q̃ mea
in eiſdẽ ſit ſententia: tibi libere aperiã. Cur aũt tibi non
gratificor.aut morẽ gerã,ſim plane neſcius Itaq̃ʒ ſententiã
anĩ mei tibi ingenue aperiã nõ inuitus.legẽti mihi ſimil-
q̃ʒ admodũ exacta diligẽtia ea ponderãti: quę in eiſdẽ ac
alijs appenditijs queſtiõibus: exactiſſima opa:nõ min⁹
vere quã eleganter ſcripſiſti,non pñt mihi eadẽ non pla-

cere.quippe cũ nedum vera & probabilia: verũ etiã iuri ꝙ maxime cõſentanea: mihi eſſe videnť. In qbus quidẽ argumẽta & rões ꝓ vtraqꝫ parte: & quidẽ minime atra re: ſed potius pleno (vt aiunt) cornu addoxiſti. & argumẽ ta partis aduerſe: contra tuã ſententiã firmantis: omino diſſoluiſti. ac plane cõtriuiſti. tuam vero in p̃dictis ſenten tiam: taliter & auctoritatibus & rõnibus cõprobaſti: & tutatus es. vt nihil dubij omino habere cenſeať. vt abſqꝫ tremore in mediũ prodire: predicte tue lucubratiões poſ ſint: quare nomen tuũ immortalitati cõmendaſti. Peri culum aũt in paleſtra: ita egregie de te feciſti. vt mihi tu to de te ꝑſuadeam. ꝙ in futurũ alias lucubratiões tuas: in alijs factas & fiendas: aliqñ in mediũ editurus ſis. put bo na ſpe maneo. Et meã erga te expectationẽ nequaqꝫ fru ſtrari patiaris. quã non ſolũ equaturus: verũ etiã cumula tiſſime ſupaturus ſis. Cum aũt non minus vere ꝙ elegã ter inquiat glo. fi. in. c. ij. de iude. omnẽ rigorẽ ſeueritatẽ qꝫ: contra puicaces obduratos & perfidos illos iudeos: & quidem in eorum odium ſeruandam eſſe. Et ſumma ra tio ſit. que pro religione noſtra chriſtiana faciat: etiam in dubio. Et in dubio etiam opinio ea ſeruari debeat. per quã periculum anime euitatur. Itaqꝫ (vt ſupra) ex animo ſentio: atqꝫ iudicium animi mei. vt ſe habet: aperui. Vale itaqꝫ felix. Meqꝫ peculiari iure: ꝓ tuo vtare. Et me vt facis ama. Ex Conſtañ. xiiij. Kalẽ. octobres. Anno &c. qnto

Hieronimus Vermius cognomento Wurm: Vtriuſqꝫ iuris doctor Ticinenſis: patron⁹ cauſarũ Curie Conſtañ.

Teſtimonium Hieronimi baldūg. V.I.D.

Legi tuum de iudeoꝝ filijs baptizandis tractatū: do
ctiſſime Zaſi. nec legi tm̄: ſed relegi: ſed ꝑlegi etiā: nec ad
huc eius ediſcēdi quoqꝫ deſiderio ꝑfunctꝰ ſuꝫ. Ita me ver-
boꝝ delectat cōcinnitas: ſnāꝝ docet eruditio: rōnum ꝓ-
mouet efficatia. Vt quā in eo ꝑcēſendo: meā rogaſti ſen-
tentiā: ea plane expedita ſit: tua opa maxīe. Nā effeciſti: vt
nihil rear iſtac aſſertiōe verius: nihil firmius: nihil proba-
bilius: nihil deniqꝫ ſanctius: credi oportere: id qđ in litte-
raria rep. primi nōis viri: Georgius Northofer: & Ioānes
Schluphius: diuinę ſcīę doctiſſ. profeſſores: nō tm̄ aſſenti
unt: ſed & rōnibꝰ. vt argutiſſimis: ita inexpugnabilibus:
firmiſſimiſqꝫ oñdunt: & cōuincunt. Quos ego merito ꝑ
ueneror: tuū vero expolitiſſimū ingeniū: & laudo & ad-
miror: adeo vt meę deſidię pudeat. Cū te videā: inter fo-
renſiū diſceptationū ſtrepitꝰ: & familiarꝫ rei faſtidioſas oc
cupatiōes: nedū ſacratiſſimaꝝ legū integerrimū interpre
tem: quottidianis profeſſiōibꝰ: dignā laudē. Veꝝ etiā di-
ſertiſſimis oīs generis lrāꝝ monumētis: eternā memoriā
cōparare. Qđ tibi tuiſqꝫ ſilibꝰ: de bonis ſtudijs optīe me
ritis: vnū in terris dignū ꝑmium ꝑponit: hoc vt meo: ita
oīm bonoꝝ viroꝝ iudicio plane conſequeris. Vale.

Quę in hoc ope ꝯtineāt. Io. Adelphi. Muſici Argeñ. decatoſticō

Paruulus inuito ſi ſit patre iure ferēdus
Sitqꝫ ſalutifero fonte lauanda lues
Nam propriū velle iuris cenſetur habere
Qui pius hac ſacra ſanctificatur aqua
In pignus natum genitor cum forte dediſſet
Iudeus: ſacram qui inde petiuit aquam
Debeat admitti nec ne: iam queſtio noſtra
Frangere cumqꝫ fidem cogitur ille datam
Hec ſi ſcire velis: preſens modo perlege ſcriptū
Doctus enim vates zaſius iſta dedit

Teſtimonia

Excellenti & egregio D. doctori Vdal rico Zaſio: Thomas didi: Aucupa rius: Poeta. Lau. S. P. D.

Qũum tot preſtantes per nomina clara patroni
Hic ſubſcripta tuum teſtificantur opus
Ingenium laudant: ſtudium mirantur: acutum
Rebus in hebræis iudiciumqꝫ probant
Quare ego non digno tua ſcripta amplectar honore
Splendoremqꝫ tui nominis atqꝫ decus
Laudibus vt ſummis iuris legumqꝫ peritos
Ornarunt varijs ſecla vetuſta modis
Cuncta quod ad rerum curas hominũqꝫ ſalutem
Proſpiciantqꝫ ſua cuncta tuentur ope
Diuiniſqꝫ regunt totum quod legibus orbem
Tanqꝫ cœleſtes hos coluere deos
Sic tua non opera virtus celebranda minori
Virtus phœbeo non reticenda choro
Non reticenda animi fœlix fœcundia docti
Qua tuus æterno flore virebit honos
Aurea nectareo quoqꝫ vena referta liquore
Plurima quȩ largo dogmata rore parit
Hinc tua q̃ veterum quos gloria tanta ſequuta eſt
Iureperitorum gloria maior erit
In te nam fulget doctrina remotior: in te
Diſciplinarum germinat omne genus
Te quȩrunt homines oracula delphica tamqꝫ
Et reſponſa cliens publica quiſqꝫ capit
Ad te concurrit legum ſtudioſa iuuentus
Te doctore graui doctior omnis abit
Oppreſſos releuas: facis atqꝫ reſurgere lapſos
Conſilo diues gaudet inopſqꝫ tuo

De iudeis

Ardua tanta licet ſine fine negocia tractes:
    Et licet aſſiduo iura labore legas
Nulla tamen poterit res q̄tumcūq; ſeuera
    A ſtudio Zaſi te reuocare bono
Quin noua palladijs ſemper redimita coronis
    Parturias: velud hęc ſcripta diſerta docent
Quę merito illuſtri ſunt inſignita nitore
    Et tot ab eximijs hic decorata viris

Vale.

Argentinę Prouidus vir Ioannes Gruniger
Impreſſit. Io: Adelpho: caſtigatore
Anno ſalutis. M.D.VIII.

701 [illegible]

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK

Baden-Württemberg

B, VII, 8.

BADISCHE
LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg